

UCHWAŁA NR XLIV/342/2022

Rady Gminy Zarszyn

z dnia 2 lutego 2022 r.

w sprawie uchwalenia „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zarszyn na lata 2022-2027”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.), w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 2268 z późn, zm.)

**Rada Gminy Zarszyn
uchwala, co następuje:**

§ 1

Uchwalić „Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zarszyn na lata 2022-2027” w brzmieniu jak załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

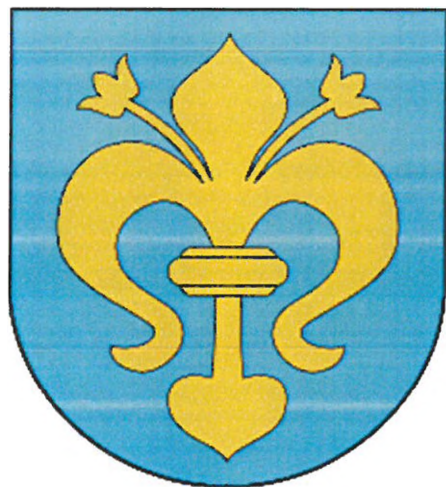
Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zarszyn.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Zarszyn
[Podpis]
mgr Sławusław Koniczny

RADA GMINY
38-530 ZARSZYN
woj. podkarpackie

GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ZARSZYN
NA LATA 2022-2027

Zarszyn, 2021 r.

I. SPIS TREŚCI

II. Wstęp	3
III. Podstawy prawne opracowania Strategii	6
1. Główne ramy prawne	6
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.....	7
IV. Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	14
3. Proces uspołeczniania	14
4. Słownik pojęć.....	14
V. Misja oraz cel strategiczny.....	15
VI. Charakterystyka środowiska społecznego	16
Informacje ogólne	16
Dane ogólne	16
Struktura ludności	17
Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe.....	18
Pomoc społeczna.....	18
Bezrobocie	19
VII. Diagnoza Problemów Społecznych	21
1. Badania	21
Problematyka badania	21
2. Metodologia badania.....	23
Uzasadnienie i wybór techniki badawczej	23
Dobór próby	24
Narzędzia badawcze.....	24
3. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy	24
Struktura badanej próby	24
Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	27
Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	35
Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	40
Postrzeżenie problemów społecznych przez mieszkańców Gminy Zarszyn.....	49
4. Badanie dzieci i młodzieży na terenie gminy Zarszyn	55
Struktura badanej próby	55
Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	56
Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży	66
Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	78

5.	Badanie sprzedawców na terenie gminy Zarszyn	87
	Struktura badanej grupy	87
	Problem uzależnień w Gminie Zarszyn z perspektywy sprzedawców alkoholu	88
6.	Wnioski i rekomendacje	96
VIII.	Analiza SWOT oraz dane prospektywne	105
1.	Analiza SWOT	105
2.	Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii).....	112
	Pomoc społeczna.....	112
	Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii	112
	Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej.....	113
IX.	Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	115
1.	Cele główne strategii.....	115
2.	Cele operacyjne i ich realizacja	116
X.	System zarządzania i aktualizacji strategii.....	123
	Podmioty zarządzające realizacją strategii	123
	Instrumenty realizacji strategii.....	123
	Monitoring i ocena wdrażania strategii.....	124
	Aktualizacja strategii.....	125

II. WSTĘP

*„Od problemów nie należy uciekać,
tylko je rozwiązywać.”*

(P.Ch. Cast)

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznych, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto w tym miejscu przytoczyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Realizacja celu jaki wynika z konieczności stworzenia strategii gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877, ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249, ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050, ze zm.);

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1285, ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057, ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest jednym ze sposobów realizacji strategii rozwoju Gminy Zarszyn i dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej

Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;
2. Polska Cyfrowa;
3. Kapitał ludzki;
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski;
5. Rozwój regionalny;
6. Transport;

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

7. Kapitał społeczny;
8. Sprawne państwo.

Narodowy Programu Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przygotowana jako reakcja zwrotna na wyzwania, jakie zidentyfikowano w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Nierozzerwalnym elementem inicjatywy rozwoju Polski na najbliższe lata jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Sztandarowym celem Strategii jest umocnienie udziału

kapitału społecznego w rozwoju gospodarczo – społecznym Polski, realizowanego za pomocą czterech najważniejszych zadań szczegółowych:

Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.

Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.

Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Współpraca różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej, takich jak: organizacje społeczne czy podmioty publiczne będzie umożliwiała realizację określonych celów. Działania skierowane do beneficjentów OPS będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania

umożliwiający angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

W dniu 28 września 2020 r. Sejmik Województwa Podkarpackiego podjął uchwałę Nr XXVII/458/20 w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Dokument ten jest kluczowy dla samorządu województwa, określa trendy rozwoju, cele oraz główne działania zmierzające do ich osiągnięcia w określonym horyzoncie czasowym.

Strategia stanowi drogowskaz dla działań podejmowanych przez władze wojewódzkie na każdej z płaszczyzn zarządzania rozwojem. Jej kierunki przełożą się na zapisy innych dokumentów strategicznych i operacyjnych w regionie, ukierunkują politykę rozwoju władz regionalnych oraz lokalnych interesariuszy procesu rozwoju województwa. Strategia określa również pole współpracy z samorządami zagranicznymi w tym ze strony Słowacji, Ukrainy i obszaru Karpat, gdyż województwo chce być aktywnym uczestnikiem relacji transgranicznych.

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 jest czwartą generacją strategii wojewódzkich. Wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju, kładzie nacisk na wzmacnianie funkcji gospodarczej regionalnych biegunów wzrostu oraz integrację ich obszarów oddziaływania, angażuje w procesy rozwoju wszystkie obszary regionu, otwiera politykę rozwoju na różne instrumenty finansowe, a także wyposaża politykę rozwoju w nowe narzędzia współpracy.

Zapisy kierunkowe Strategii zostały ujęte w następujące obszary tematyczne:

- Obszar tematyczny 1 – Gospodarka i nauka – ujęcie zagadnień kultury innowacyjności, rozwoju Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji, wzmocnienia powiązań nauki i gospodarki, gospodarki bezodpadowej, Przemysłu 4.0, sektorów gospodarki – rolnictwo i turystyka.
- Obszar tematyczny 2 – Kapitał ludzki i społeczny – zawiera zagadnienia w ujęciu horyzontalnym, z ujęciem sektora organizacji pozarządowych i Regionalnej Polityki Imigracyjnej.

- Obszar tematyczny 3 - Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska – dostrzega obecny stan infrastruktury komunikacyjnej oraz konieczność wzmocnienia dostępności w ujęciu zewnętrznym i wewnętrznym, obejmuje zagadnienia elektromobilności, gospodarki wodnej w tym zapewnienie dostępu do wody, retencji i zapobiegania powodziom, gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.
- Obszar tematyczny 4 - Dostępność usług – zagadnienia dostępności do e-usług, bezpieczeństwa, współpracy regionalnej, ponadregionalnej i transgranicznej, jak również kompleksowe wsparcie obszarów w planowaniu przestrzennym.

Obszar horyzontalny – Terytorialny Wymiar Strategii – obejmuje działania w zakresie równoważenia procesów rozwoju poprzez przedstawienie Regionalnej Polityki Miejskiej w oparciu o bieguny wzrostu i hierarchiczny układ miast, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, oraz wskazanie obszarów wymagających szczególnego wsparcia dla pobudzania procesów rozwojowych.

IV. PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

3. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

4. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

V. MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Misja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Zarszyn, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć w ciągu nadchodzących kilku lat. Misja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Odnosząc się do Strategii Rozwoju Gminy (do 2025 r.), należy wskazać, że misja została określona w następujący sposób: *Jesteśmy gminą położoną u podnóża Beskidu Niskiego, nasz rozwój społeczno-gospodarczy opieramy na lokalnych zasobach, dziedzictwie historycznym, kulturowym i przyrodniczym. Tworzymy warunki dla wzrostu zasobności mieszkańców oraz jesteśmy otwarci na inwestorów.*

Wobec powyższego, mając także na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, jak również zapewnienie kontynuacji przyjętych założeń, w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, misję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Za jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- gwarantuje profesjonalną pomoc społeczną;***
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną;***
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej.***

Celem strategicznym, a zarazem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary.

VI. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Zarszyn jest gminą wiejską, położoną w województwie podkarpackim, powiecie sanockim. Gmina leży w obrębie Dołów Jasielsko-Sanockich, a jej południowa część zajmuje fragment Pogórza Karpackiego. Główną rzeką gminy jest Pielnica, której źródła znajdują się w paśmie Bukowicy, w pobliżu Woli Sękowej.

DANE OGÓLNE

LP.	DANE	Jednostka	LATA	
			2019	2020
1	Powierzchnia	km ²	106	
	w tym:			
	Użytki rolne	ha	7142,1708	7151,3001
	Lasy	ha	2461,5276	2461,5341
2	Podmioty gospodarcze	liczba		
	- w tym:	-	-	-
	Spółki prawa handlowego	liczba	9	9
	Osoby fizyczne prowadzące działalność	liczba	266	263
	Wg ewidencji działalności gospodarczej	liczba	266	263
3	Liczba gospodarstw indywidualnych			
		liczba	1567	1552
4	Struktura przedsiębiorstw			
	Produkcyjne	liczba	30	33
	Przetwórstwo przemysłowe	liczba	20	20
	Budowlana	liczba	35	33
	Handlowe i naprawy	liczba	32	28
	Transportowe	liczba	20	25

6	Zasoby mieszkaniowe			
	Liczba mieszkań	liczba	2312	2301
	- w tym:	-	-	-
	Komunalne	liczba	11	11
	Prywatne	liczba	2301	2290
	Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	27105 20	277913,64
7	Infrastruktura			
	Sklepy różne	sztuki	21	21
	Lokale gastronomiczne	sztuki	5	5

STRUKTURA LUDNOŚCI

GRUPA WIEKOWA	GMINA	
	OGÓLEM	KOBIETY
2019 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1855	922
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	5682	2676
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	1718	1165
2020 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1865	927
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	5576	2617
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	1764	1197

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE I PONADPODSTAWOWE

Struktura placówek oświatowych w Gminie Zarszyn

Liczba placówek	2018/2019	2019/2020
Placówki wychowania przedszkolnego	2 – przedszkola niepubliczne 9 – oddziałów przedszkolnych w 7 szkołach podstawowych	2 – przedszkola niepubliczne 10 – oddziałów przedszkolnych w 7 szkołach podstawowych
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	174 – w oddziałach przedszkolnych 64 – w przedszkolach niepublicznych	207 – w oddziałach przedszkolnych 58 – w przedszkolach niepublicznych
Szkoły podstawowe	7	7
Uczniowie szkół podstawowych	634 /klasy I-VIII/	626 /klasy I-VIII/
Szkoły ponadpodstawowe	-	-
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	-	-

POMOC SPOŁECZNA*Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.*

	2019 ROK	2020 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC OGÓLEM	405	378
W TYM ZADANIA WŁASNE	398	369
W TYM ZADANIA ZLECONE	10	11
LICZBA RODZIN	458	251
LICZBA OSÓB W RODZINACH	911	706

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarszynie (dalej także jako: GOPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (nast. strona).

Poza GOPS, na terenie Gminy funkcjonują instytucje, które aktywnie działają w obszarze pomocy społecznej, a mianowicie :

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

BEZROBOCIE

Bezrobotni w Gminie.

	2019 ROK			2020 ROK		
	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŻNI	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŻNI
BEZROBOTNI	259	141	299	160	259	141
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	48		52		48	
ZAMIESZKALI NA WSI	259		299		259	

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW
	2019 rok			2020 rok		
UBÓSTWO	111	280	3	102	250	2,7
SIEROCTWO	-	-	-	-	-	-
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	42	226	2,4	41	204	2,2
BEZDOMNOŚĆ	1	1	0	1	1	0
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	85	210	2,3	84	194	2,1
BEZRADNOŚĆ	38	138	1,5	36	123	1,3
DŁUGOTRWALA CHOROBA	141	335	3,6	144	327	3,6
ALKOHOLIZM	28	82	0,9	25	60	0,7
NARKOMANIA	-	-	-	-	-	-
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	5	9	0,1	4	10	0,1

VII. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- ✓ **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”³. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- ✓ **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy.
- ✓ **Problemu nikotynowego (nikotynizm)** – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu⁵. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców.

³ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2019 poz. 852).

⁵ Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyna> (dostęp 10.10.2020).

- ✓ **Problem przemocy domowej**- ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „*O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*”⁶. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”⁷. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doświadczającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.
- ✓ **Problemu ubóstwa** - zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny
- ✓ **Starzenie się społeczeństwa** - to zwiększenie udziału starszych osób w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym zmniejszeniu się udziału w tej strukturze dzieci. Jest to proces, który postępuje już od wielu lat i nadal przybiera na sile. Zmiany demograficzne tego typu mają istotne znaczenie dla kraju ze względów ekonomicznych, jak i społecznych.
- ✓ **Problemu niepełnosprawności** – definiujemy je jako brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu⁸.

⁶ Ustawa z dnia 29 Lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218).

⁷ J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

⁸ WHO.

2. Metodologia badania

UZASADNIENIE I WYBÓR TECHNIKI BADAWCZEJ

Istotą badania, było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, zjawiska przemocy, problemu ubóstwa, bezdomności, niepełnosprawności, zdrowia, bezrobocia, ocena warunków życia, form pomocy rodzinie oraz problemów osób starszych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie trzech komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców, w tym sprzedawców sprzedających i podających napoje alkoholowe oraz uczniów szkół podstawowych zlokalizowanej na terenie Gminy Zarszyn. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk. Diagnozę problemów społecznych na terenie Gminy Zarszyn rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców. Badania sondażowe (ilościowe) przeprowadzono wśród dorosłych mieszkańców na terenie Gminy Zarszyn za pomocą metody CAWI (badanie za pomocą ankiety internetowej). Link odnoszący się do ankiety internetowej został umieszczony na głównej stronie Urzędu Gminy Zarszyn. Uzupełnione przez dorosłych mieszkańców ankiety zostały odesłane w formie elektronicznej w postaci zestawienia wszystkich danych, co zapewniło badanym pełną anonimowość. W badaniu uczniów również zastosowano metodologię ilościową CAWI. Wybór metody sondażu diagnostycznego sprawił, że najbardziej dogodną techniką była ankieta audytoryjna. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniali samodzielnie ankiety. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania, a w szkołach uzyskano za każdym razem zgodę dyrektora placówki na przeprowadzenie badań.

Natomiast wśród sprzedawców alkoholu zastosowano metodę PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz ankiety umożliwił uzyskanie informacji dotyczących stanu oraz nasilenia zagrożeń społecznych występujących na terenie Gminy Zarszyn, między innymi poprzez

zdiagnozowanie problemów i oczekiwań zgłaszanych przez dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzież z siedmiu szkół podstawowych.

DOBÓR PRÓBY

Badania zostały przeprowadzone w czerwcu 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 316 osób (100 mieszkańców, 199 uczniów z siedmiu szkół podstawowych oraz 17 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

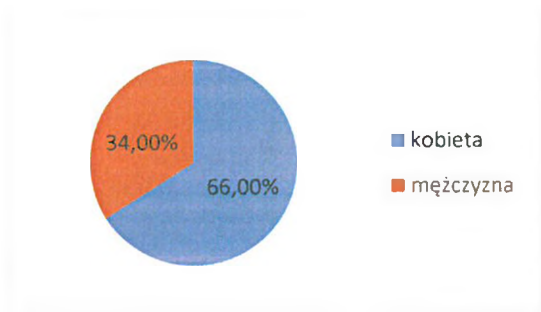
NARZĘDZIA BADAWCZE

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. **Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).**

3. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy

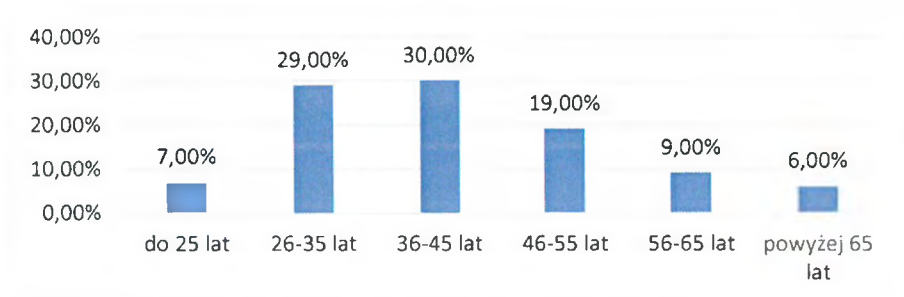
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Zarszyn wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. 66,00% badanej próby stanowiły kobiety, zaś 34,00% mężczyźni.

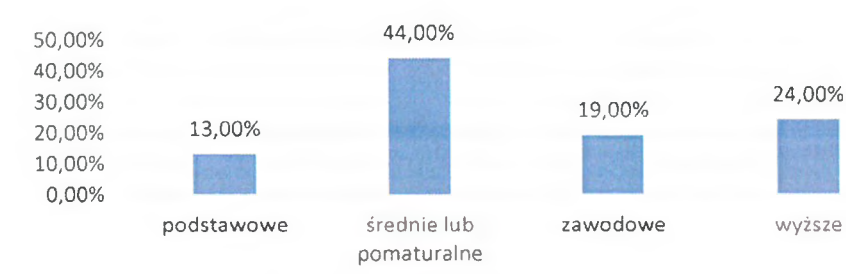
Wykres 1 Płeć.

Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (30,00%) oraz 26-35 lat (29,00%). 19,00% badanej grupy stanowiły osoby w wieku 46-55 lat, w wieku 56 do 65 lat było 9,00%. Natomiast ankietowani w wieku powyżej 65 lat stanowili 6,00% ogółu respondentów, a osób do 25 roku życia było 7,00% osób.

Wykres 2 Wiek.

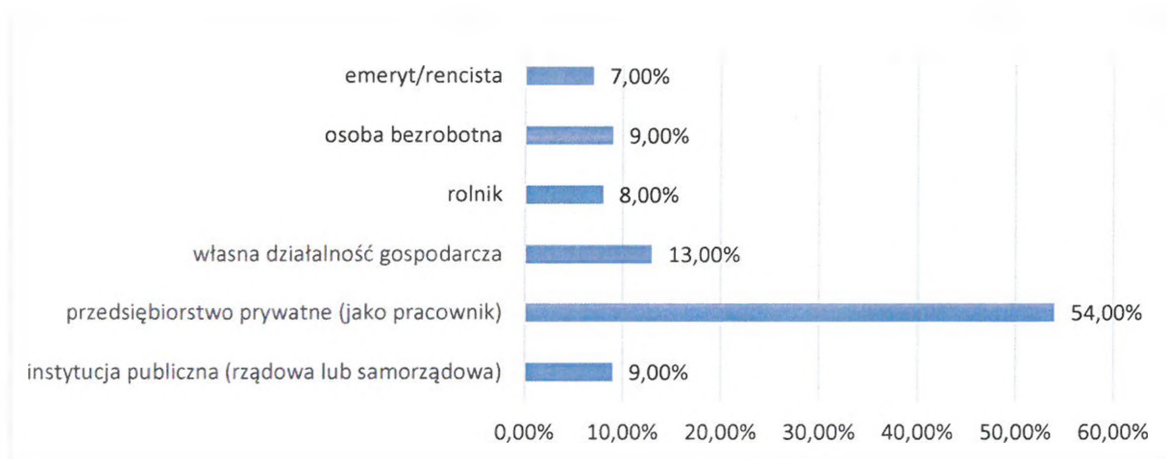
44,00% ankietowanych posiada wykształcenie średnie lub pomaturalne, a 24,00% wykształcenie wyższe, natomiast 19,00% mieszkańców twierdzi, że ma wykształcenie zawodowe. Kolejne 13,00% osób posiada wykształcenie podstawowe.

Wykres 3 Wykształcenie.

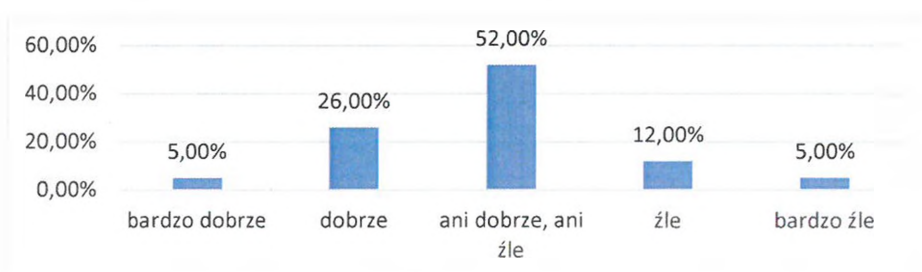
54,00% ankietowanych pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych jako pracownicy. 13,00% osób prowadzi własną działalność gospodarczą, a kolejne 9,00% respondentów to osoby

bezrobotne bądź zatrudnione w instytucjach publicznych. Dodatkowo 8,00% to rolnicy, a 7,00% emeryci lub renciści.

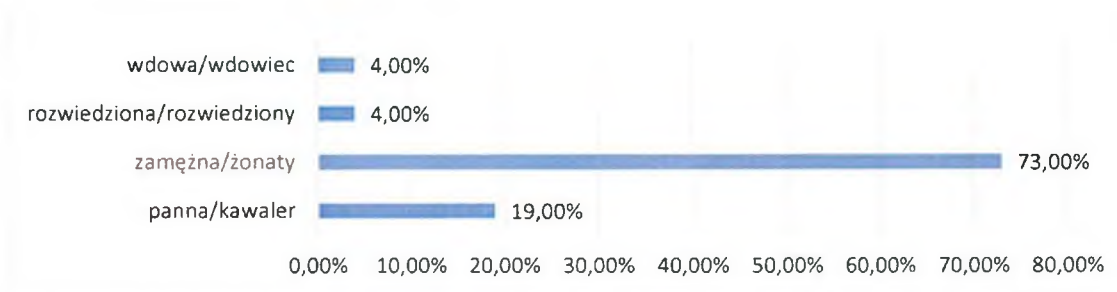
Wykres 4 Miejsce zatrudnienia.

26,00% respondentów oceniło pozytywnie swoją sytuację materialną, natomiast 52,00% wskazało odpowiedź „ani dobrze, ani źle”, z kolei 5,00% ankietowanych udzieliło odpowiedzi: „bardzo dobrze”. Swoją sytuację jako złą lub bardzo złą deklaruje łącznie 17,00% badanej społeczności.

Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

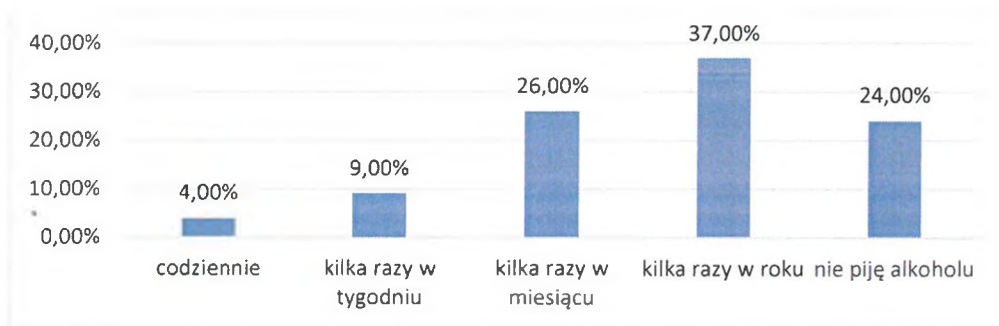
Większość badanych mieszkańców to osoby zamężne/zonate (73,00%). Respondenci stanu wolnego stanowili 19,00% badanej społeczności, a po 4,00% to osoby rozwiedzione bądź wdowy lub wdowcy.

Wykres 6 Stan cywilny.

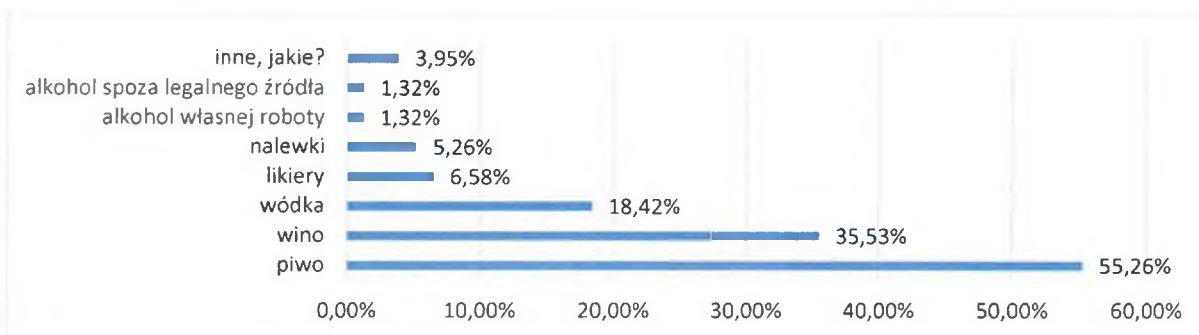
PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Pierwszym diagnozowanym problemem społecznym w Gminie Zarszyn, był problem alkoholowy oraz nikotynowy. Czasy współczesne charakteryzuje niespotykana we wcześniejszych dziejach człowieka dynamika występująca we wszystkich obszarach działalności człowieka. Przemianom ulega styl życia, jego standardy, moda. Czas przeznaczony na realizację zawodową zaczyna się zwiększać, kosztem czasu przeznaczanego dotychczas na wypoczynek i relacje z bliskimi. Poszukiwanie sposobów redukcji doświadczanych napięć stanowi zachowanie pożądane przez niemal każdą jednostkę. Dla jednych doskonałym sposobem będzie aktywny wypoczynek, natomiast inni z kolei będą próbować odmiennych sposobów, pozwalających na doświadczanie błyskawicznych stanów relaksacji, dowartościowania, niekiedy zapomnienia. Do środków pozwalających na osiągnięcie tychże stanów należy m.in.: alkohol. W niniejszym podrozdziale przedstawiono tę kwestię z punktu widzenia mieszkańców, a także podjęto próbę oszacowania skali zjawiska oraz sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu. Na początek, ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często respondenci piją alkohol. 4,00% badanych przyznało, że spożywa alkohol codziennie lub pije kilka razy w tygodniu (9,00%). Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 26,00% osób, a 37,00% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż 24,00% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie istnieje lecz w małym stopniu.

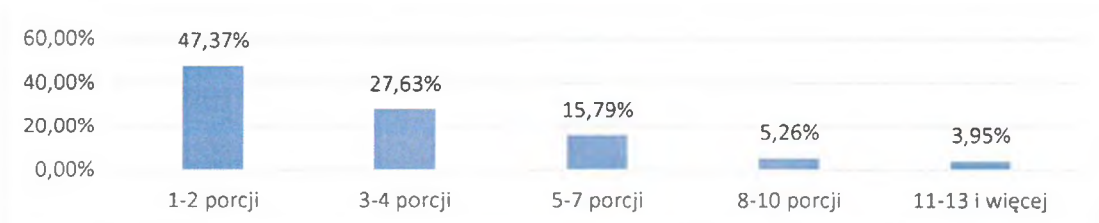
Wykres 7 Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (55,26%), wino (35,53%), wódkę (18,42%), likiery (6,58%). Dodatkowo na pytanie „inne, jakie?” (3,95%) mieszkańcy wymienili whisky lub drinki.

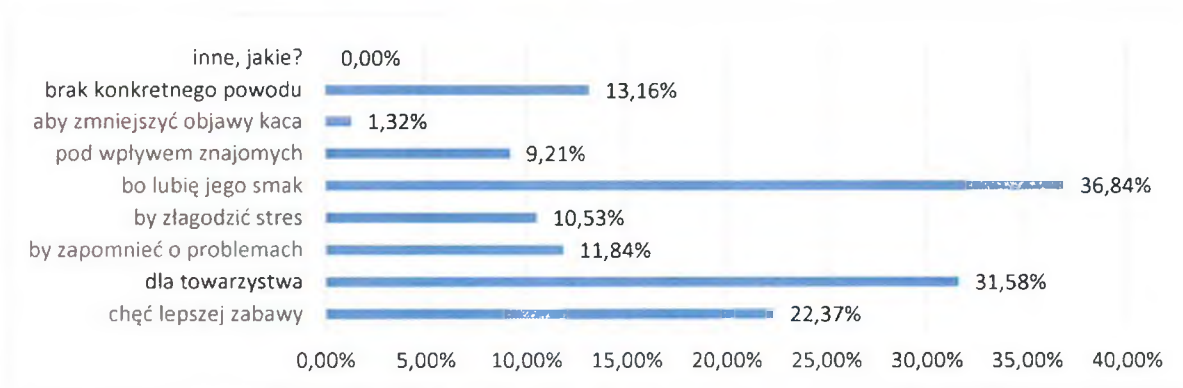
Wykres 8 Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Ponadto 47,37% ankietowanych wybrało odpowiedź, iż spożywa od 1 do 2 porcji alkoholu jednorazowo. 27,63% respondentów przyznało, iż wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywa, następnie od 5 do 7 porcji alkoholu wypija 15,79% osób. Jedyne 5,26% osób spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu oraz 3,95% wybrało odpowiedź „11-13 i więcej porcji”.

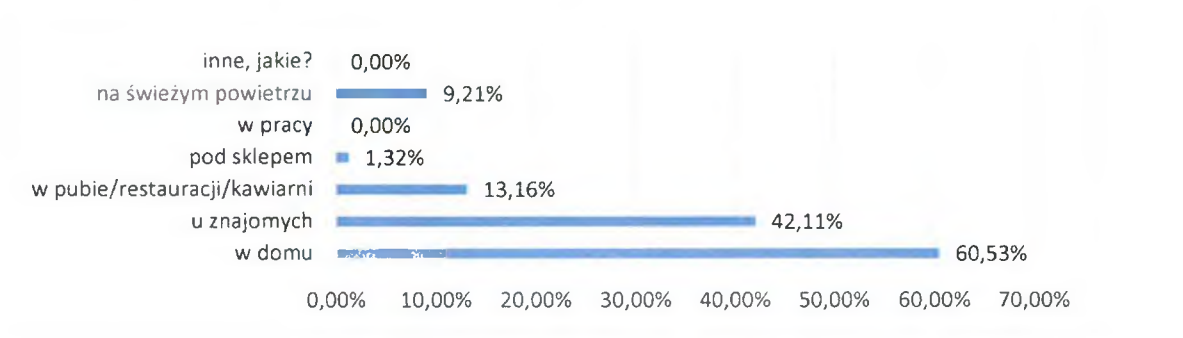
Wykres 9 Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Badani mieszkańcy sięgają po alkohol najczęściej: bo lubią jego smak (36,84%), dla towarzystwa (31,58%) oraz dla lepszej zabawy (22,37%). Dodatkowo 13,16% ankietowanych wskazuje na brak konkretnego powodu, a także by zapomnieć o problemach (11,84%).

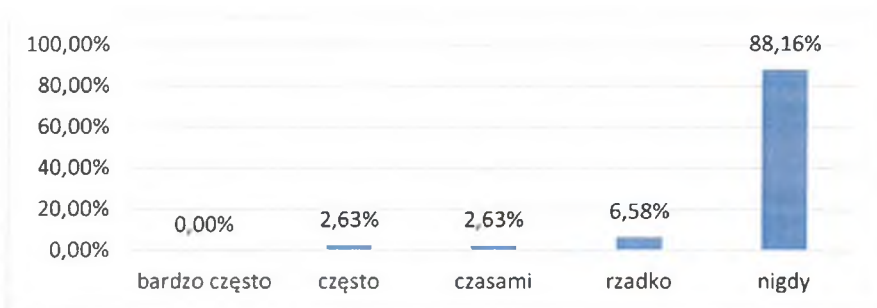
Wykres 10 Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

Można zauważyć, że dorośli badani mieszkańcy obecnie najczęściej spożywają alkohol w domu (60,53%) lub u znajomych (42,11%).

Wykres 11 Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

Problem jazdy pod wpływem alkoholu to kolejna analizowana kwestia. 88,16% ankietowanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu. Pozostali wskazywali na odpowiedzi: „rzadko” (6,58%), „czasami” oraz „często” (po 2,63%).

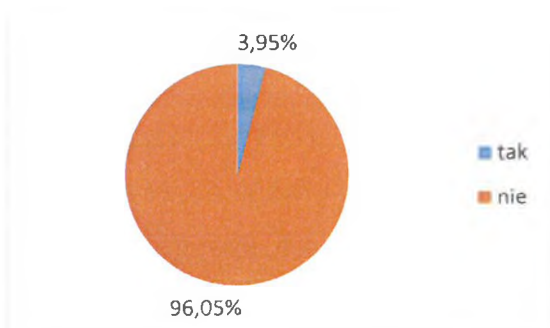
Wykres 12 Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Co więcej, 5,26% ankietowanych przyznało, iż raz zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu, następnie 92,11% osób ankietowanych stwierdziło, że nigdy nie byli w sytuacji prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu, a 2,63% badanych zdarza się to sporadycznie.

Wykres 13 Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Ponadto 96,05% respondentów przyznało, że nigdy nie zostało zatrzymanych za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.

Wykres 14 Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

Respondenci nie tylko sami wsiadają za kierownicę pod wpływem alkoholu, ale również niektórym osobom zdarzyło się być świadkami takiej sytuacji. Aż 44,00% badanych mieszkańców przyznało, że było świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu w tym 24,00% respondentów przyznało, że widuje takie sytuacje rzadko, 9,00% - czasami, 8,00% - często, a 3,00% bardzo często, natomiast 56,00% ankietowanych nigdy nie widziało takiej sytuacji.

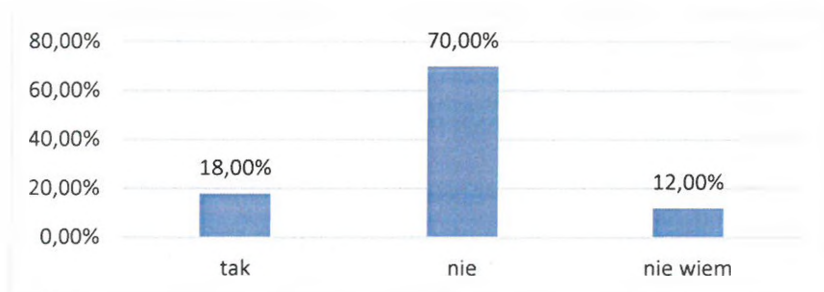
Wykres 15 Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Dobłą wiadomością jest fakt, iż 91,00% ankietowanych mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka. 5,00% osób nie ma zdania na ten temat, a 4,00% twierdzi, że spożycie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka.

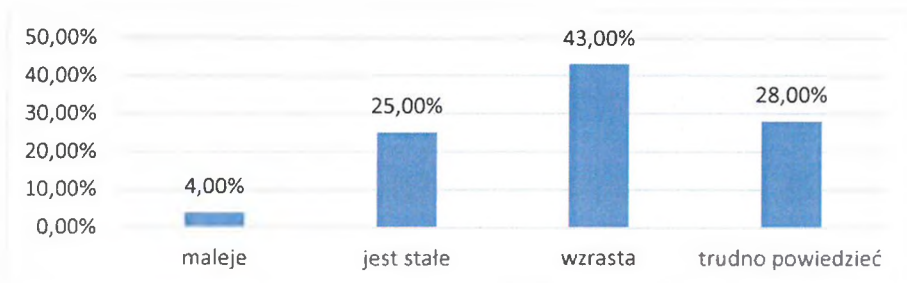
Wykres 16 Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Ankietowani mieszkańcy zapytani o to, czy widują kobiety w ciąży, które spożywają alkohol na terenie Gminy Zarszyn stwierdzili w większości (70,00%), że takie sytuacje się nie zdarzają. 18,00% osób twierdzi, że widywało kobiety w ciąży, w takich sytuacjach. Pozostałe 12,00% nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na zadane pytanie.

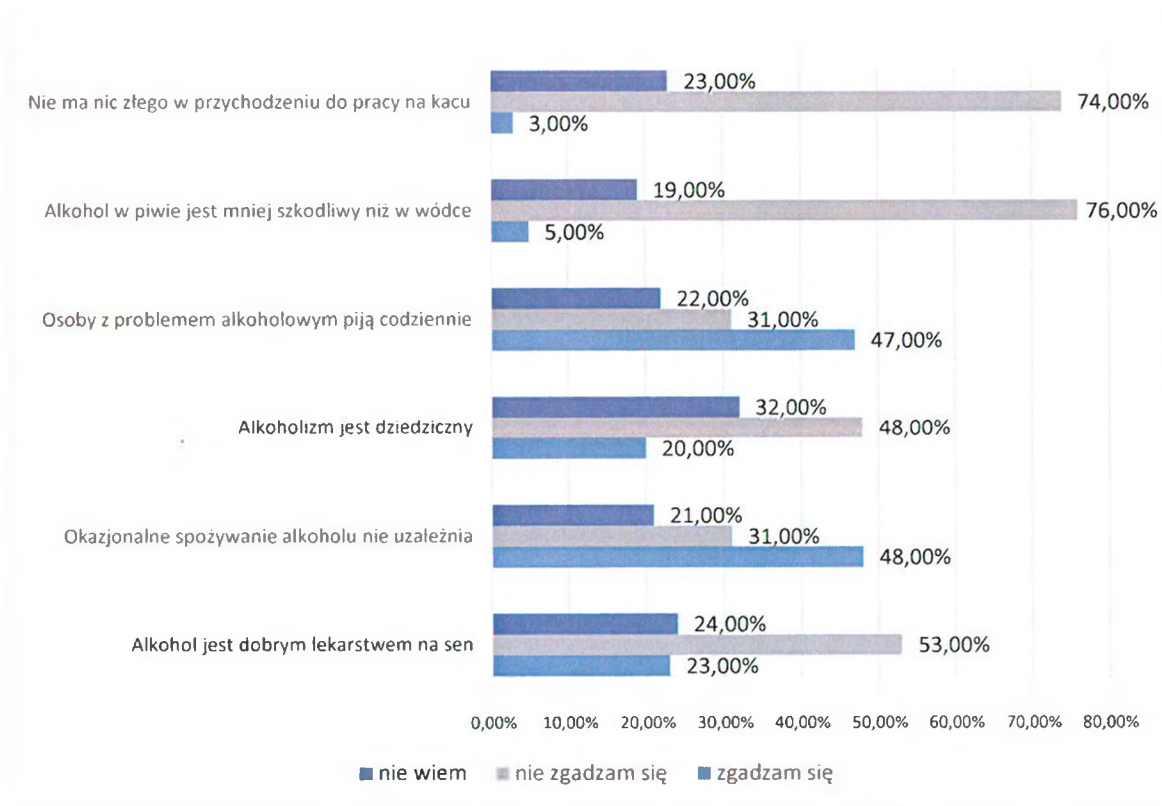
Wykres 17 Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Interesujący wydaje się również fakt, jak mieszkańcy Gminy Zarszyn oceniają tendencje w zakresie ilości i częstotliwości spożywanego alkoholu. Wyniki respondentów kształtują się następująco: najwięcej mieszkańców (43,00%) przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu w ich opinii wzrasta. 25,00% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu ich zdaniem jest stałe, zaś 4,00%, że maleje. 28,00% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

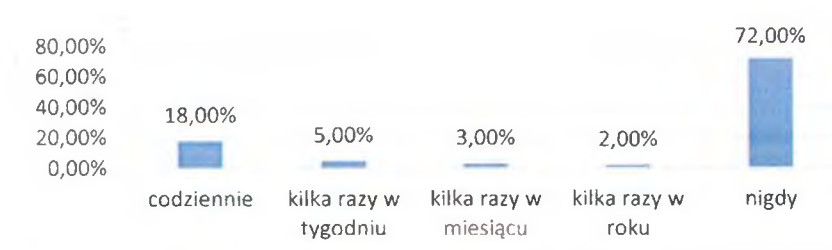
Wykres 18 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości?

Mieszkańcy zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. 74,00% respondentów nie zgadza się z faktem, że **nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy „na kacu”**, następnie według 76,00% osób **alkohol w piwie nie jest mniej szkodliwy niż w wódce**, kolejno 47,00% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, iż **osoby z problemem alkoholowym piją codziennie**. Dodatkowo według 20,00% badanych **alkoholizm jest dziedziczny**, a 48,00% respondentów twierdzi, że **okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia**. 53,00% ankietowanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że **alkohol jest dobrym lekarstwem na sen**.

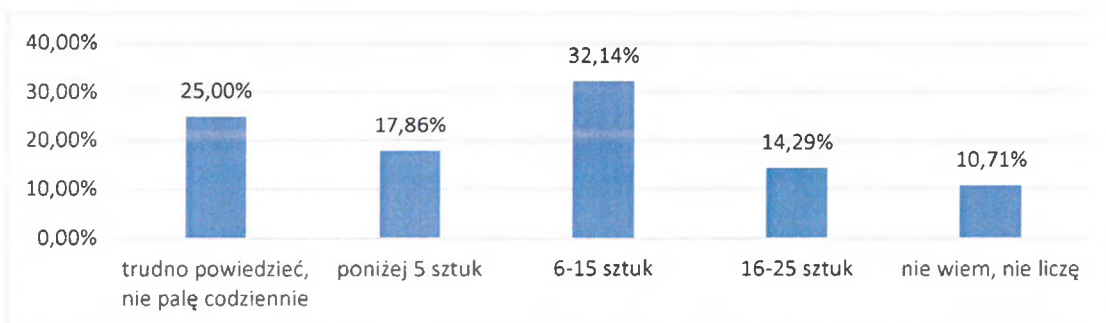
Wykres 19 Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami. Proszę wybrać jedną odpowiedź przy każdym z 6 stwierdzeń (proszę zaznaczyć x w wybranym polu).

Niestety dosyć często nieodłącznym dodatkiem spożywania alkoholu jest **palenie papierosów**, dlatego też kolejna część ankiety miała na celu zbadanie zjawiska palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy Zarszyn. Mieszkańcy zostali zapytani jak często palą papierosy. 72,00% ankietowanych nigdy nie paliło, natomiast 18,00% pali codziennie. Dodatkowo 2,00% osób pali kilka razy w roku, a 5,00% kilka razy w tygodniu oraz 3,00% kilka razy w miesiącu.

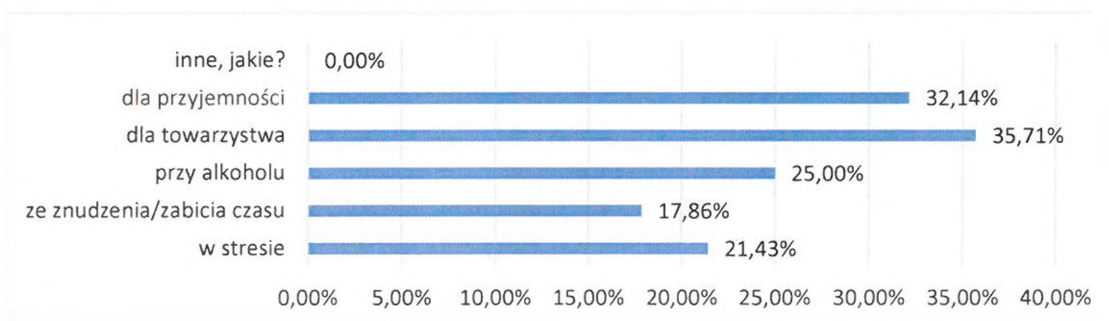
Wykres 20 Jak często pali Pan/i papierosy?

Mieszkańcy, którzy palą zostali zapytani o to, ile sztuk papierosów wypalają dziennie. Badani w większości wskazywali na: od 6 do 15 sztuk (32,14%) oraz „trudno powiedzieć, nie palę codziennie” (25,00%). 10,71% osób nie jest w stanie określić liczby wypalanych papierosów, ponieważ, ich nie liczy, a od 16 do 25 sztuk pali 14,29% osób. Dodatkowo 17,86% ankietowanych pali poniżej 5 sztuk.

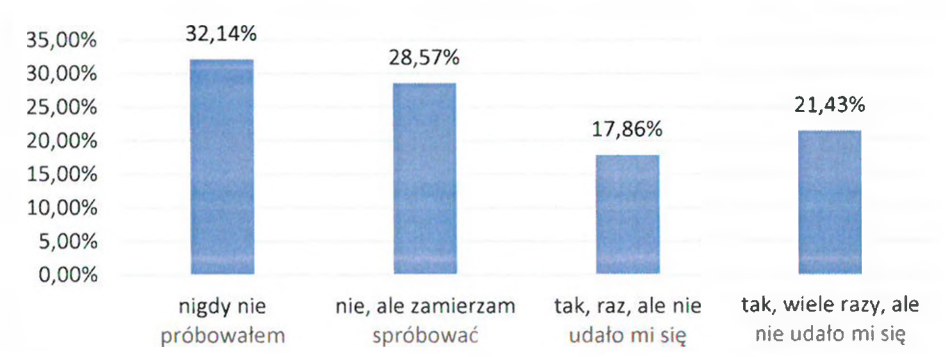
Wykres 21 Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Kolejno respondenci zostali zapytani kiedy najczęściej sięgają po papierosa. Najczęściej mieszkańcy odpowiedzieli: dla towarzystwa (35,71%), dla przyjemności (32,14%) oraz przy alkoholu (25,00%).

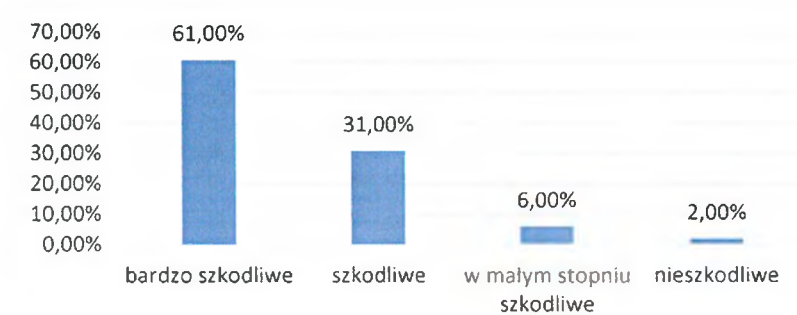
Wykres 22 Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

Dodatkowo mieszkańcy na pytanie, czy próbowali rzucić palenie odpowiedzieli w większości, że nigdy nie próbowali (32,14%) lub raz, ale bez powodzenia (17,86%), natomiast 28,57% ankietowanych przyznało, że nigdy nie próbowali, ale zamierzają to zrobić. Pozostali ankietowani (21,43%) próbowali wiele razy, ale bez powodzenia.

Wykres 23 Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

W zamierzeniu przeprowadzonego wśród mieszkańców badania było również sprawdzenie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia. Według większości badanych palenie jest szkodliwe, różnice w zdaniu wyraża się w stopniu nasilenia szkodliwości. (61,00%) respondentów uważa palenie za bardzo szkodliwe, zdaniem kolejnych (31,00%) jest szkodliwe, a 6,00% uważa palenie papierosów za mało szkodliwe. Natomiast 2,00% ankietowanych za nieszkodliwe.

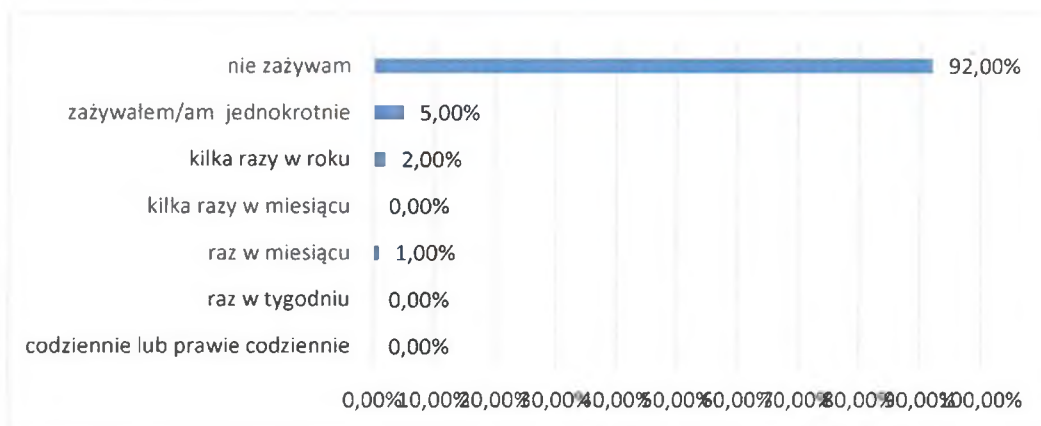

Wykres 24 Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

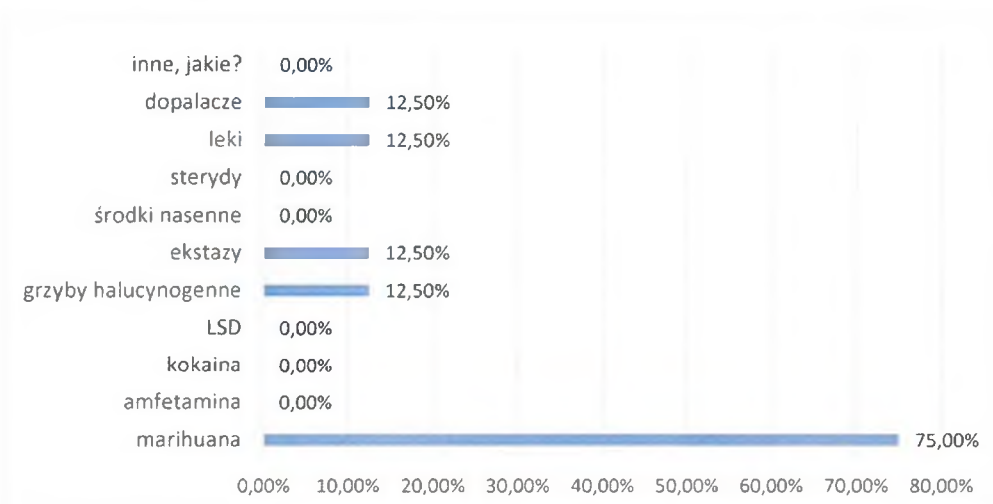
Wszystkie narkotyki powodują uzależnienie, którego objawem jest domaganie się organizmu ich zażycia. Na początku drogi, narkotyki zażywane są w celu spowodowania przyjemnych doznań, z czasem osoby uzależnione zrobią wszystko, by zażyć narkotyk w celu uniknięcia nie milego, często bolesnego ich braku w organizmie (jest to zależność psychiczna). Dodatkowo, w miarę upływu czasu pojawia się zależność fizyczna charakteryzująca się złym samopoczuciem na skutek zażywania narkotyku, bez którego nie można już normalnie funkcjonować. Mówimy wówczas o głodzie narkotycznym objawiającym się silnym skurczem

mięśni, bólem brzucha, często całego ciała. Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu, było oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Zarszyn oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 92,00% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Natomiast pozostali przyznali, że zażywają/zażywali narkotyki: jednokrotnie (5,00%), kilka razy w roku (2,00%) i raz w miesiącu (1,00%).

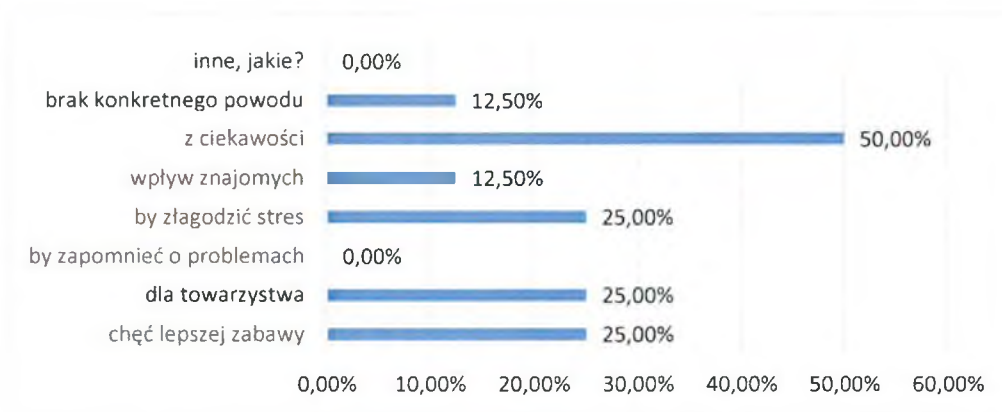
Wykres 25 Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?

Mieszkańcy, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki, używali następujących substancji: marihuana (75,00%) oraz po 12,50%: leki, grzyby halucynogenne, dopalacze, a także ekstazy.

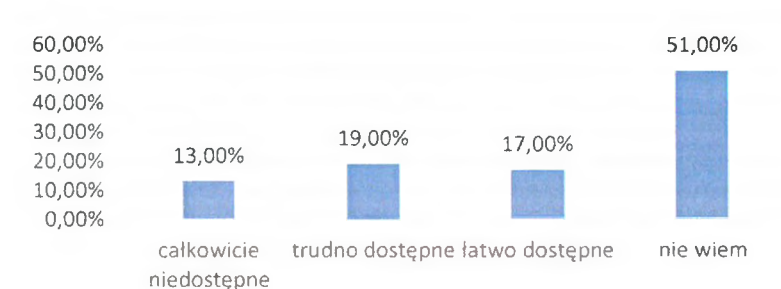
Wykres 26 Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

Respondenci, którzy wskazali, że zażywali kiedykolwiek narkotyki zapytano również z jakich powodów sięgali po substancje psychoaktywne. Najczęściej ankietowani wybierali odpowiedź „z ciekawości” (50,00%). Następnie po 25,00% ankietowanych mieszkańców Gminy Zarszyn wskazało: by złagodzić stres, dla towarzystwa i dla lepszej zabawy.

Wykres 27 Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

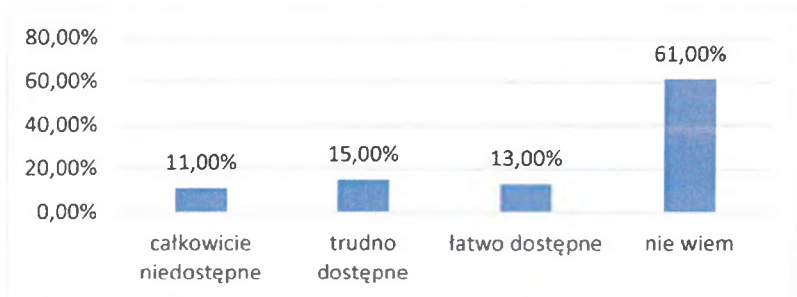
Analizując dostępność narkotyków w Gminie Zarszyn można zauważyć, iż większość spośród wszystkich ankietowanych mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji (51,00%), natomiast 17,00% osób uważa, że są łatwo dostępne. Kolejno, 19,00% ankietowanych odpowiedziało, że narkotyki są trudno dostępne lub, że te substancje są całkowicie niedostępne (13,00%).

Wykres 28 Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

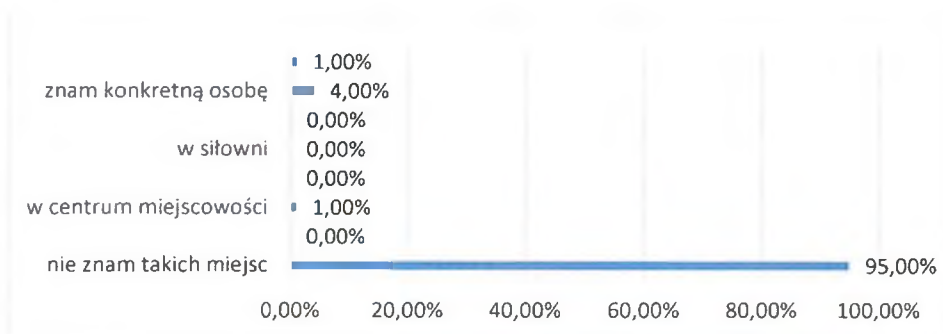
Podobnie wygląda dostępność dopalaczy z punktu widzenia wszystkich ankietowanych mieszkańców. Większość osób nie ma wiedzy na temat możliwości pozyskania dopalaczy na

terenie ich miejscowości (61,00%). Środki te są łatwo dostępne dla 13,00% mieszkańców, całkowicie niedostępne dla 11,00% oraz trudno dostępne dla 15,00% badanych.

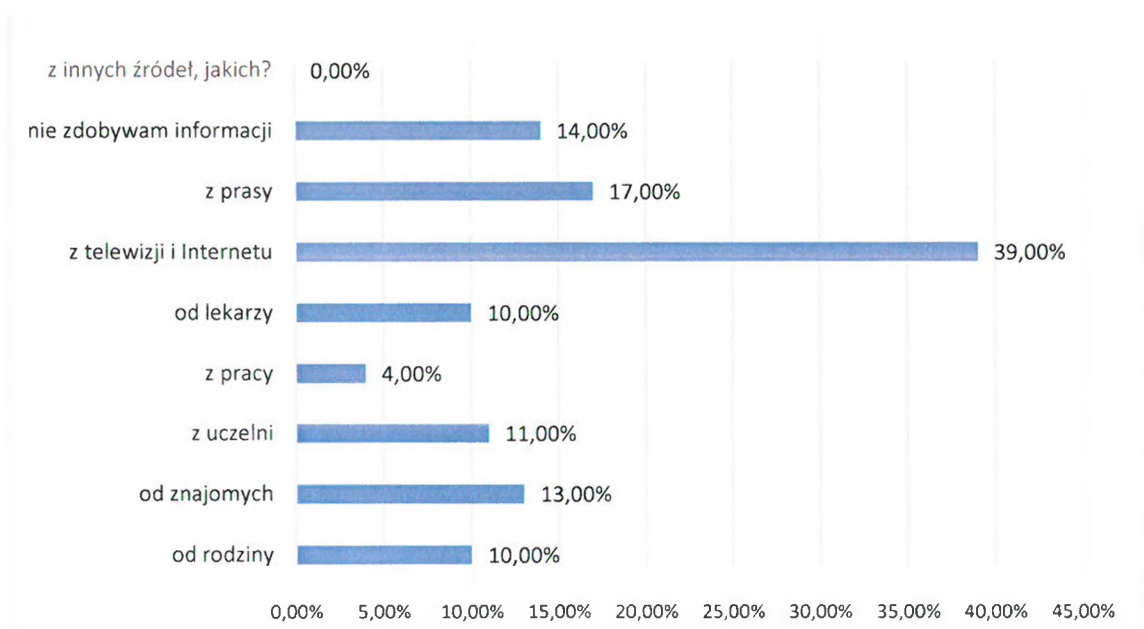
Wykres 29 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne (95,00%).

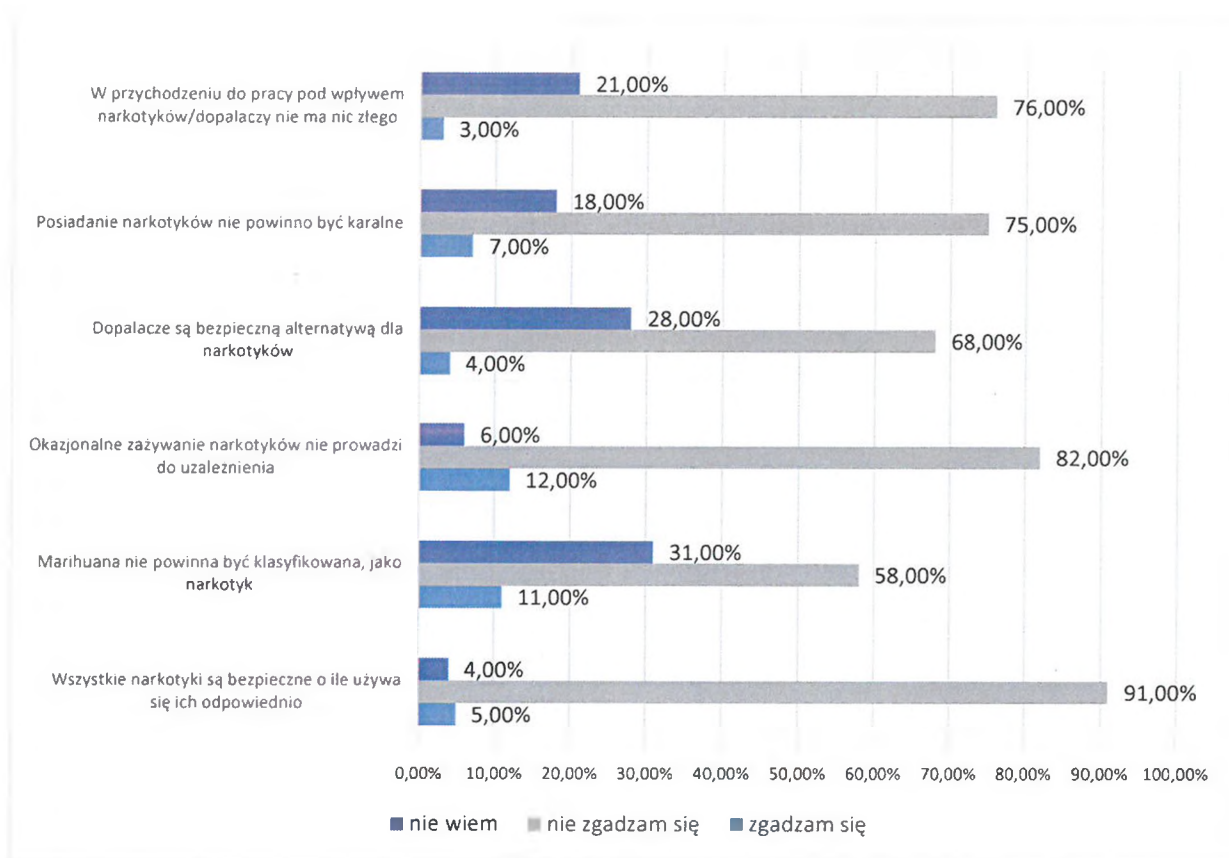
Wykres 30 Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

Następnie, ankietowani zostali zapytani, skąd czerpią wiedzę dotyczącą konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych. Najwięcej mieszkańców stwierdziło, że czerpie wiedzę między innymi z telewizji i Internetu (39,00%), z prasy (17,00%) lub nie zdobywają informacji na ten temat (14,00%).

Wykres 31 Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

Na koniec rozdziału mieszkańców poproszono o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. 3,00% ankietowanych mieszkańców uważa, że **nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy pod wpływem narkotyków lub dopalaczy**. Z tą opinią nie zgodziło się 76,00% osób, zaś 21,00% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. 7,00% badanych twierdzi, iż **posiadanie narkotyków nie powinno być karalne**, zaś 75,00% osób uważa, że należy karać posiadanie narkotyków. 18,00% osób wskazało odpowiedź „nie wiem”. 68,00% ankietowanych uważa, że **dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków**. 28,00% osób nie potrafiło odnieść się do tego stwierdzenia. Ze stwierdzeniem „**okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia**” zgodziło się 12,00% osób, a 82,00% nie zgodziło się z tą opinią. 6,00% ankietowanych wskazało odpowiedź „nie wiem”. 11,00% mieszkańców twierdzi, że **marihuana nie powinna być klasyfikowana jako narkotyk**, natomiast 58,00% badanych uważa, że marihuana powinna być zaliczana do narkotyków. 31,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. 5,00% ankietowanych twierdzi, że **wszystkie narkotyki są bezpieczne o ile używa się ich odpowiednio**, zaś 91,00% osób nie zgodziło się z tą opinią, a 4,00% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami. Można wybrać jedną odpowiedź przy każdym z 6 stwierdzeń (proszę zaznaczyć x w wybranym polu).

PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Przemoc to jeden z problemów społecznych, który coraz bardziej staje się widoczny w polskiej rzeczywistości społecznej. Nie jest to nowy problem, jednak jego eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. Przemoc – to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw drugiej osobie. Narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i szkody. Przemoc jest działaniem intencjonalnym i zamierzonym, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Zawsze powoduje ona jakieś szkody. Przemoc to nie to samo co agresja. To co je odróżnia, to przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji zachowana jest równowaga sił pomiędzy stronami. Przemoc to nie tylko bicie, czy też siniaki na ciele. Może ona przyjmować różne formy:

- **Przemoc fizyczna** – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub też groźba uszkodzenia ciała. Może ona przybierać postać m.in. popychania, szarpania, bicia. Jest to niezwykle

niebezpieczna forma przemocy, gdyż najczęściej zostawia ona ślady w postaci obrażeń, które mogą doprowadzić nawet do śmierci ofiary.

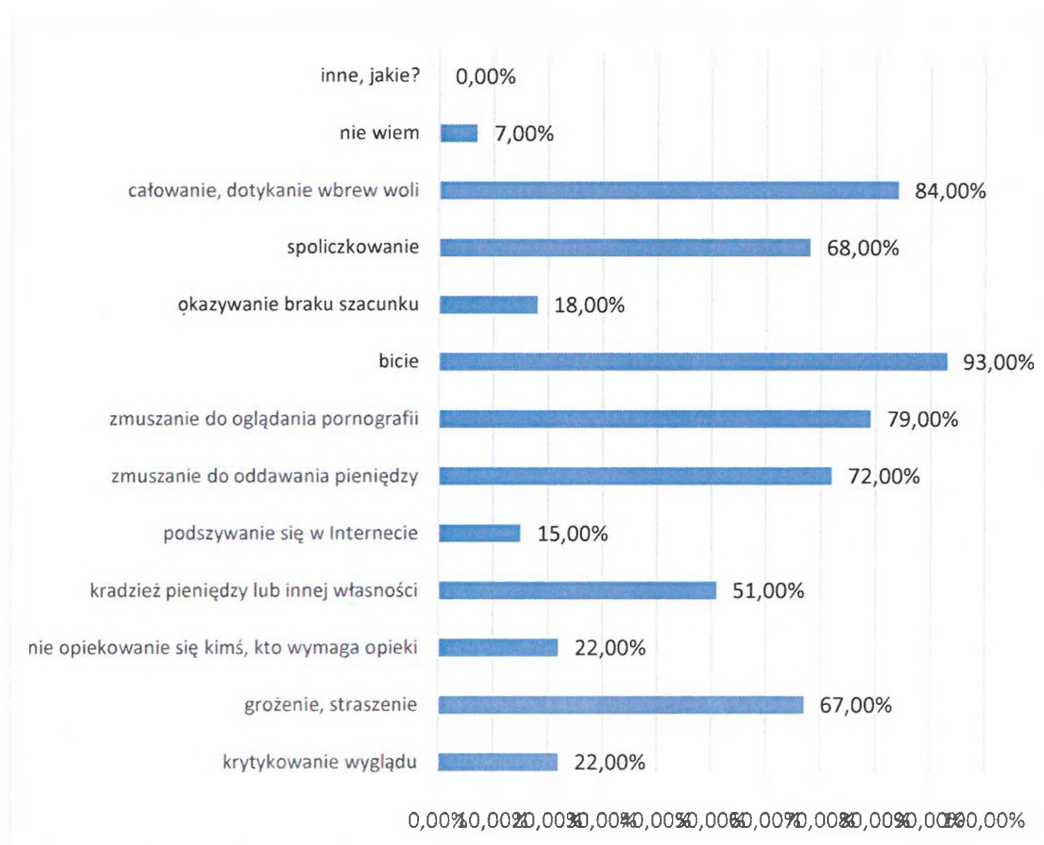
- **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej. To m.in. powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, manipulowanie, brak wsparcia, uwagi, wymagania i oczekiwania, którym nie można sprostać, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi. Jedną z form przemocy psychicznej jest nadopiekuńczość, przejawiająca się w dążeniu do ograniczenia samodzielności poszczególnych członków rodziny w różnych obszarach życia społecznego.
- **Zaniedbanie** – przyjmuje postać ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych oraz psychicznych członków rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskich. Ten rodzaj przemocy może mieć formę niedożywiania dzieci, niewłaściwej opieki nad osobami starszymi, a także lekceważenia emocjonalnego, psychicznego oraz nieokazywaniem uczuć.
- **Przemoc ekonomiczna** – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwiania bądź ograniczania podjęcia pracy zarobkowej, ale to również niszczenie przedmiotów.
- **Przemoc seksualna** – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych wbrew woli osoby doznającej przemocy. To m.in. zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, dotykane wbrew woli w miejscach intymnych, zmuszanie do prostytucji, zachowań seksualnych z udziałem osób trzecich.

Analizując czynniki powodujące zachowania przemocowe, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim trzy główne kategorie⁹:

- **czynniki biologiczne** – to między innymi: wysoki poziom, testosteronu, zaburzenia hormonalne, zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe,
- **czynniki psychologiczne** – negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa, cechy osobowości agresywno – impulsywnej, stres, nieudane relacje partnerskie i rodzinne, uzależnienia, niedojrzałość, patologia postaw rodzicielskich,
- **czynniki kulturowe** – np. kultura patriarchalna, nowe media (telewizja, gry, Internet).

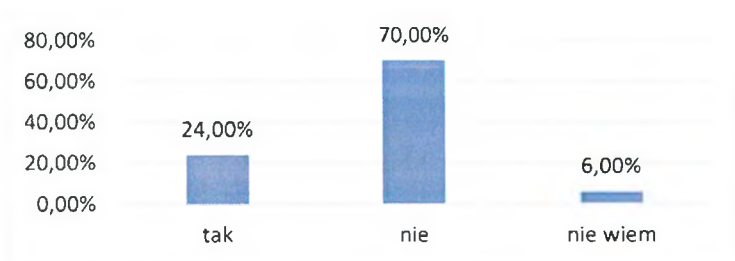
⁹ Lew-Starowicz, „Przemoc seksualna”, Agencja Wydawnicza Jacka Santorskiego.

Powyższy problem przemocy to kolejne zagadnienie poruszane w raporcie z diagnozy społecznej Gminy Zarszyn. Niniejszy rozdział ma na celu, nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie, czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe. Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali m.in. na: bicie (93,00%), całowanie, dotykanie wbrew woli (84,00%), a także zmuszanie do oglądania pornografii (79,00%).

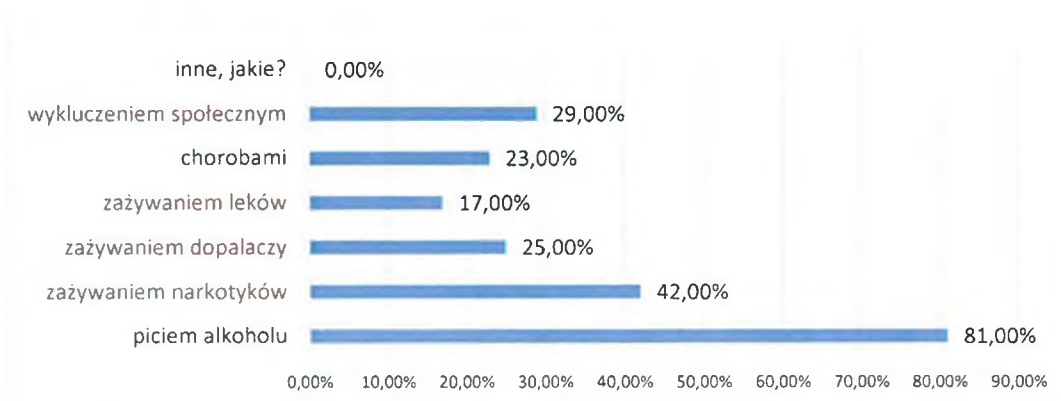
Wykres 32 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pani/Pana zdaniem aktem przemocy?

24,00% dorosłych mieszkańców przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. Kolejne 70,00% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Pozostałe 6,00% respondentów nie ma informacji na ten temat. Dane te również pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne w otoczeniu ankietowanych z Gminy Zarszyn.

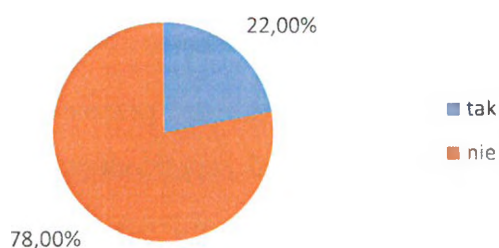
Wykres 33 Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Ankietowani uważają, że przemoc domowa związana jest głównie z piciem alkoholu – taką odpowiedź wskazało 81,00% osób. W dalszej kolejności wskazywano na: zażywanie narkotyków (42,00%), wykluczenie społeczne (29,00%), zażywanie dopalaczy (25,00%), choroby (23,00%), zażywanie leków (17,00%).

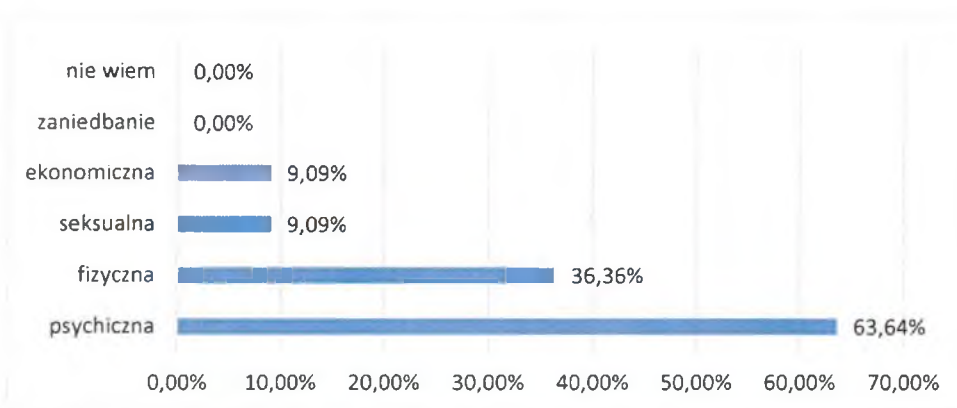
Wykres 34 Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:

Dodatkowo 22,00% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż było kiedykolwiek osobą doświadczającą przemocy.

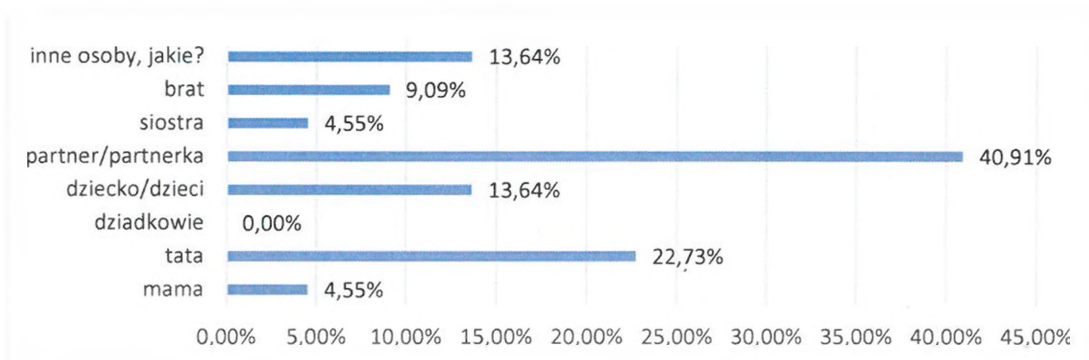
Wykres 35 Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej (63,64%), fizycznej (36,36%) oraz przemocy ekonomicznej i seksualnej (po 9,09%).

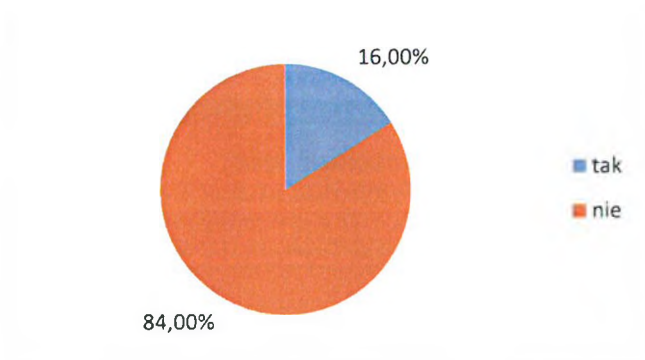
Wykres 36 Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Natomiast osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, jak przyznają respondenci, był najczęściej partner/partnerka 40,91%, tata (22,73%) oraz inne osoby (13,64%) wymieniając: nieznajomych, sąsiadów.

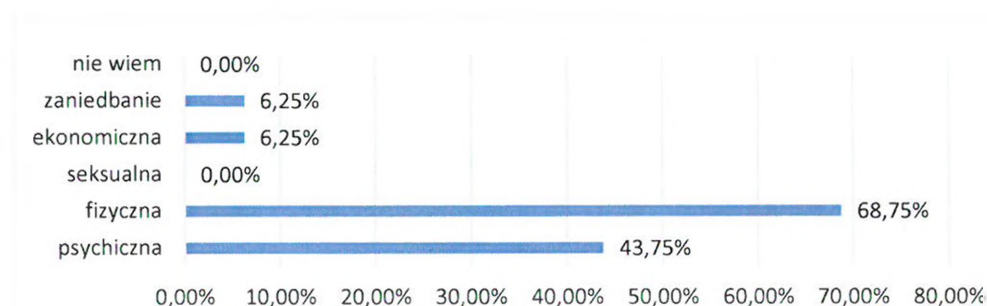
Wykres 37 Kto stosował wobec Pana/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Istotny jest fakt, że zdecydowana większość respondentów spośród wszystkich badanych odpowiedziała, iż nie zdarzyło im się stosować przemocy wobec drugiej osoby, wskazało tak 84,00% badanej próby. Jednak 16,00% osobom taka sytuacja się zdarzyła.

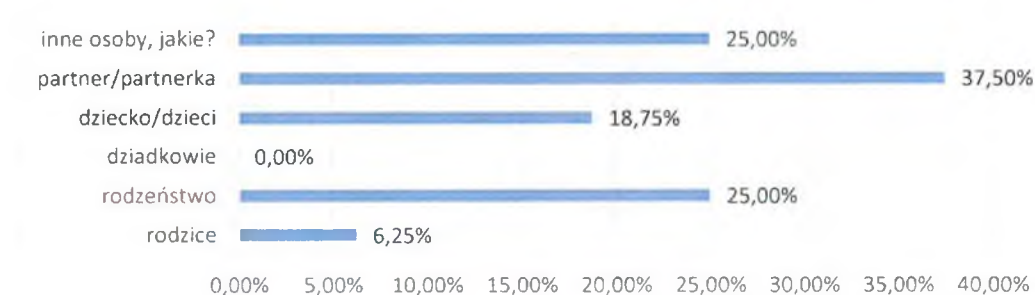
Wykres 38 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Osoby, które zaznaczyły, że stosowały przemoc wobec drugiej osoby odpowiedziały, iż najczęściej, była to przemoc fizyczna (68,75%) oraz przemoc psychiczna (43,75%).

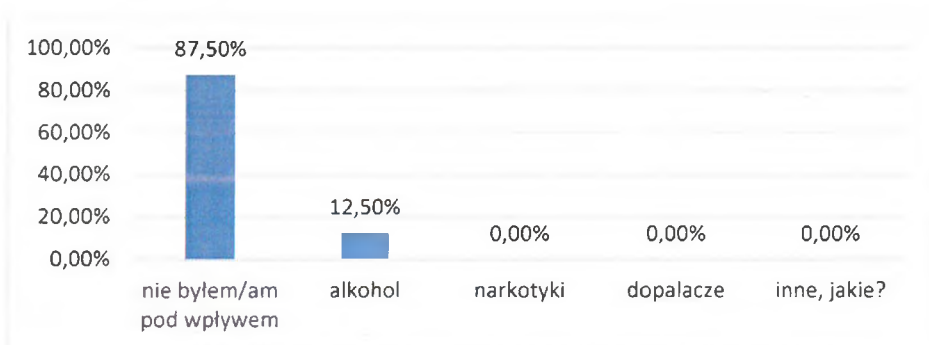
Wykres 39 Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ankietowani, którzy przyznali, że stosowali przemoc, stosowali ją najczęściej wobec: partnera/partnerki (37,50%) oraz rodzeństwa (25,00%). Dodatkowo 25,00% respondentów wybrało odpowiedź „inne osoby, jakie?” lecz nie wymienili, jakie były to osoby.

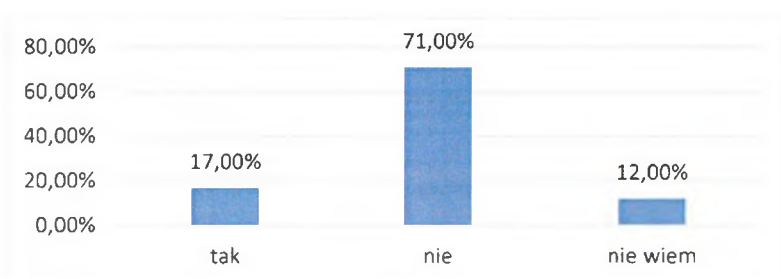
Wykres 40 W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe?

Ankietowani w większości odpowiedzieli również, że gdy dokonywali aktu przemocy na drugiej osobie nie byli pod wpływem żadnych substancji odurzających (87,50%), bądź byli odurzeni alkoholem (12,50%).

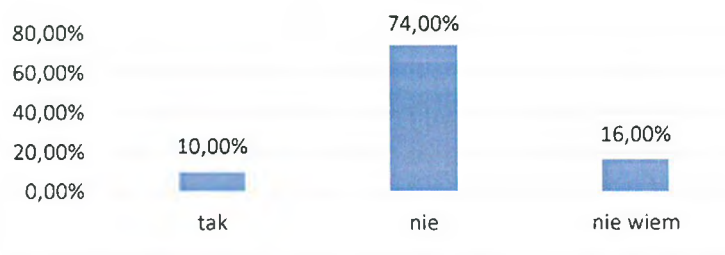
Wykres 41 Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

Co ciekawe, jeżeli chodzi o stosowanie przemocy to 71,00% ankietowanych uważa, że nie istnieją okoliczności, które mogłyby usprawiedliwić tego typu zachowania. 17,00% ankietowanych twierdzi odwrotnie, a 12,00% nie ma zdania.

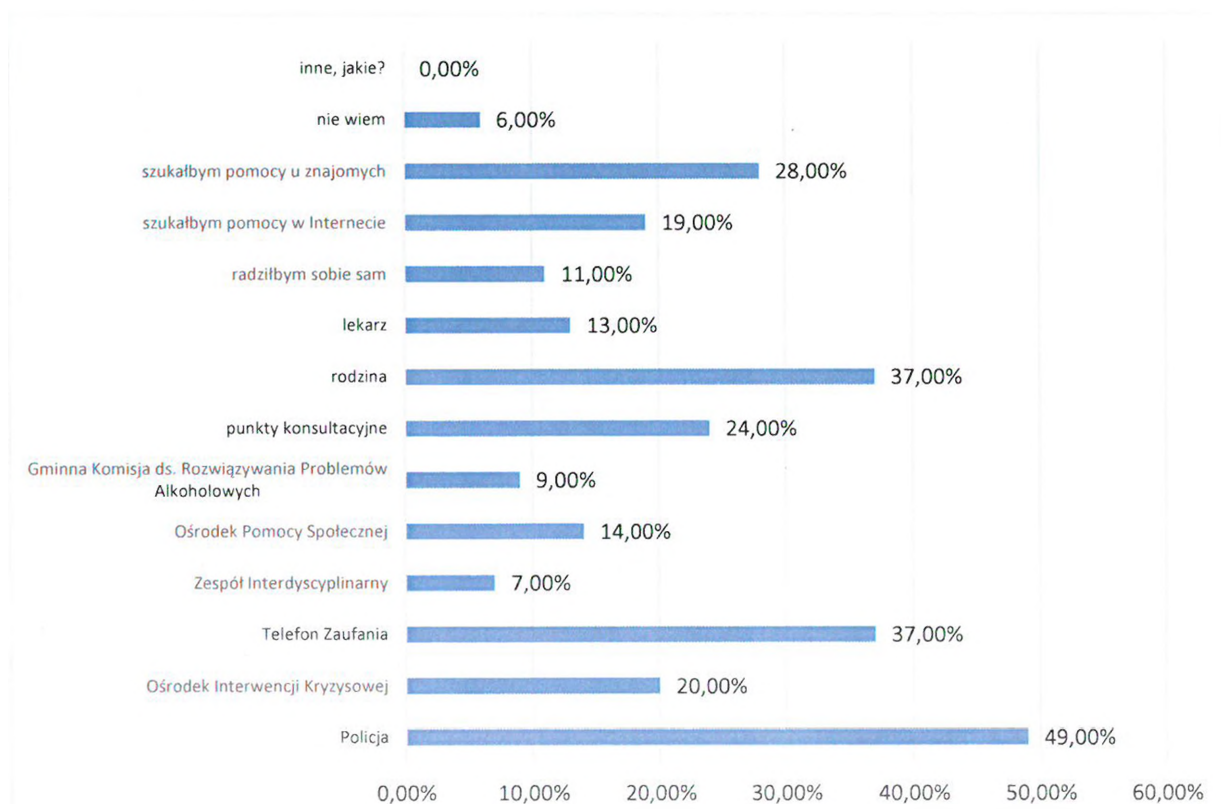
Wykres 42 Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Według 74,00% mieszkańców nie powinno się stosować kar wobec dzieci. 16,00% osób nie potrafiło określić swojego zdania. Natomiast 10,00% mieszkańców uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.

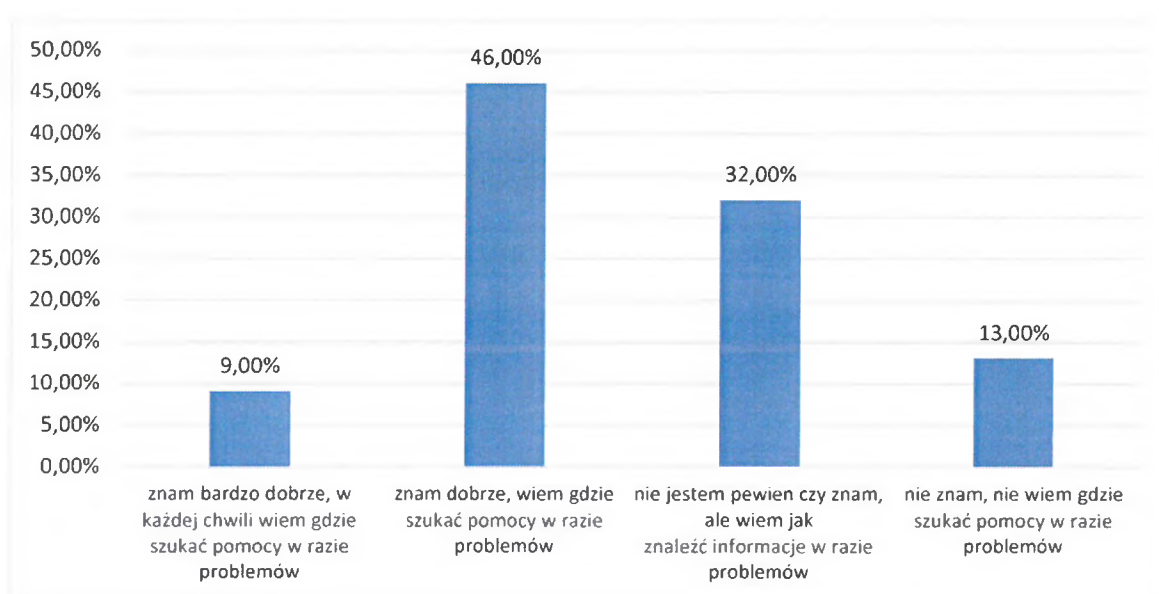
Wykres 43 Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej prosiliby o pomoc Policję (49,00%), zwróciliby się o pomoc do rodziny, czy też zadzwonili by na Telefon Zaufania (po 37,00%).

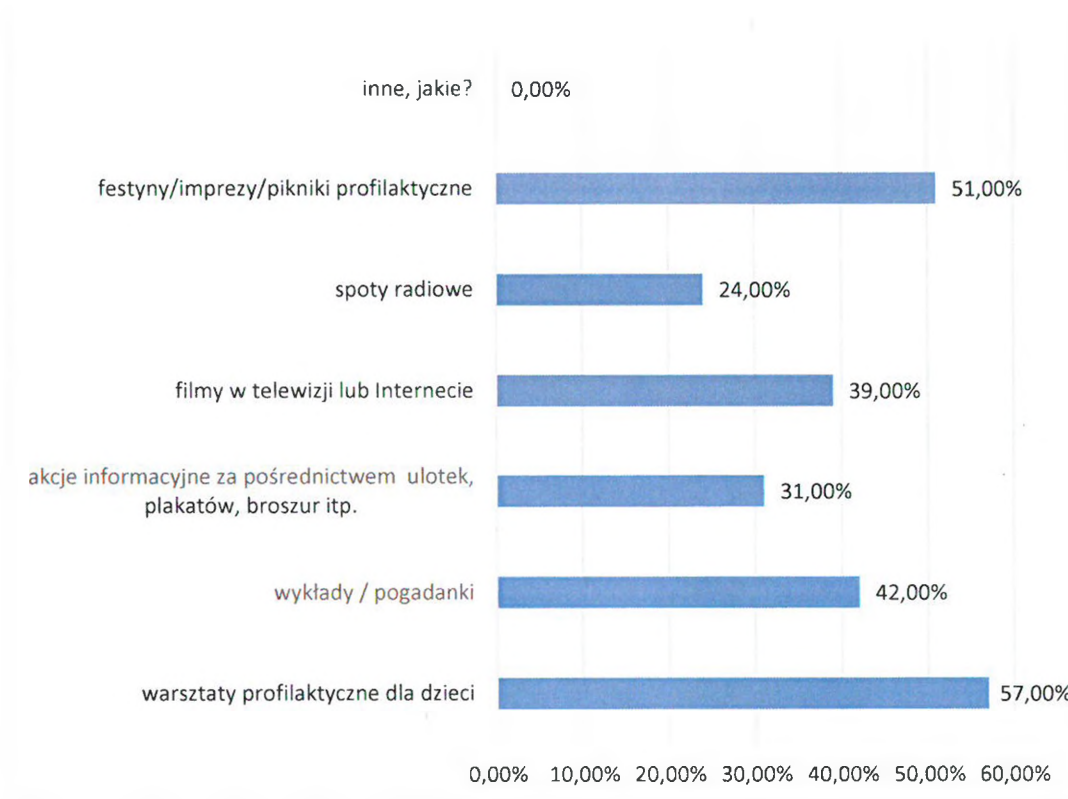
Wykres 44 Do kogo zwróciliby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

Respondentów poproszono również, by określili czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych, w których można szukać pomocy w razie problemów. 32,00% ankietowanych mieszkańców twierdzi, że nie są pewni czy znają konkretne dane kontaktowe lecz wiedzą, gdzie mogą znaleźć takie informacje w razie potrzeby. 46,00% osób zna dobrze dane kontaktowe i wie, gdzie szukać pomocy w razie wyniknięcia sytuacji problemowych. 9,00% zna bardzo dobrze, i w każdej chwili wie, gdzie szukać pomocy. Pozostałe 13,00% mieszkańców przyznało, że nie mają pojęcia, gdzie mogą szukać pomocy i nie znają danych kontaktowych do tego typu placówek pomocowych.

Wykres 45 Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Na koniec ankietowani mieszkańcy zostali poproszeni, by ustosunkować się, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy w Gminie Zarszyn. Mieszkańcy najczęściej wymieniali m.in.: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (57,00%), festyny, imprezy oraz pikniki profilaktyczne (51,00%), czy też wykłady/pogadanki (42,00%).

Wykres 46 Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych? Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.

POSTRZEGANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW GMINY ZARSZYN

Niniejsza diagnoza została poszerzona o pytania dotyczące postrzegania problemów społecznych przez mieszkańców. Najpierw dowiedzmy się jednak co to jest właściwie termin „społeczność”. Według definicji K.A. Wojtaszczyk, społecznością nazywamy zbiorowość, w której więzi i stosunki społeczne, tworzą w miarę uporządkowany i kompletny układ. Możemy mówić o kilku rodzajach społeczności:

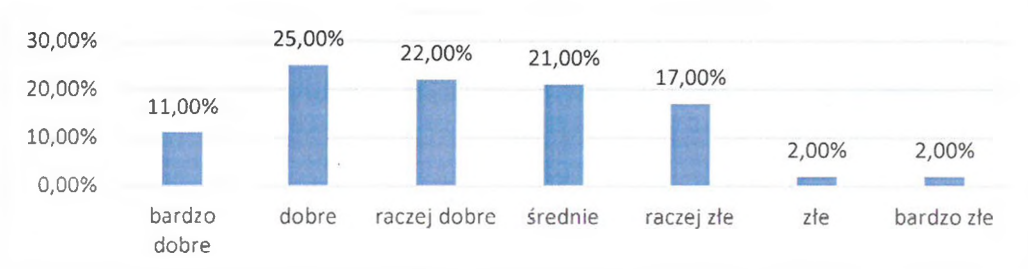
- Lokalnej (obejmującej wszystkich, którzy mieszkają na określonym terenie (np. w mieście, na wsi, dzielnicy),
- Regionalnej (obejmującej ludzi mieszkających w pewnym rejonie administracyjnym np. gminie, województwie, powiecie),
- Państwowej (obejmującej wszystkich ludzi, którzy mieszkają na terytorium i w granicach jednego państwa),

- Światowej (obejmującej ludzi z różnych rejonów świata, którzy jednak posiadają wspólne interesy np. z dziedziny ekonomii, czy gospodarki¹⁰).

Trzeba wspomnieć również o zjawisku jakim jest problem społeczny. Jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. Problem społeczny możemy rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

- znaczenie szerokie – stosuje się go, gdy chcemy opisać zjawiska, które są lub mogą w przyszłości stanowić przedmiot zainteresowania socjologii lub innych nauk społecznych;
- znaczenie węższe – czyli problemy, które powstały w wyniku zjawisk, jakie są nie tylko przedmiotem refleksji uczonych, ale i przedmiotem ogólnego zainteresowania ludzi danego społeczeństwa; są to problemy niezgodne z normami przyjętymi przez ogół oraz takie, których pokonanie możliwe jest wspólnymi siłami¹¹.

Pierwsze pytanie, które dotyczyło problemów społecznych w gminie dotyczyło oceny aktualnych warunków życia przez osoby ją zamieszkujące. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 25,00% badanych osób. 22,00% ankietowanych wskazało odpowiedź „raczej dobre”, a 21,00% - średnie. Kolejno 11,00% osób twierdzi, iż są one bardzo dobre, a negatywnie oceniło je łącznie 21,00% mieszkańców odpowiadając - „raczej złe”, „bardzo złe” oraz „złe”.

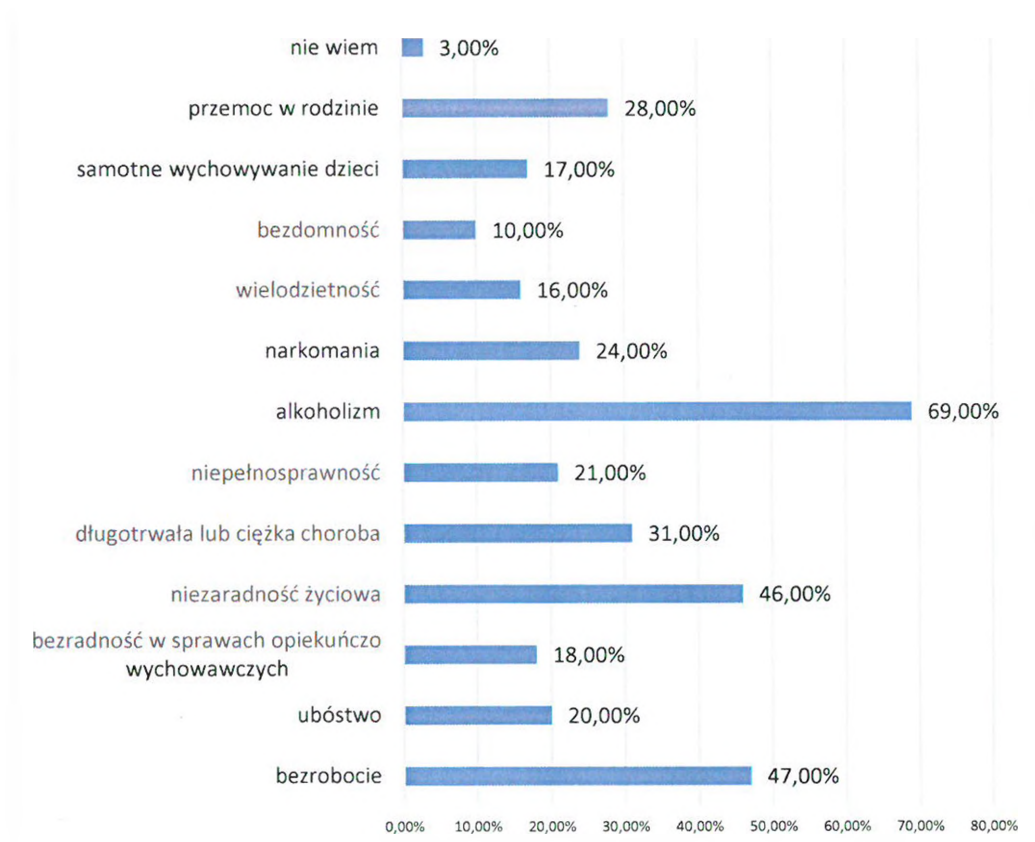
Wykres 47 Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

Następnie mieszkańców poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Większość ankietowanych mieszkańców,

¹⁰ Wojtaszczyk K. A (1997). „Wiedza o społeczeństwie”, Warszawa.

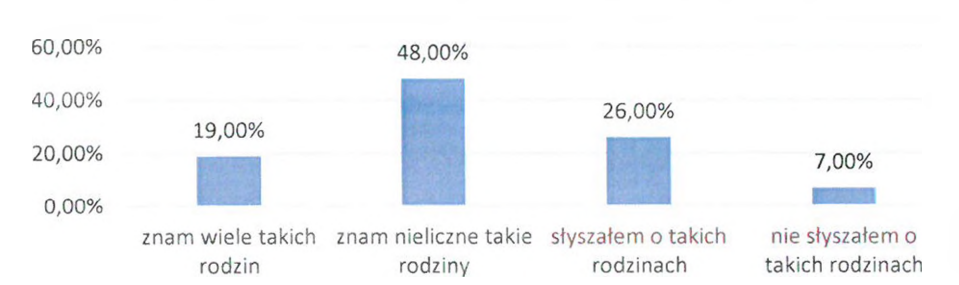
¹¹ Sztumski J. (2010). Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice.

jako przyczynę wskazało alkoholizm (69,00%), bezrobocie (47,00%), niezaradność życiową (46,00%), a także przemoc w rodzinie (28,00%).

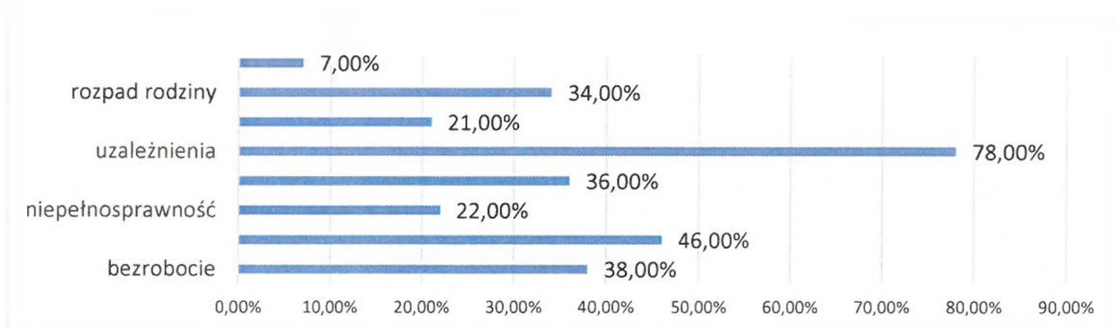
Wykres 48 Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

Poniższe pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w Gminie Zarszyn. Łącznie 93,00% ankietowanych przyznało, że zna lub słyszało o takich rodzinach. Pozostałe 7,00% badanych osób nie spotkało się z problemem ubóstwa w innych rodzinach.

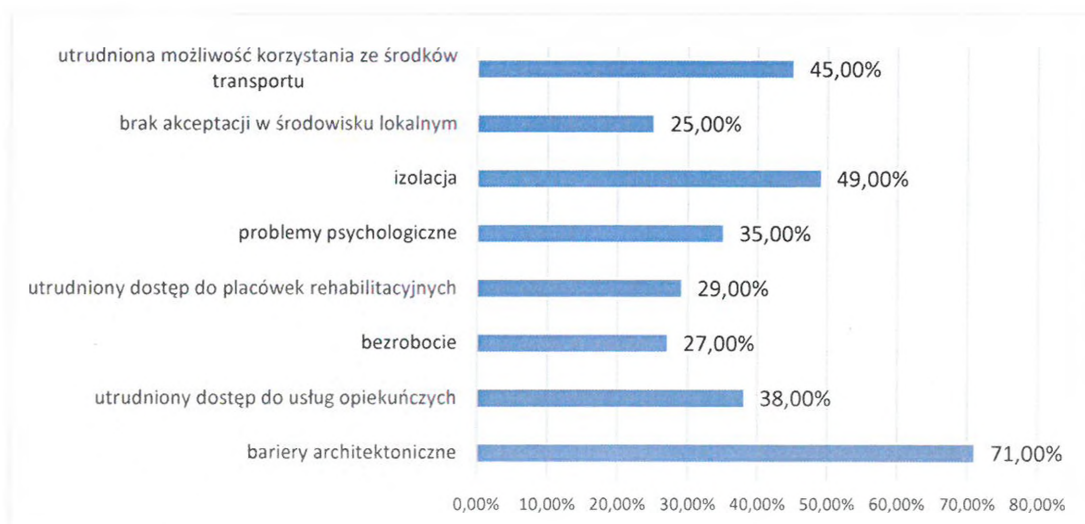
Wykres 49 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in.: uzależnienia (78,00%), dziedziczenie ubóstwa (46,00%), bezrobocie (38,00%) oraz choroby (36,00%).

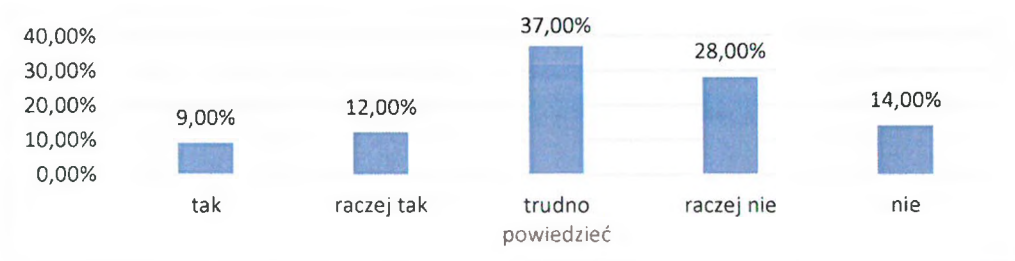
Wykres 50 Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo, mieszkańcy określali, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w gminie. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (71,00%), izolacja (49,00%), utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (45,00%), czy też utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (38,00%).

Wykres 51 Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi).

Następnie, 12,00% osób badanych uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 9,00% osób uważa, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się łącznie 42,00% osób, w tym 28,00% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 14,00% osób jest ona niewystarczająca. Pozostałym mieszkańcom (37,00%), trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie.

Wykres 52 Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

Kolejno, 23,00% ankietowanych przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora.

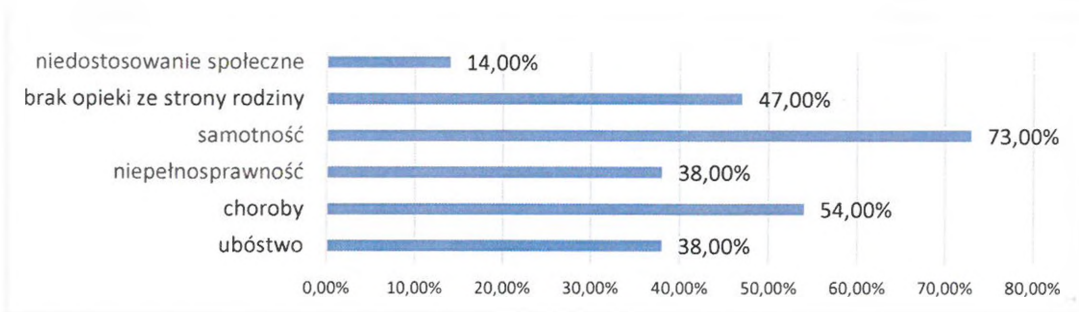
Wykres 53 Czy w skład Pana/i rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

Większość ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w gminie jest nie wystarczający (62,00%), jednak 38,00% osób nie zgodziło się z tą opinią.

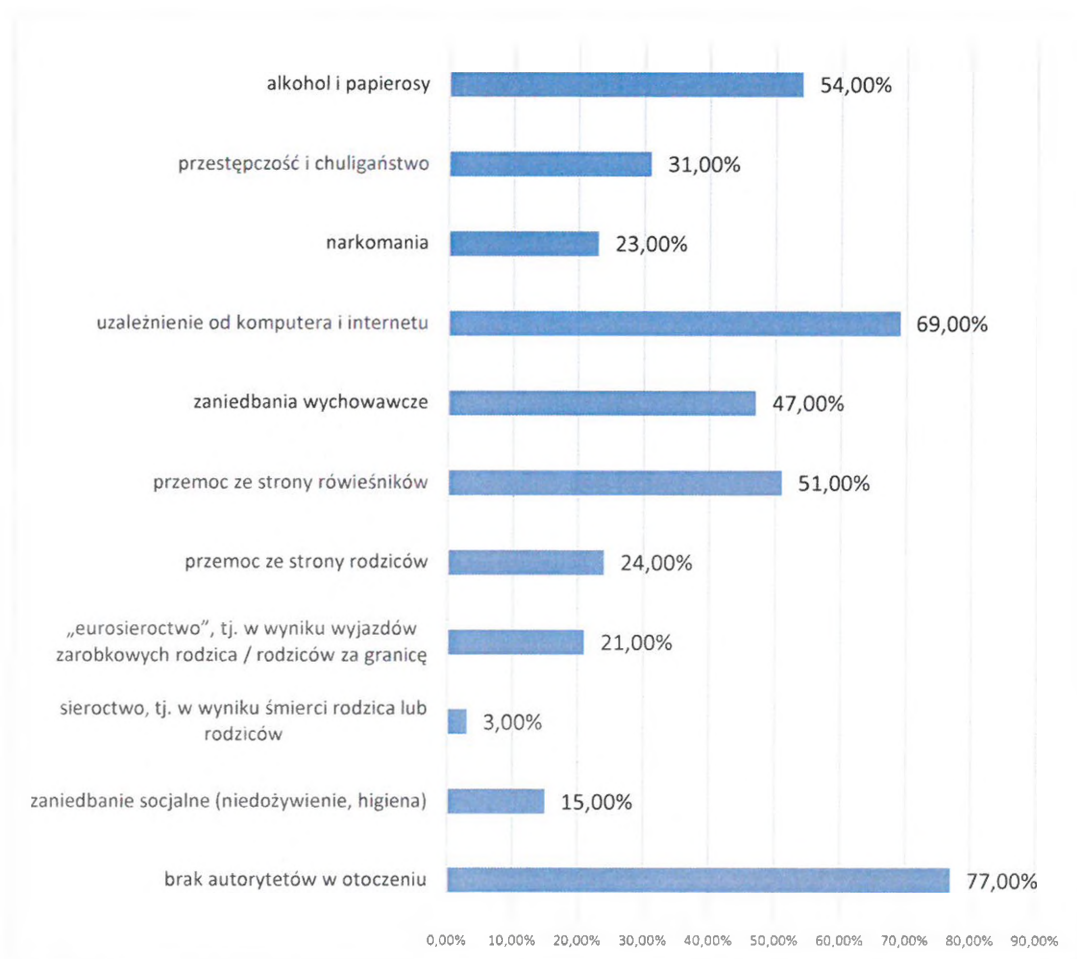
Wykres 54 Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali najczęściej na: samotność (73,00%), choroby (54,00%), brak opieki ze strony rodziny (47,00%), czy też ubóstwo i niepełnosprawność (po 38,00%).

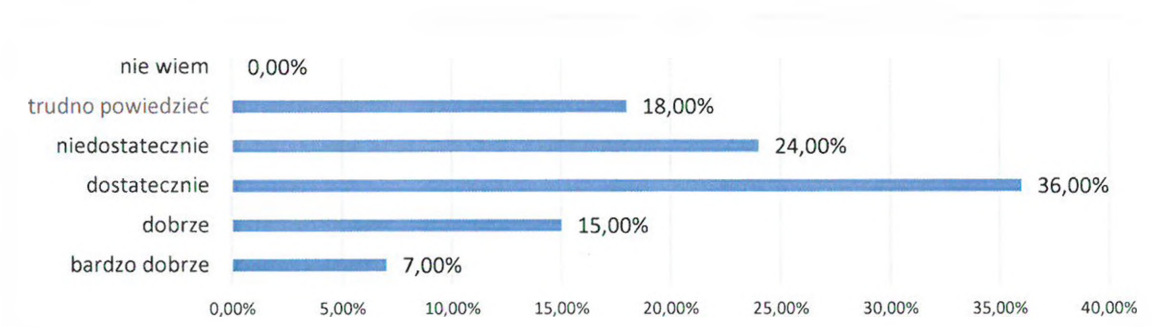
Wykres 55 Z jakimi problemami społecznymi na terenie gminy najczęściej borykają się osoby starsze? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ankietowani zostali zapytani o negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które dostrzegają najczęściej. 77,00% respondentów odpowiedziało, iż jest to brak autorytetów w otoczeniu, uzależnienie od komputera i Internetu (69,00%), alkohol i papierosy (54,00%), przemoc ze strony rówieśników (51,00%), czy też zaniedbanie wychowawcze (47,00%).

Wykres 56 Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi).

Na koniec respondenci zostali zapytani o stopień zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. 15,00% ankietowanych twierdzi, iż jest ono na poziomie dobrym, 7,00% osób ocenia stopień zaangażowania władz lokalnych bardzo dobrze, a 18,00% osób odpowiedziało, iż ciężko im odpowiedzieć na to pytanie. Dodatkowo 36,00% osób uważa, że jest dostateczne, a 24,00% ocenia niedostatecznie stopień zaangażowania władz lokalnych.

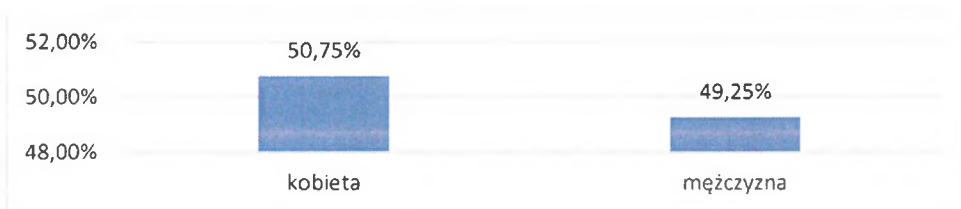
Wykres 57 Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

4. Badanie dzieci i młodzieży na terenie gminy Zarszyn

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

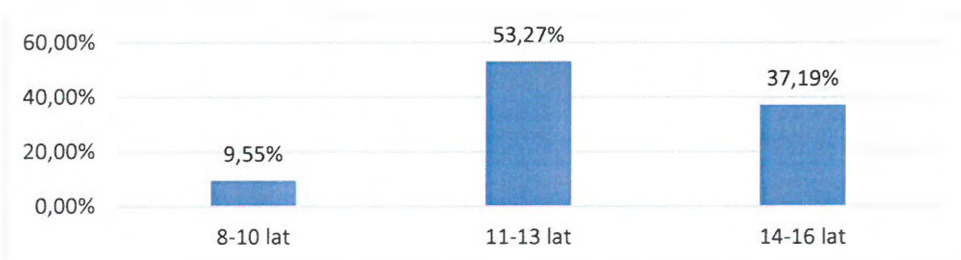
Zachowania ryzykowne są obecnie dużym problemem na całym świecie. Zwłaszcza młodzież, która wchodzi w wiek dojrzewania często jest zagrożona takimi zachowaniami. Stanowią one również przedmiot wielu badań naukowych, których celem jest uzyskanie odpowiedzi, dlaczego młodzi ludzie tak bardzo są na nie podatni. Coraz trudniej jest żyć we współczesnym społeczeństwie pełnym pokus takich jak np. Internet, propagowanie picia alkoholu (w reklamach i przez rówieśników) czy też załatwianie spraw poprzez agresję. Młodzież jest wręcz zasypywana negatywnymi bodźcami ze środowiska i niestety tylko nielicznym udaje się pozostać asertywnym. Współczesna cywilizacja niesie ze sobą elementy, które bardzo obciążają psychicznie młodych ludzi. Życie w pośpiechu, niepokoju, dążenia do jak najlepszego statusu w hierarchii między rówieśnikami zwiększa ryzyko podejmowania ryzykownych zachowań. I to dlatego szczególnym terenem, na którym można przeprowadzić badania dotyczące właśnie tych zachowań jest środowisko dzieci i młodzieży.

W niniejszym badaniu problemów społecznych w Gminie Zarszyn wzięło udział 199 uczniów z siedmiu szkół podstawowych, gdzie 50,75% to chłopcy, a 49,25% to dziewczynki.

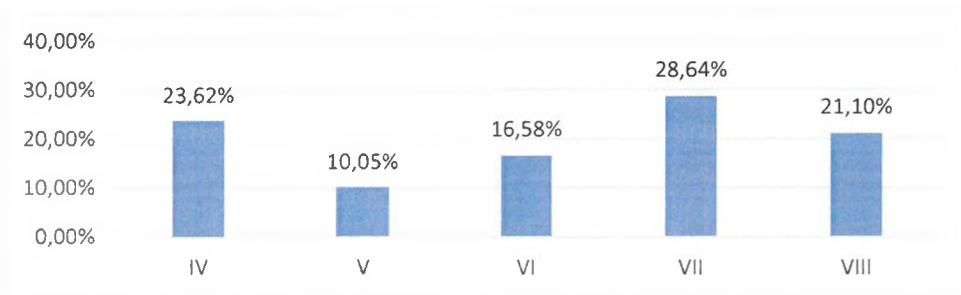
Wykres 58 Płeć.

Młodzi respondenci, byli w wieku 11-13 lat (53,27%), w wieku 14-16 lat (37,19%), oraz w przedziale wiekowym 8-10 lat (9,55%).

Wykres 59 Wiek

Większość badanych uczniów uczęszcza do klasy VII (28,64%). Pozostali ankietowani to uczniowie klas: IV (23,62%), VIII (21,10%), VI (16,58%) oraz klasy V (10,05%).

Wykres 60 Klasa.

PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Jednym z zachowań ryzykownych od którego można się łatwo uzależnić jest alkohol. Picie napojów wysokoprocentowych wśród młodzieży jest coraz bardziej popularne. W okresie

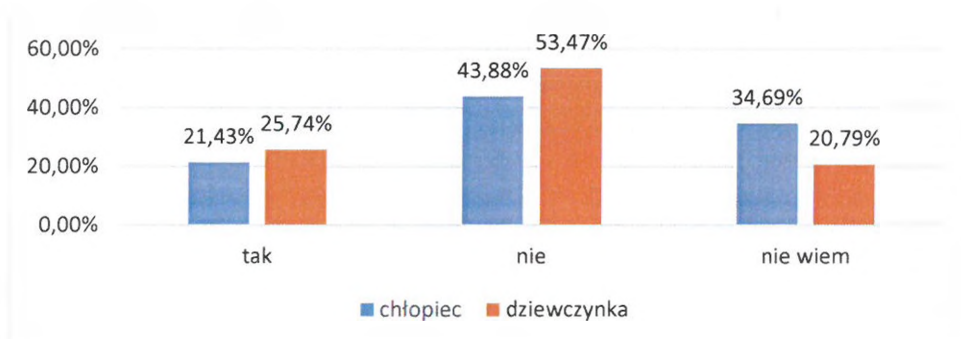
dorastania negatywnym wynikiem nadużywania alkoholu mogą być problemy zdrowotne, rodzinne, społeczne, psychiczne, czy też fizyczne. Według Ireny Pospiszyl „*najbardziej powszechną konsekwencją nadużywania alkoholu są stany zapalne różnych narządów(...). Najpoważniejsze zmiany dotyczą jednak mózgu, prowadząc do ciężkich zaburzeń psychicznych. Do najcięższych i najczęściej wymienianych objawów należą delirium tremens - majaczenie alkoholowe- ujawniające się w postaci urojeń dotykowych, zapachowych, manii prześladowczych*”¹². Picie alkoholu przez dzieci i młodzież pozostawia konsekwencje nie tylko na tle fizycznym i psychicznym. Poprzez odurzanie się takim środkiem młodzi ludzie często stają się agresywni wobec innych. Występują kłótnie z najbliższymi (np. rozpad rodziny), problemy w szkole, problemy z prawem (kradzieże), czy też, co się często zdarza, zepsucie mienia (np. malowanie budynków obraźliwymi sloganami). I. Pospiszyl wyróżnia następujące konsekwencje społeczne, które obejmują najważniejsze sfery życia człowieka:

- **sfera osobista**- rozpad bliskich więzi, obniżenie się standardu życia, często poniżej minimum egzystencji, utrata przyjaciół, utrata możliwości realizacji ważnych życiowych celów, wzrost agresywności, degradacja osobowości, utrata zdrowia, wzrost ubóstwa, izolacja społeczna itp.,
- **sfera prawna**- naruszenie prawa, problemy z policją¹³.

Pierwszym diagnozowanym problemem wśród dzieci i młodzieży w Gminie Zarszyn, był problem alkoholowy. Celem było oszacowanie skali zjawiska problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej problemu alkoholowego. Na początek uczniom zadano pytanie, czy ich zdaniem, ich rówieśnicy piją alkohol. Zdaniem uczniów płci męskiej (21,43%) ich rówieśnicy piją alkohol, 34,69% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 43,88% uczniów twierdzi, że ich rówieśnicy nie piją alkoholu. Dziewczynki w 53,47% stwierdziły, że ich koledzy i koleżanki nie piją alkoholu. 25,74% młodych kobiet uważa, że picie alkoholu przez rówieśników jest zjawiskiem powszechnym. Natomiast uczennice w 20,79% przypadków nie udzieliły jednoznacznej odpowiedzi.

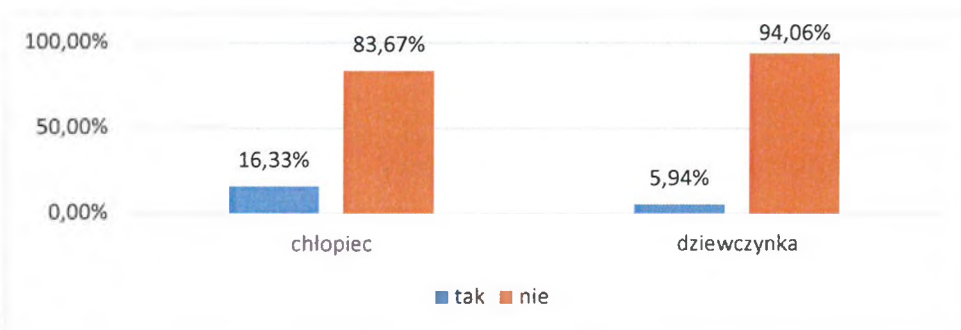
¹² I.Pospiszyl. *Patologie Społeczne*. Warszawa 2012 s. 151.

¹³ Tamże. s. 152.

Wykres 61 Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

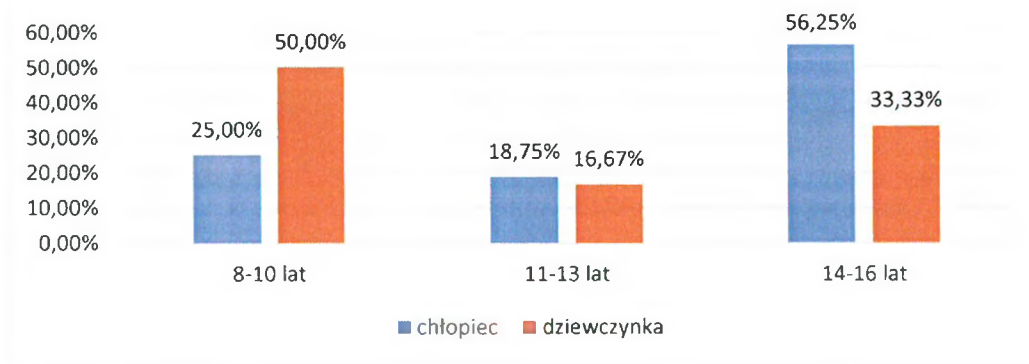
Następnie uczniów zapytano, czy oni sami próbowali kiedykolwiek sięgać po alkohol. Na wykresie możemy zaobserwować, że chłopcy w 83,67% oraz dziewczęta w 94,06% przypadków, nigdy nie próbowali alkoholu. Do spożywania alkoholu przyznało się 5,94% dziewczynek oraz 16,33% chłopców¹⁴.

Wykres 62 Czy próbowałeś/aś pić alkohol

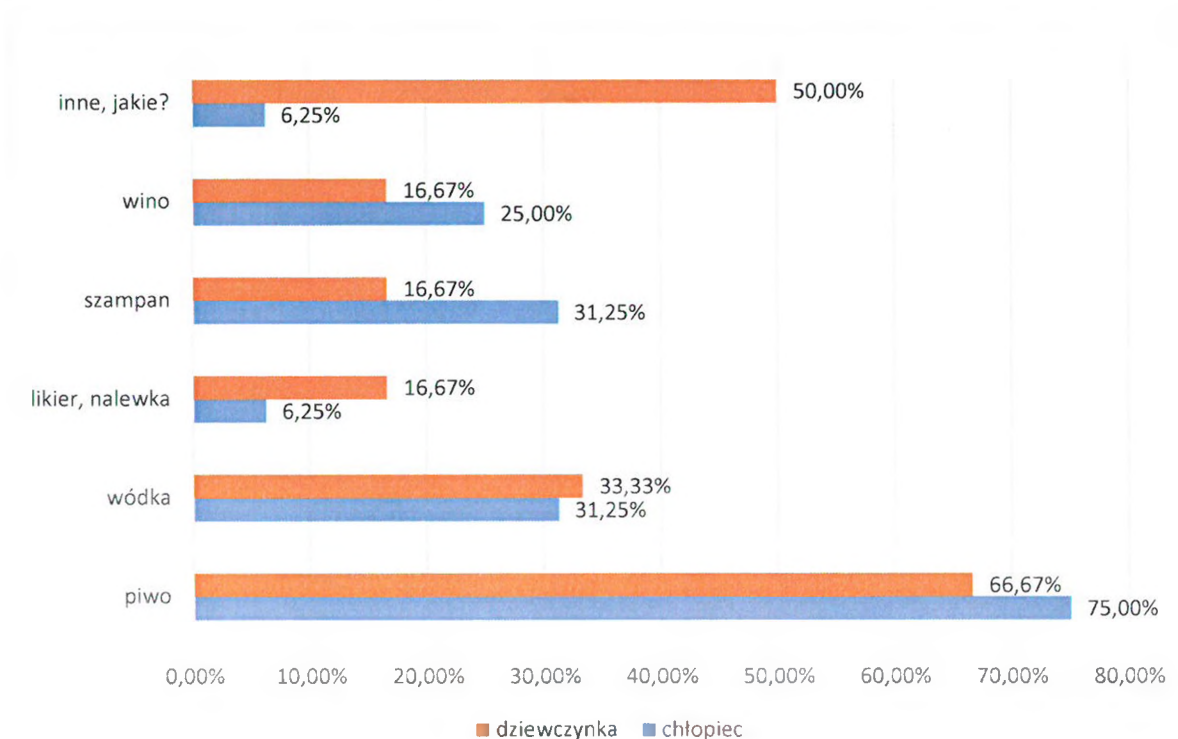
Młodzi mieszkańcy, którzy mieli już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowali tej substancji najczęściej w wieku 14-16 lat (56,25% chłopców, 33,33% dziewczynek). Następnie chłopcy spożywali alkohol w wieku 8-10 lat (25,00%) oraz 11-13 lat (18,75%). Dziewczynki wskazywały również na przedział wiekowy od 8 do 10 lat (50,00%), a także wiek 11-13 lat (16,67%).

¹⁴ Łącznie 6 dziewczynek oraz 16 chłopców.

Wykres 63 W jakim wieku zaczęłeś/zaczęłaś pić alkohol?

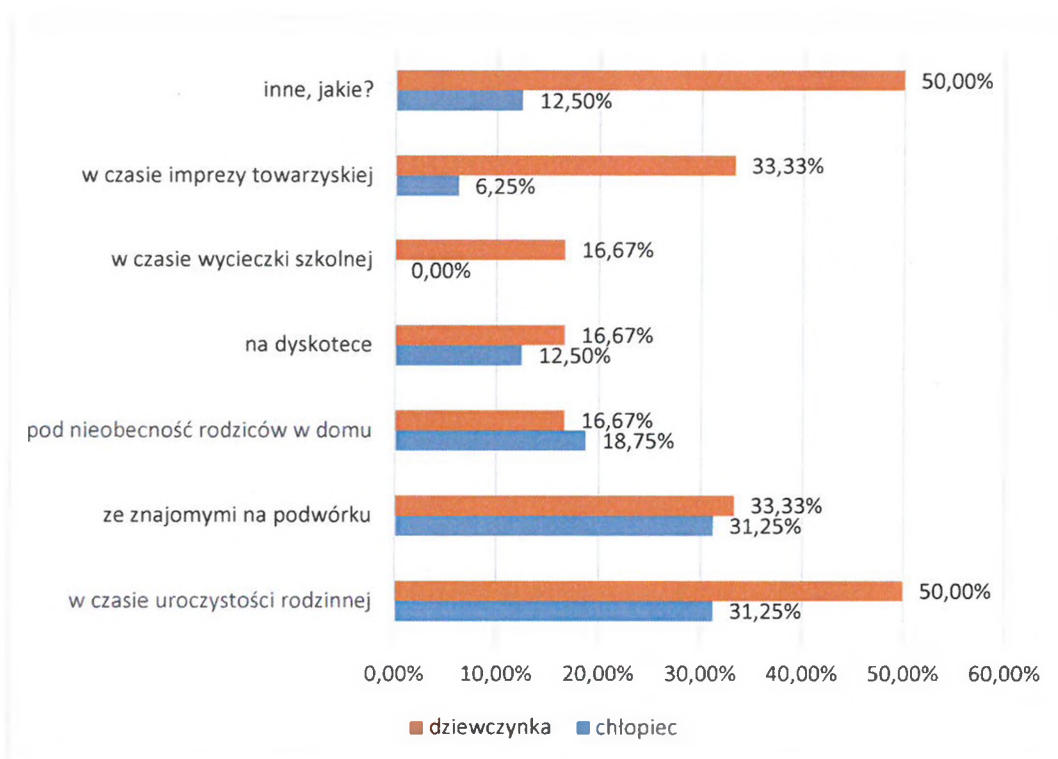
Uczniów, którzy przyznali, że kiedykolwiek spożywali alkohol, zapytano również, jaki rodzaj alkoholu zdarzyło im się próbować. Najpopularniejszą odpowiedzią było piwo (75,00% chłopców, 66,67% dziewczynek), szampan (31,25% chłopców, 16,67% dziewczynek) oraz wódka (31,25% chłopców, 33,33% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (6,25% chłopców, 50,00% dziewczynek), młodzi mieszkańcy nie wymienili nic konkretnego.

Wykres 64 Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? (Odpowiedź wielokrotnego wyboru).

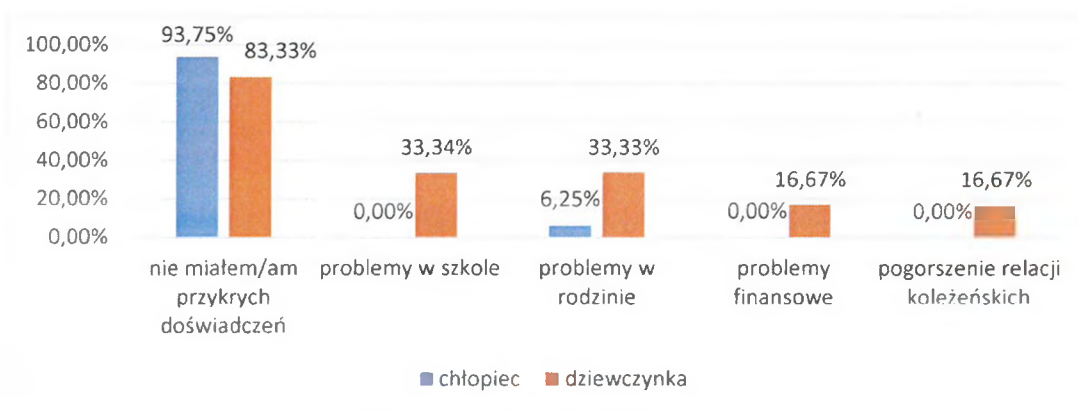
Ankietowani uczniowie deklarują, że najczęściej po raz pierwszy próbowali alkoholu w czasie uroczystości rodzinnej (31,25% chłopców, 50,00% dziewczynek), ze znajomymi na podwórku

(31,25% chłopców, 33,33% dziewczynek), czy też pod nieobecność rodziców w domu (18,75% chłopców, 16,67% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (12,15% chłopców, 50,00% dziewczynek), respondenci napisali: „po prostu”, „nie wiem” oraz „pomyliłam z herbatą”.

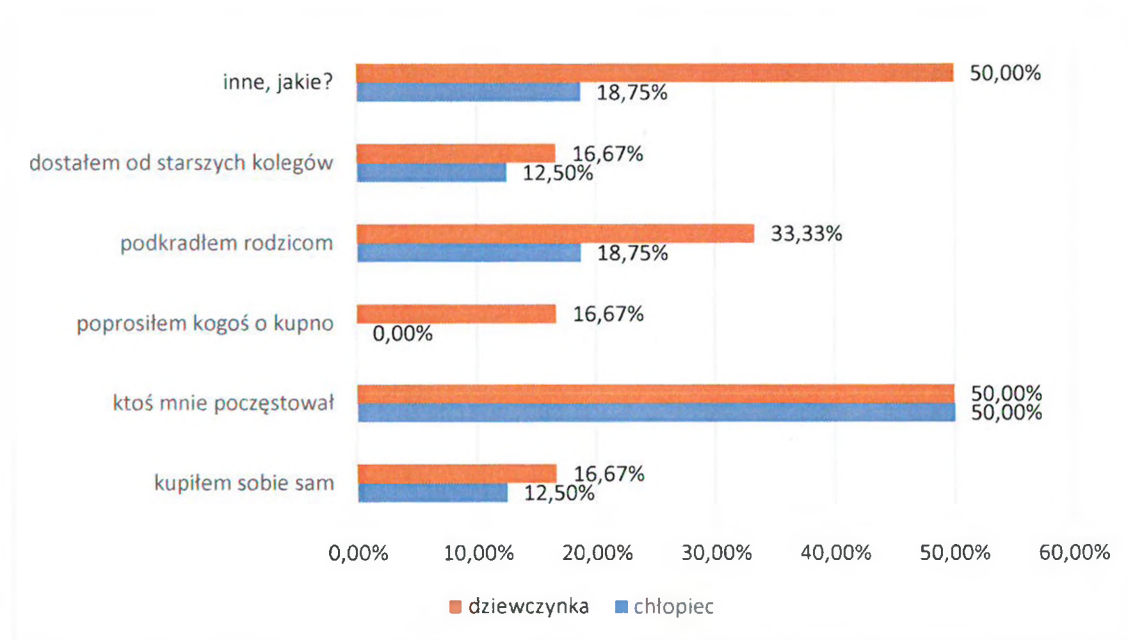
Wykres 65 W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

Młodzi mieszkańcy zapytani o jakiegokolwiek przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu, odpowiedzieli niemal jednogłośnie, że nie doświadczyli żadnych negatywnych skutków picia alkoholu (93,75% chłopców, 83,33% dziewczynek).

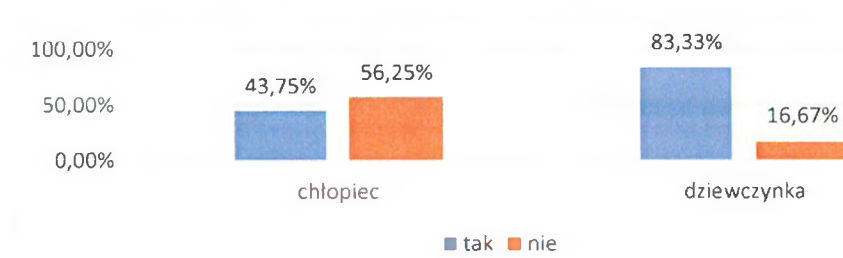
Wykres 66 Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Na pytanie, w jaki sposób uczniowie otrzymywali alkohol po 50,00% chłopców oraz dziewczynek odpowiedziało, że zostali przez kogoś poczęstowani oraz podkradli alkohol rodzicom (18,75% chłopców, 33,33% dziewczynek), czy też dostali go od starszych kolegów (12,50% chłopców, 16,67% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (18,75% chłopców, 50,00% dziewczynek), uczniowie napisali: „podkradłem siostrze” oraz „na imprezie”.

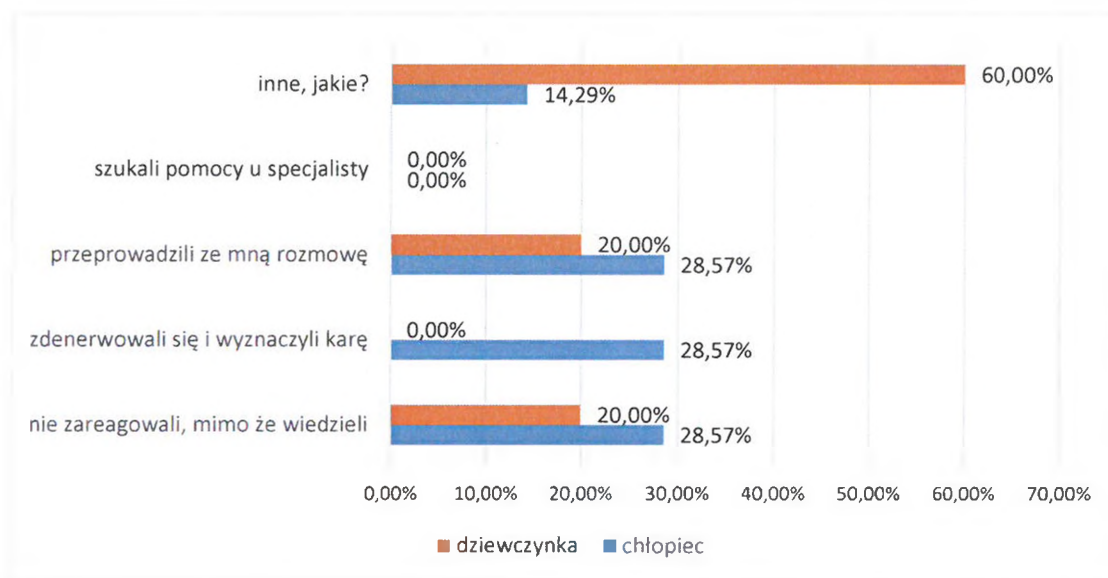
Wykres 67 Jak otrzymałeś/aś alkohol?

Dodatkowo uczniowie, którzy mieli już kontakt z alkoholem zostali zapytani, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 43,75% chłopców oraz 83,33% dziewcząt przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Pozostałe 56,25% chłopców oraz 16,67% dziewczynek uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu.

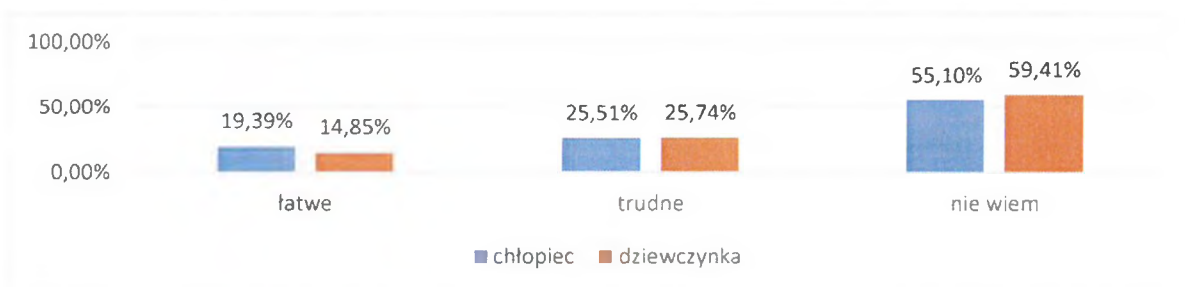
Wykres 68 Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

Ponadto młodym mieszkańcom mającym styczność z alkoholem zadano pytanie o reakcję ich rodziców. 28,57% badanych chłopców oraz 20,00% dziewczynek stwierdziło, że rodzice nie zareagowali na ten fakt. Następnie 28,57% uczniów oraz 20,00% dziewczynek udzieliło odpowiedzi „przeprowadzili ze mną rozmowę”, a 28,57% chłopców wskazało na „zdenerwowali się i wyznaczyli karę”. W odpowiedzi „inne, jakie?” (14,29% chłopców, 60,00% dziewczynek), ankietowani napisali: „zabrali mi i powiedzieli, że jak dorosnę” oraz „śmiali się”.

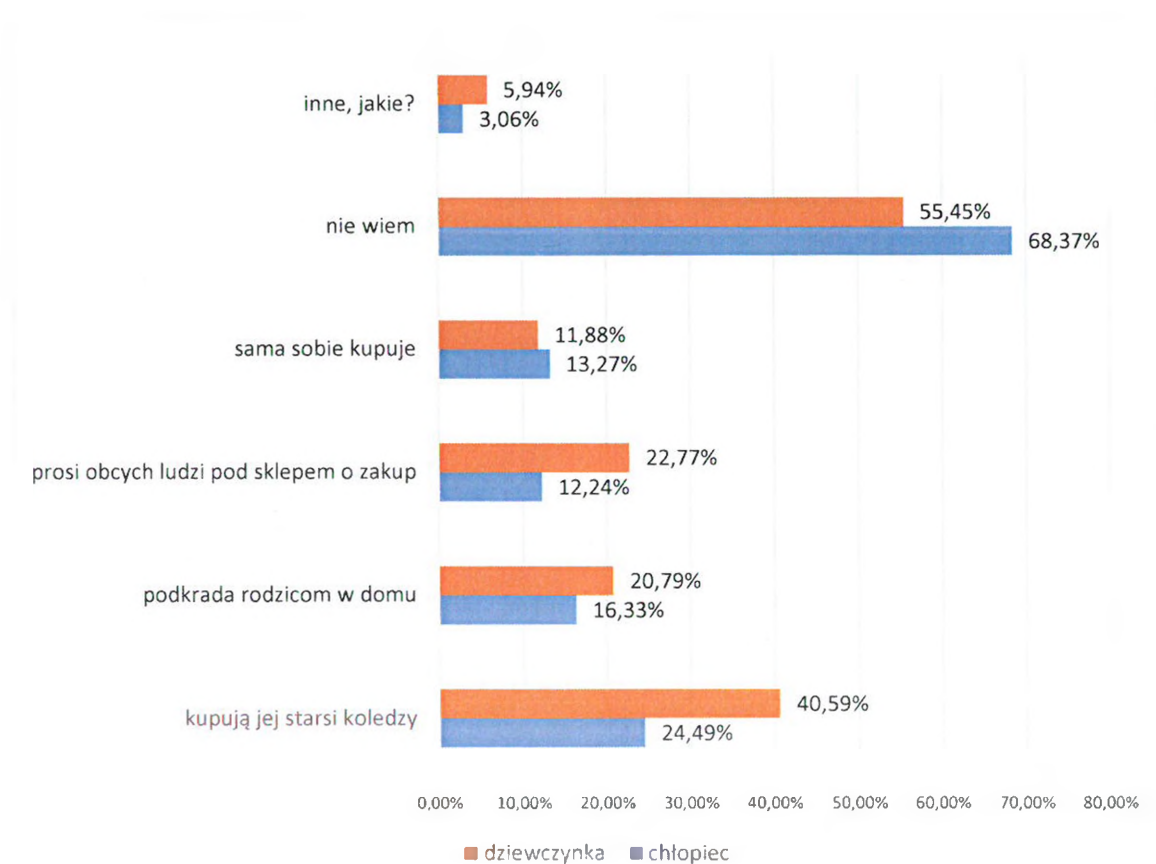
Wykres 69 Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

Zdania wszystkich badanych uczniów na temat łatwości zdobycia alkoholu w ich miejscu zamieszkania są podzielone. 25,51% chłopców oraz 25,74% dziewczynek przyznało, że alkohol jest trudny do zdobycia w ich miejscowości. Następnie 19,39% chłopców oraz 14,85% dziewczynek stwierdziło, że kupno alkoholu jest łatwe na terenie Gminy Zarszyn przez nieletnich. Pozostałe 55,10% chłopców, a także 59,41% dziewczynek nie ma zdania na ten temat, może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani kupnem lub zdobyciem alkoholu.

Wykres 70 Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to?

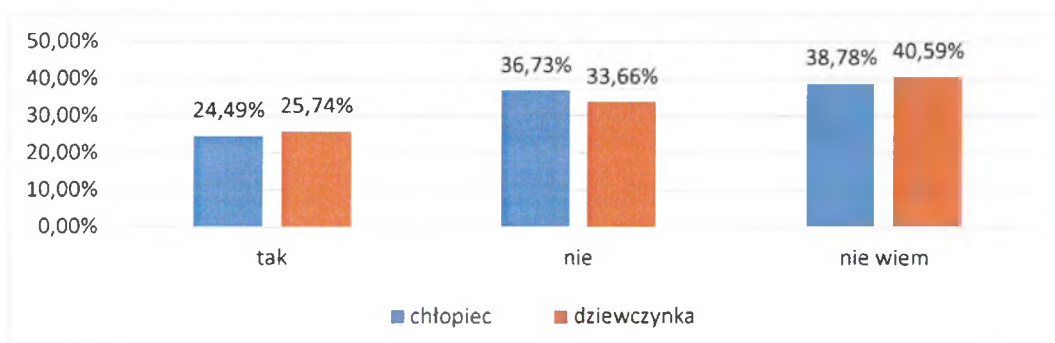
Dodatkowo, uczniowie wymieniali jak ich rówieśnicy mogą zdobywać alkohol. Najczęściej w opinii uczniów kupują go starsi koledzy (24,49% chłopcy, 40,59% dziewczynki), rówieśnicy proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (12,24% chłopców, 22,77% dziewczynek), czy też podkradają rodzicom (16,33% chłopców, 20,79% dziewczynek). Natomiast pewien odsetek uczniów (68,37% chłopców oraz 55,45% dziewczynek) udzielił odpowiedzi „nie wiem”. Może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani tematem spożywania alkoholu. W odpowiedzi „inne, jakie?” (3,06% chłopców, 5,94% dziewczynek), młodzi mieszkańcy napisali: „naprawdę nie wiem” oraz „czasem wyglądają na starszych niż są, więc z łatwością kupiłaby, lecz nigdy jeszcze nie spotykałam się z takim przypadkiem oko w oko, tylko w filmach itp.”

Wykres 71 Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

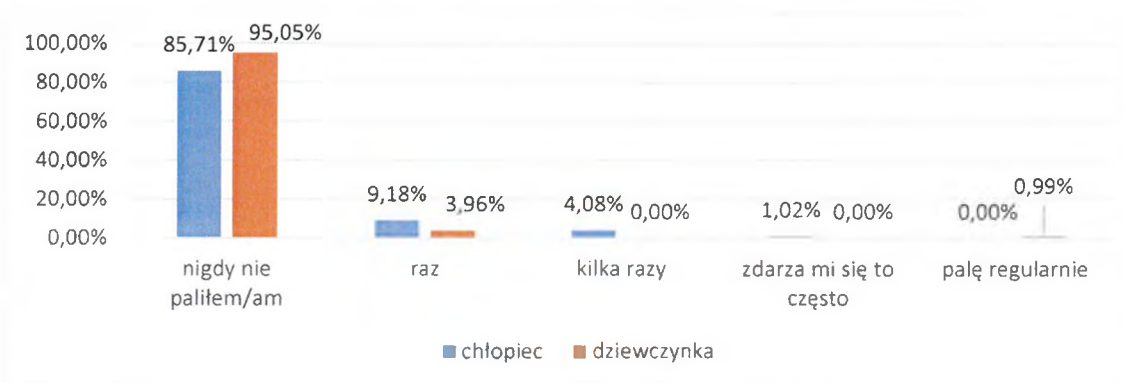
Wraz z piciem alkoholu wiąże się również problem nikotynowy. Pomimo tego, że są to wyroby dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może sięgnąć po papierosy. W młodym wieku

rozpoczącie palenia papierosów jest niebezpieczne, ponieważ jednostka szybciej się uzależnia oraz ciężiej jest jej zerwać z nałogiem. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej, ale również innym osobom w towarzystwie. Uczniowie (24,49%) oraz uczennice (25,74%) przyznają, że ich rówieśnicy palą papierosy. Kolejno 36,73% chłopców oraz 33,66% dziewczynek nie wie czy takie zjawisko występuje wśród ich znajomych i rówieśników. Następnie 38,78% uczniów oraz 40,59% uczennic uważa, że ich rówieśnicy nie palą papierosów.

Wykres 72 Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Dodatkowo 85,71% chłopców oraz 95,05% dziewczynek odpowiedziało, że nigdy nie paliło papierosów. Pozostali chłopcy palili: kilka razy (4,08%) oraz raz (9,18%). Dziewczynki, natomiast zapaliły papierosa: raz (3,96%) oraz palą regularnie (0,99%)¹⁵.

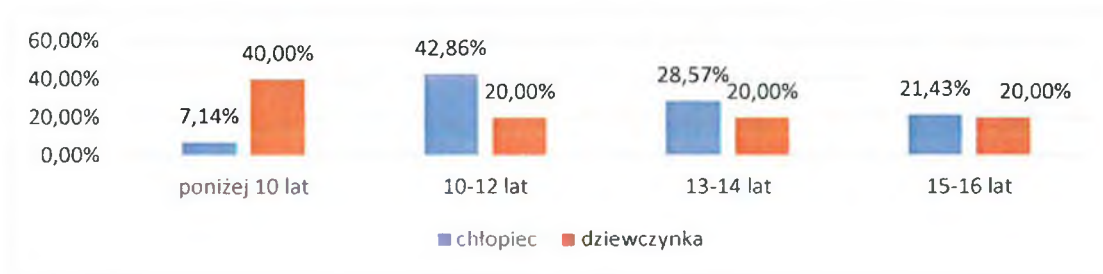

Wykres 73 Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

Uczniowie, którzy przyznali, że palą papierosy poproszeni zostali o określenie wieku w jakim zaczęli to robić. Chłopcy po raz pierwszy, zapalili papierosa kolejno w wieku: poniżej 10 lat

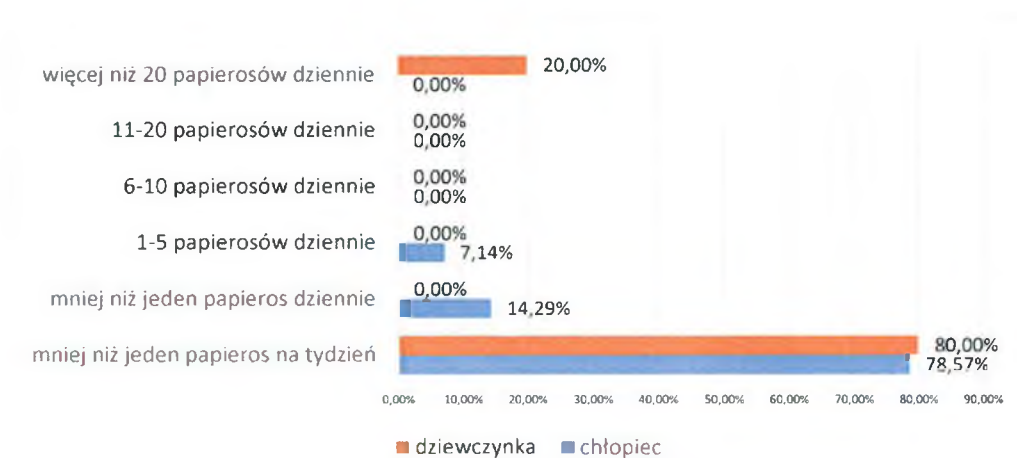
¹⁵ Łącznie 5 dziewczynek oraz 14 chłopców.

(7,14%), 10-12 lat (42,86%), 13-14 lat (28,57%) oraz 15-16 lat (21,43%). Dziewczynki zapaliły pierwszego papierosa w wieku: poniżej 10 lat (40,00%), 10-12 lat (20,00%), 13-14 lat (20,00%) oraz 15-16 lat (20,00%).

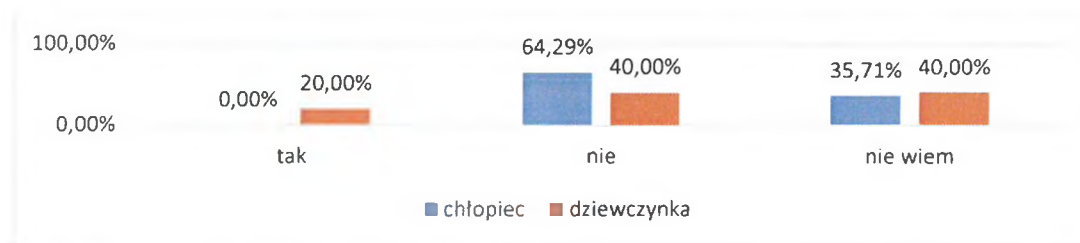
Wykres 74 W jakim wieku palileś/aś papierosa po raz pierwszy?

Pocieszający jest fakt, że uczniowie (78,57% chłopców, 80,00% dziewczynek), którzy zadeklarowali się, że palą, robią to rzadko, bowiem głównie palą mniej niż jednego papierosa na tydzień.

Wykres 75 Jak często palileś/aś papierosa w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

Żaden z chłopców i 20,00% dziewczynek, spośród uczniów, którzy wskazali, że palą papierosa przyznało, że ich rodzice wiedzą o tym, że palą oni papierosa. Kolejne 64,29% chłopców i 40,00% dziewczynek twierdzi, że rodzice nie wiedzą o tym fakcie. Pozostałe 35,71% chłopców oraz 40,00% dziewczynek nie ma wiedzy na ten temat.

Wykres 76 Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosa?

PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

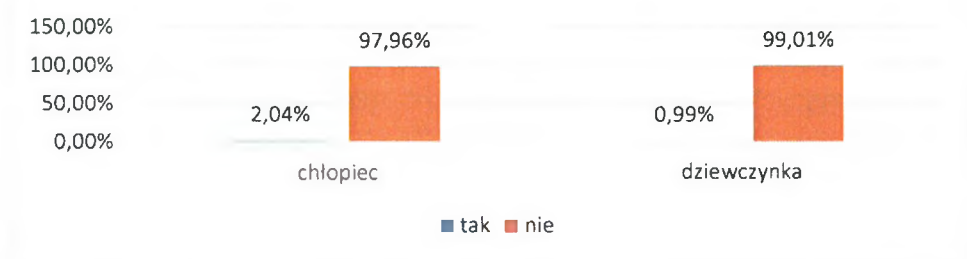
We współczesnym świecie na niespotykaną wcześniej skalę pojawiło się zjawisko nadużywania substancji odurzających. Szczególnie wśród ludzi młodych, którzy często nie mają świadomości zagrożenia, odurzanie stanowi alternatywę – sposób na życie. Ta plaga społeczna dotknęła wiele krajów, szczególnie na zachodzie i w szybkim czasie dotarła do naszego kraju. Już od samego początku miała ona charakter dynamiczny. Badania pokazują, iż już coraz młodsze dzieci deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych oraz sięganie po alkohol i nikotynę. Okres dojrzewania jest dla młodych ludzi czasem wyjątkowym. W związku z tym, wiek adolescencji to również czas, w którym młodzi ludzie często sięgają po substancje psychoaktywne. Są one próbą zaspokojenia specyficznych potrzeb wieku dorastania: integracji z rówieśnikami, manifestowania niezależności od dorosłych oraz wyrażeniu tożsamości.

Na podjęcie próby sięgania po substancje uzależniające wpływa wiele czynników. Ogromny wpływ na to zjawisko mają m.in.: więzi rodzinne, rówieśnicy, media oraz social media. Współcześnie obserwuje się coraz większe osłabienie relacji rodzinnych, które w dużej mierze przekładają się na jakość kontaktów dzieci z rodzicami. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji. Tym samym nieprawidłowo funkcjonująca rodzina może spowodować ukształtowanie się osobowości dziecka podatnej na uzależnienie, jak również być powodem wielu stresogennych sytuacji, mogących stać się przyczyną inicjacji narkotykowej, alkoholowej, czy też nikotynowej¹⁶. Na poniższym diagramie możemy zaobserwować jak działa ten mechanizm¹⁷:

¹⁶ Gaś Z. „Rodzina a uzależnienia”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1994, Lublin.

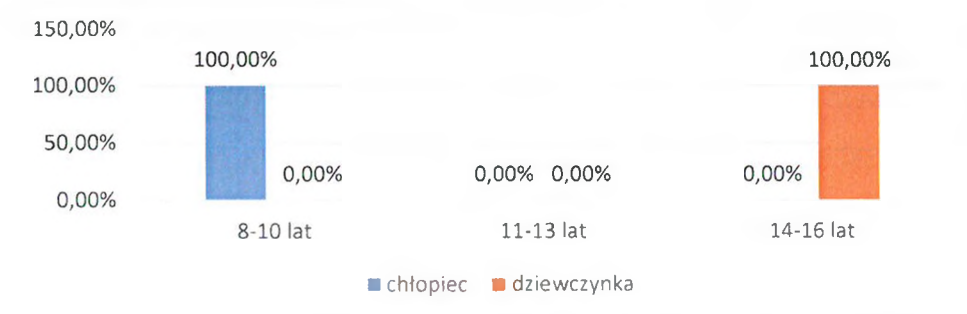
¹⁷ Mechanizm wg. F.Streit.

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczy powyższego problemu (narkotykowego). Jego celem było oszacowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych substancji psychoaktywnych wśród uczniów ze szkół zlokalizowanych na terenie Gminy Zarszyn oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej środków psychoaktywnych. Uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki i dopalacze. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 97,96% chłopców i 99,01% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych. Do zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków przyznało się 2,04% chłopców oraz 0,99% dziewczynek¹⁸.

Wykres 77 Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki?

Uczniowie, którzy przyznali się do próbowania środków psychoaktywnych stwierdzili, że zażywali je w przedziale wiekowym od 8 do 10 lat (100,00% chłopców) oraz między 14, a 16 rokiem życia (100,00% dziewczynek).

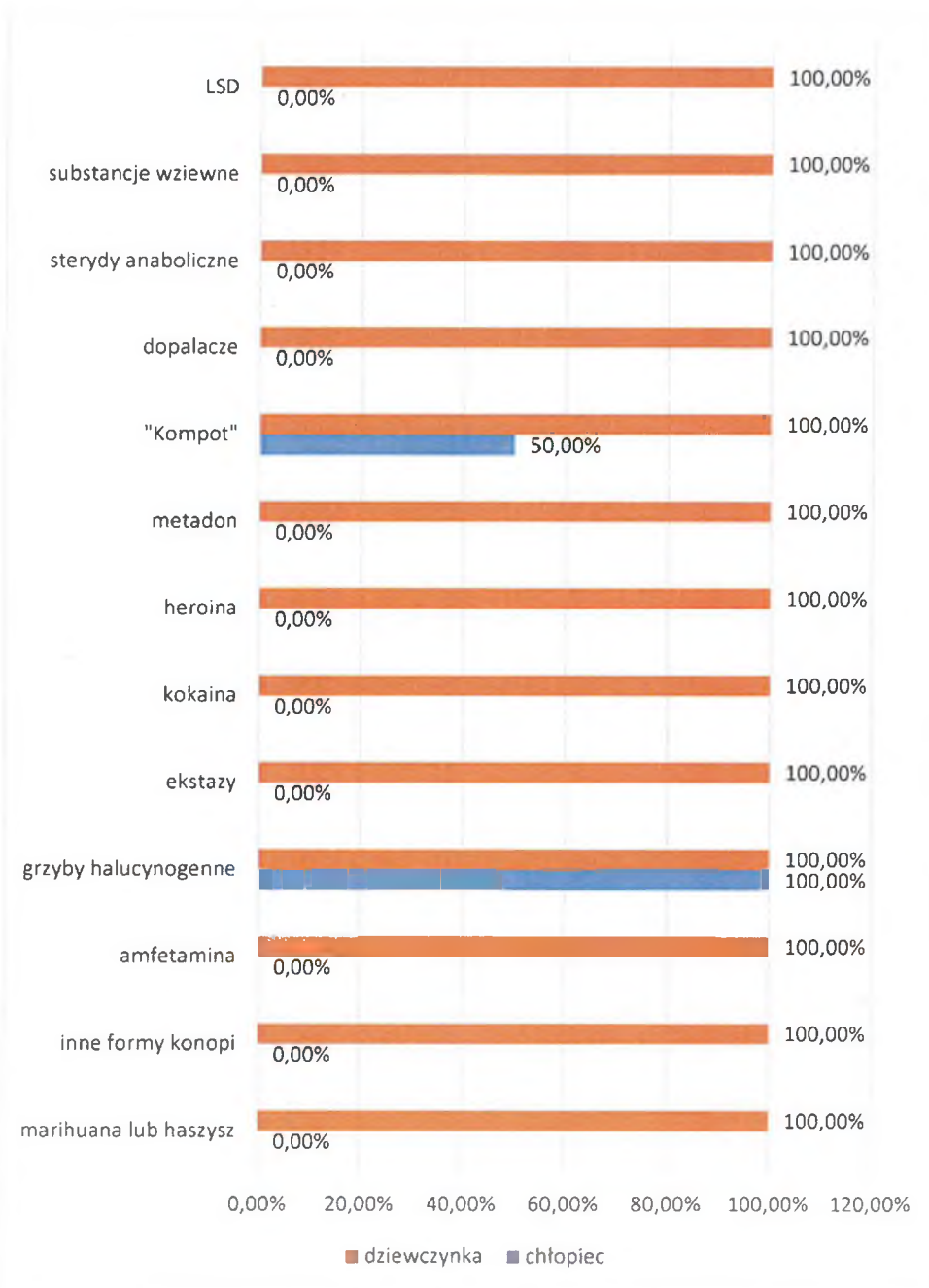

Wykres 78 Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

Pomimo niewielkiego zainteresowania środkami psychoaktywnymi wśród uczniów, należy przyjrzeć się, jakie substancje młodzi ankietowani zdecydowali się spróbować. Ankietowani chłopcy wskazywali najczęściej, że zażywali grzyby halucynogenne (100,00%) oraz kompot (50,00%), natomiast badana dziewczynka wskazywała na: LSD, substancje wziewne, sterydy

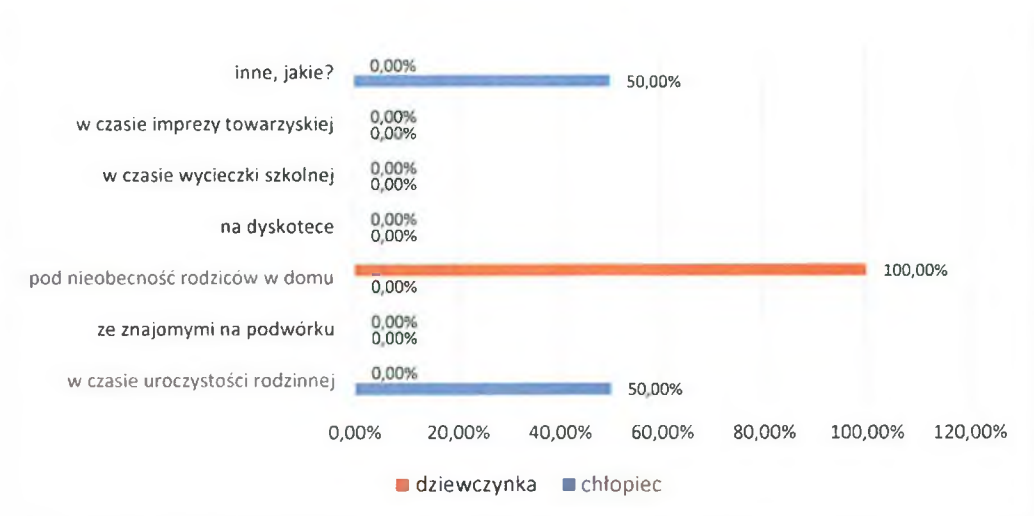
¹⁸ Łącznie 1 dziewczynka oraz 2 chłopców

anaboliczne, dopalacze, „kompot”, metadon, heroinę, kokainę, ekstazy, amfetaminę, grzyby halucynogenne, inne formy konopi oraz marihuanę i haszysz (po 100,00%).

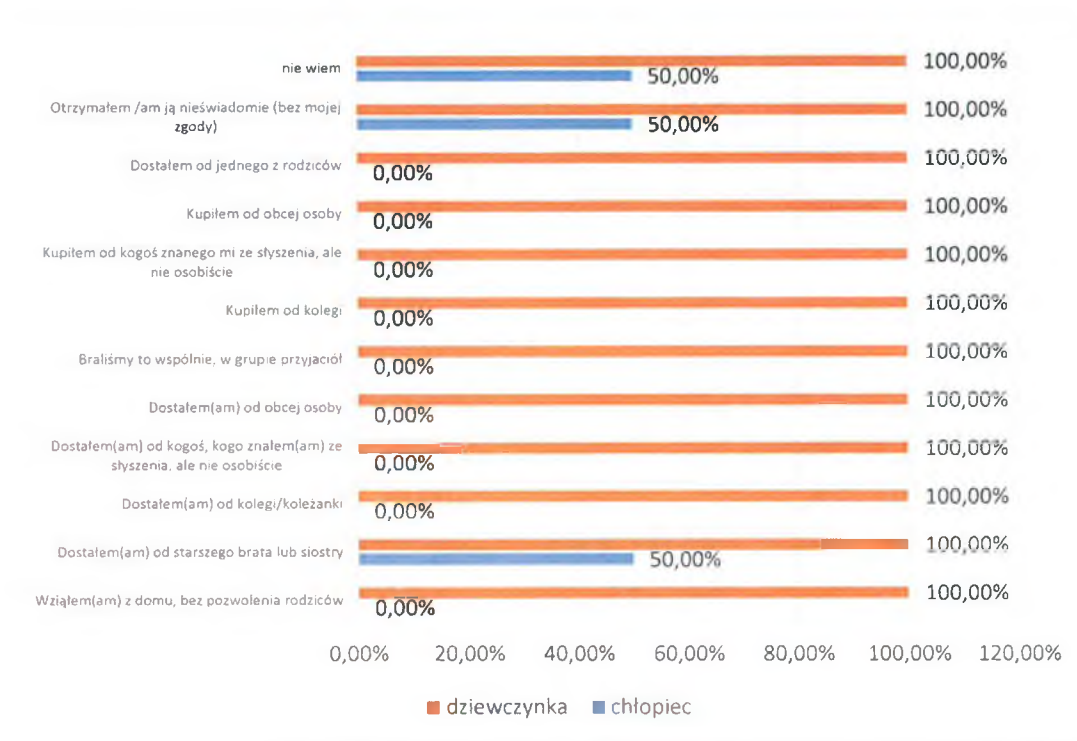
Wykres 79 Jakimi były to substancje? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo na poniższym wykresie można dowiedzieć się, że uczniowie po raz pierwszy zażywali narkotyki w czasie uroczystości rodzinnej (50,00%) oraz pod nieobecność rodziców w domu (100,00% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (50,00% chłopców) jeden młody mieszkaniec napisał: „nieistotne”.

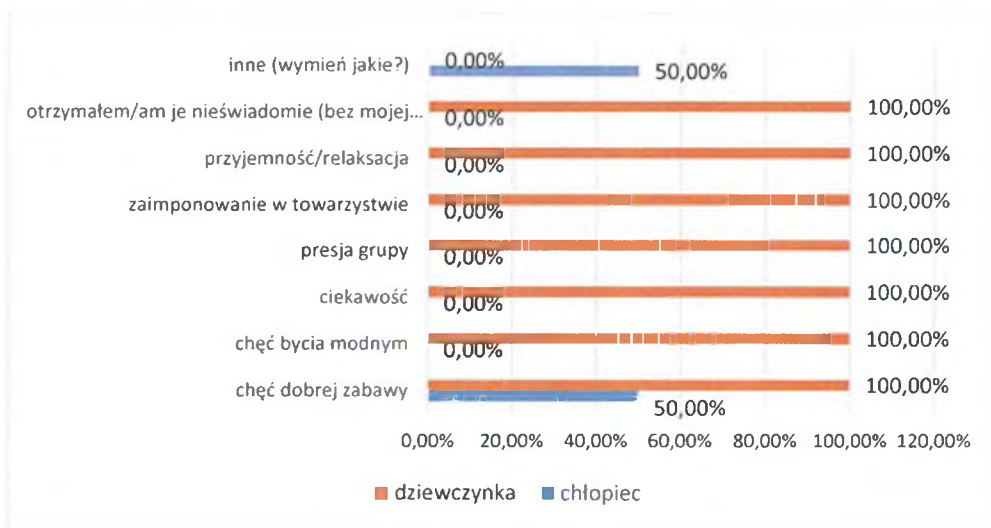
Wykres 80 W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki po raz pierwszy? Można wybrać kilka odpowiedzi.

Uczniowie zostali poproszeni o wskazanie, skąd wzięli substancje psychoaktywne. Chłopcy wskazali na odpowiedzi: „nie wiem”, „otrzymałem ją nieświadomie (bez mojej zgody)” oraz „dostałem od starszego brata lub siostry (po 50,00%), natomiast dziewczynka zaznaczyła każdą z poniższych odpowiedzi.

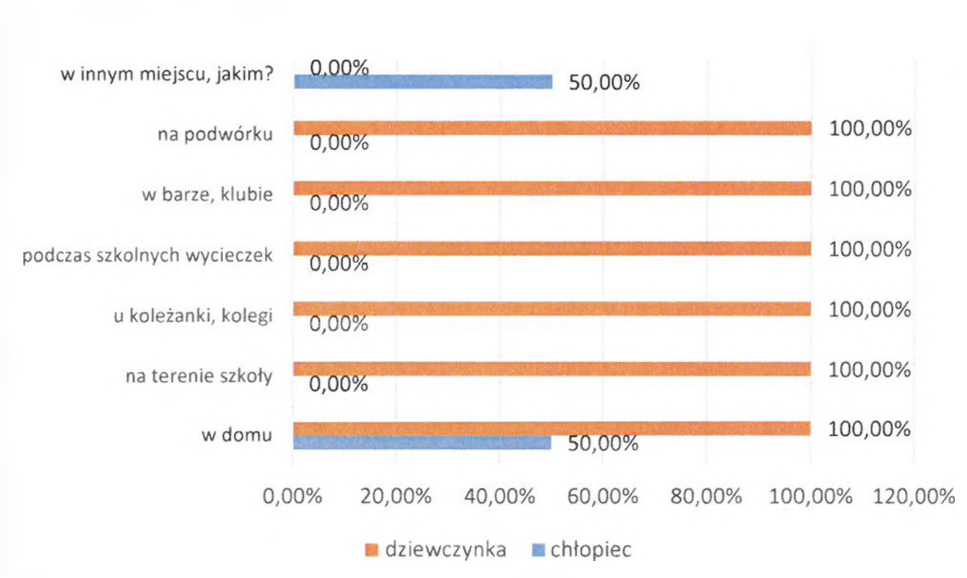
Wykres 81 Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Chłopcy przyznawali, że tym co skłaniało ich do zażycia środków psychoaktywnych była najczęściej chęć dobrej zabawy (50,00%) oraz w odpowiedzi „inne, jakie?” (50,00%) napisali, że nie wiedzą. Natomiast dziewczynka zaznaczyła każdą z poniższych odpowiedzi.

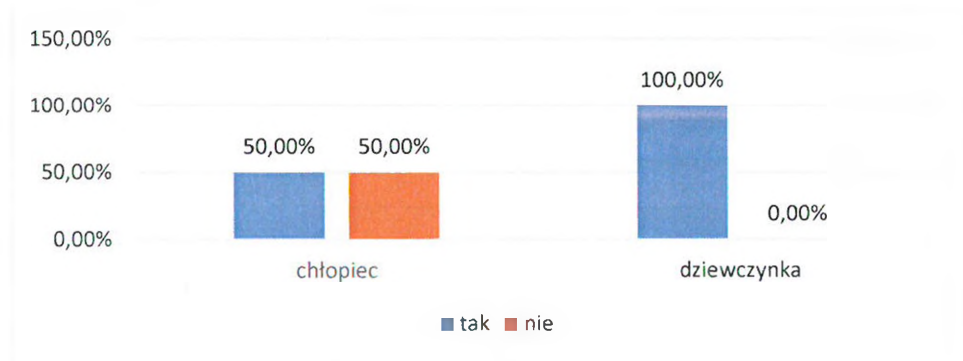
Wykres 82 Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Uczniowie wskazywali również, gdzie najczęściej zdarzyło im się zażywać narkotyki. Chłopcy wskazywali dom (50,00%) oraz w odpowiedzi „w innym miejscu, jakim?” (50,00%) napisali: „nie wiem”. Dziewczynka natomiast spożywała substancje psychoaktywne w domu, na terenie szkoły, u koleżanki lub kolegi, podczas szkolnych wycieczek, w barze, w klubie oraz na podwórku (po 100,00%),

Wykres 83 Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Uczniowie, którzy przyznali się do zażywania narkotyków, twierdzą, że ich rodzice wiedzą o tym fakcie, taką odpowiedź wskazało 50,00% chłopców oraz 100,00% dziewczynek. Pozostałe 50,00% chłopców odpowiedziało, że ich opiekunowie nie są świadomi, iż zażywają oni substancje psychoaktywne.

Wykres 84 Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki?

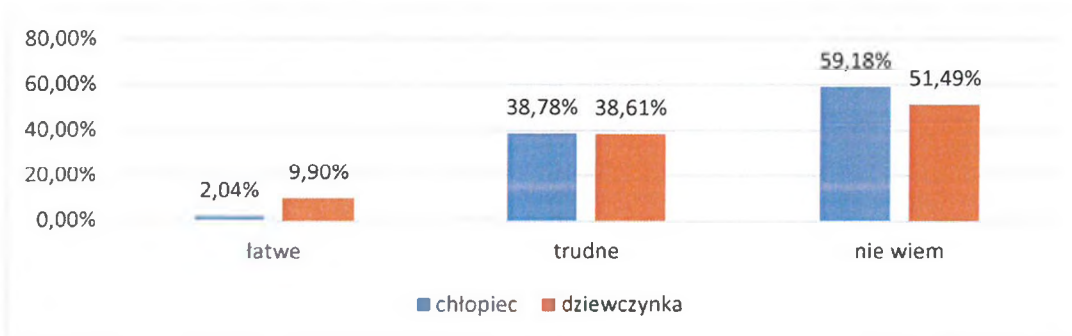
Ponadto, chłopcy oraz dziewczynka przyznali, że ich rodzice nie zareagowali na fakt zażywania narkotyków przez ich pociechy mimo, iż o tym wiedzieli (po 100,00%).

Wykres 85 Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków?

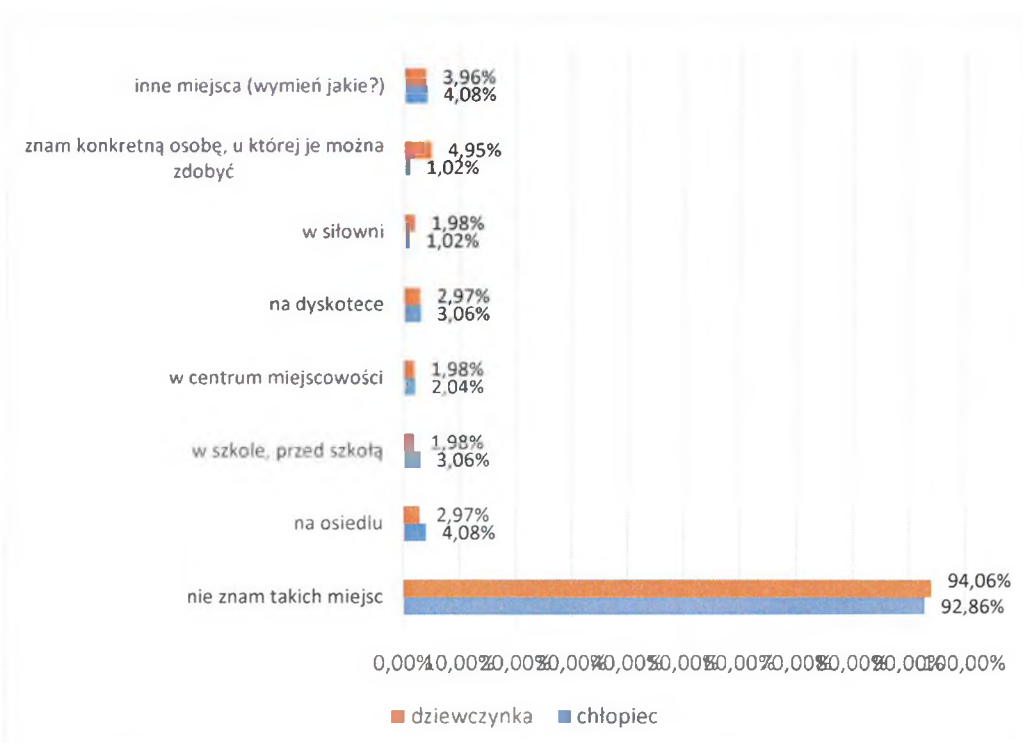
Wszystkich ankietowanych uczniów zapytano, o trudność zdobycia narkotyków i dopalaczy w ich miejscowości. Uczniowie obu płci uważają, że pozyskanie substancji psychoaktywnych

w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (38,78% chłopców oraz 38,61% dziewczynek). Pozostałe 59,18% chłopców oraz 51,49% dziewczynek nie udzieliło konkretnej odpowiedzi, a 2,04% uczniów oraz 9,90% uczennic uważa, że zdobywanie narkotyków i dopalaczy na terenie Gminy Zarszyn jest łatwe.

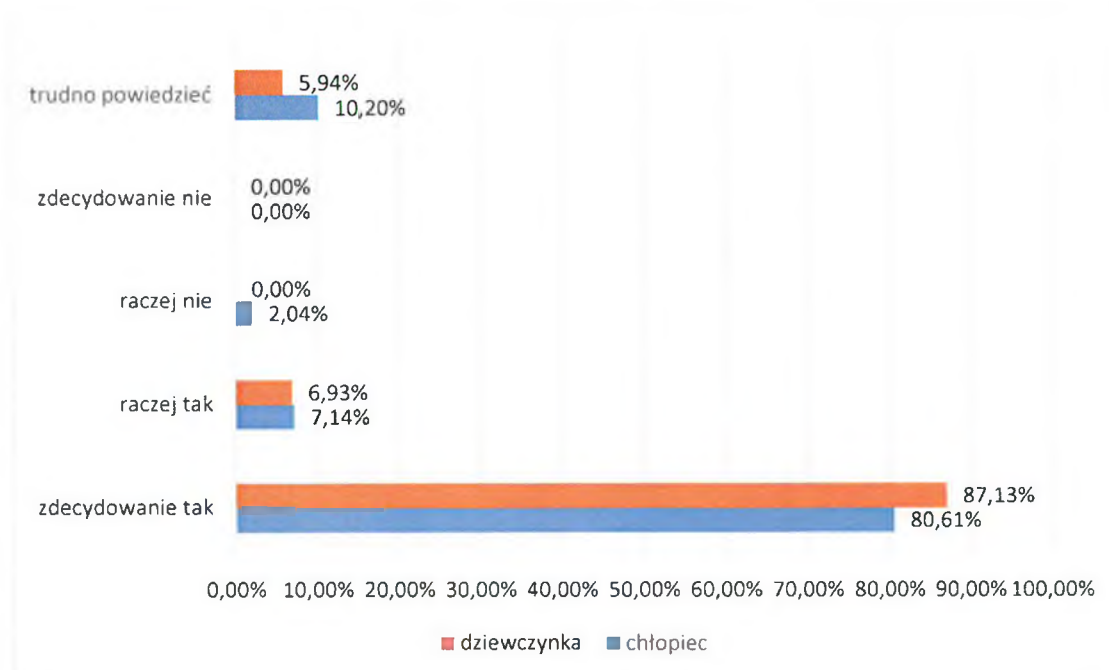
Wykres 86 Gdybyś chciał zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to:

Większość uczniów (92,86%) oraz uczennic (94,06%) nie zna miejsc, w których mogą zakupić lub dostać narkotyki i dopalacze. W odpowiedzi „inne miejsca (wymień, jakie?)” (4,08% chłopców, 3,96% dziewczynek), respondenci wymienili: „w sklepie” oraz napisali, że nie znają takich miejsc.

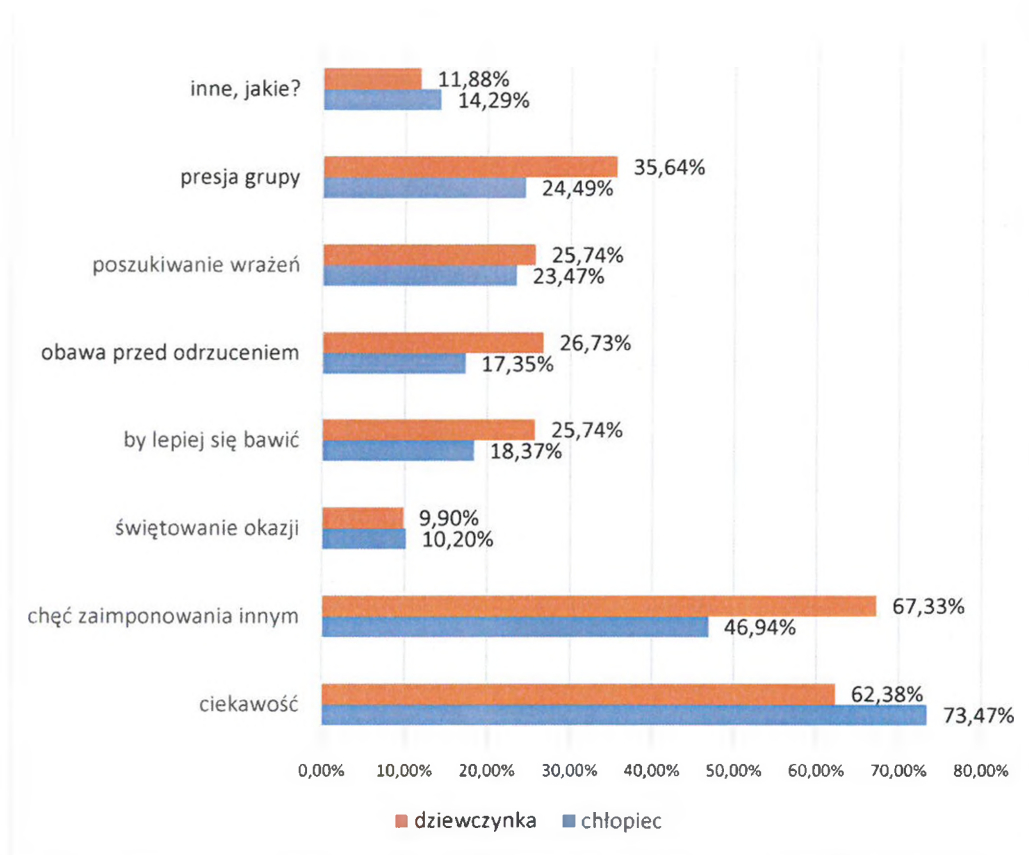
Wykres 87 Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Uczniów zapytano również o to, czy według nich zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia. Zdecydowana większość młodych respondentów przyznała, że narkotyki są zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia (80,61% chłopców, 87,13% dziewczynek).

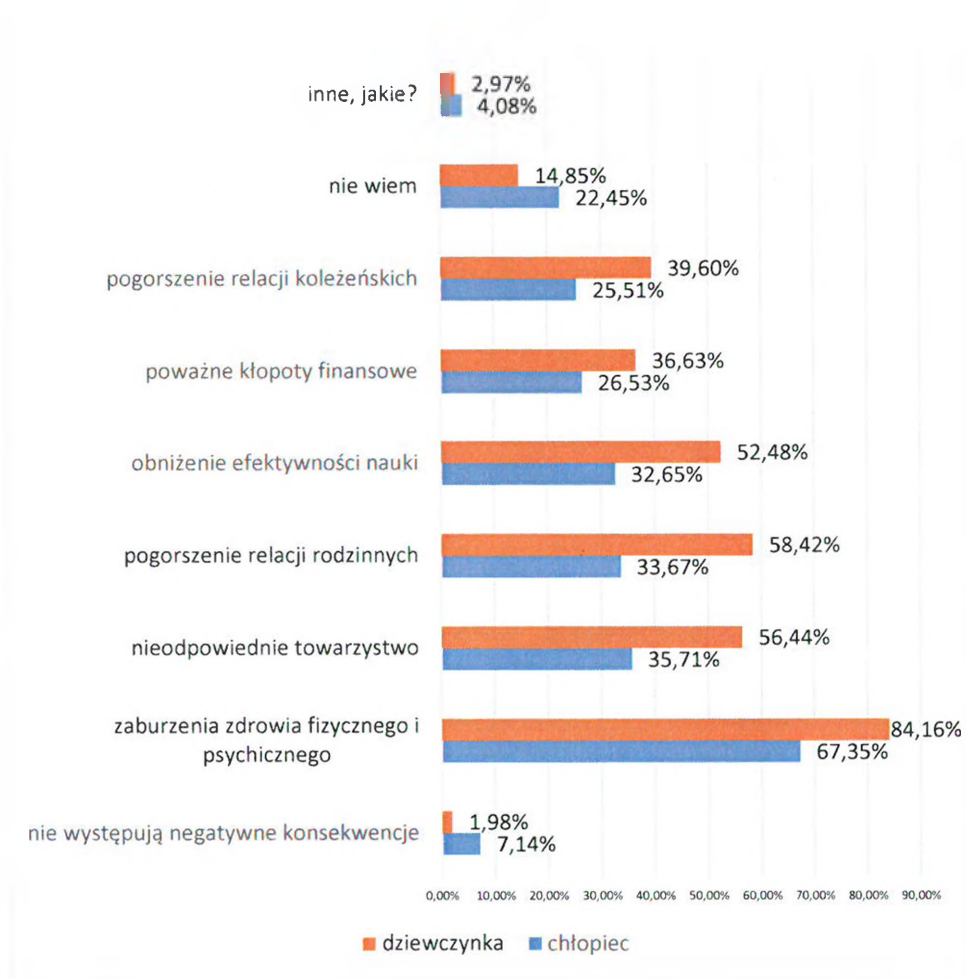
Wykres 88 Czy uważasz, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Respondenci wymieniali również, z jakich powodów w ich opinii młodzi mieszkańcy sięgają po alkohol, tytoń, dopalacze i narkotyki. Najczęściej respondenci wymieniali: chęć zaimponowania innym (46,94% chłopców, 67,33% dziewczynek) czy też ciekawość (73,47% chłopców, 63,38% dziewczynek). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” (14,29% chłopców, 11,88% dziewczynek), uczniowie wymieniali: podekscytowanie, grono znajomych, obawy przed szkołą, odstresowanie, „bo im smakuje”, „myślą, że są wtedy fajni, że wszyscy im zazdroszczą”, frajda, gniew, smutek, słabość oraz „problemy w życiu (każdy ma jakieś problemy)”.

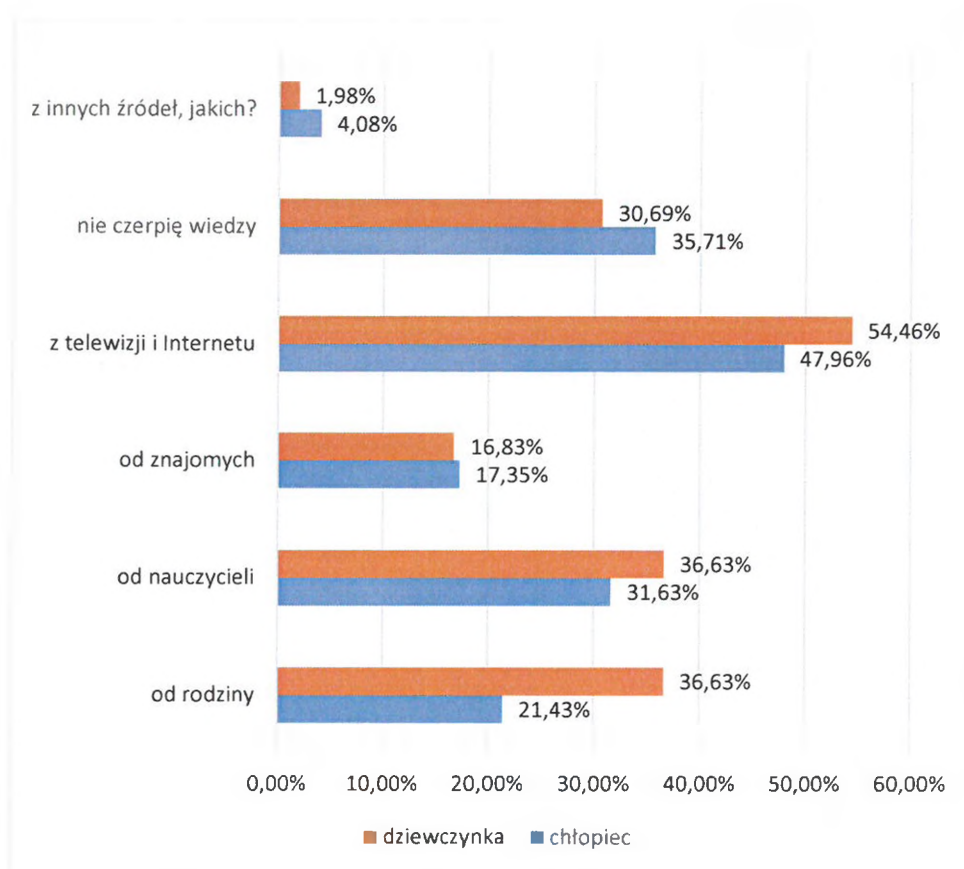
Wykres 89 Z jakich powodów według Ciebie osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, narkotyki, dopalacze, tytoń? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Respondenci wymieniali, jakie mogą być negatywne konsekwencje uzależnienia od alkoholu, tytoniu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Młodzi ankietowani najczęściej wskazywali: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (67,35% chłopców, 84,16% dziewczynek), nieodpowiednie towarzystwo (35,71% chłopców, 56,44% dziewczynek), czy też pogorszenie relacji rodzinnych (33,67% chłopców, 58,42% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie? (4,08% chłopców, 2,97% dziewczynek) młodzi mieszkańcy wskazywali na: śmierć oraz agresję.

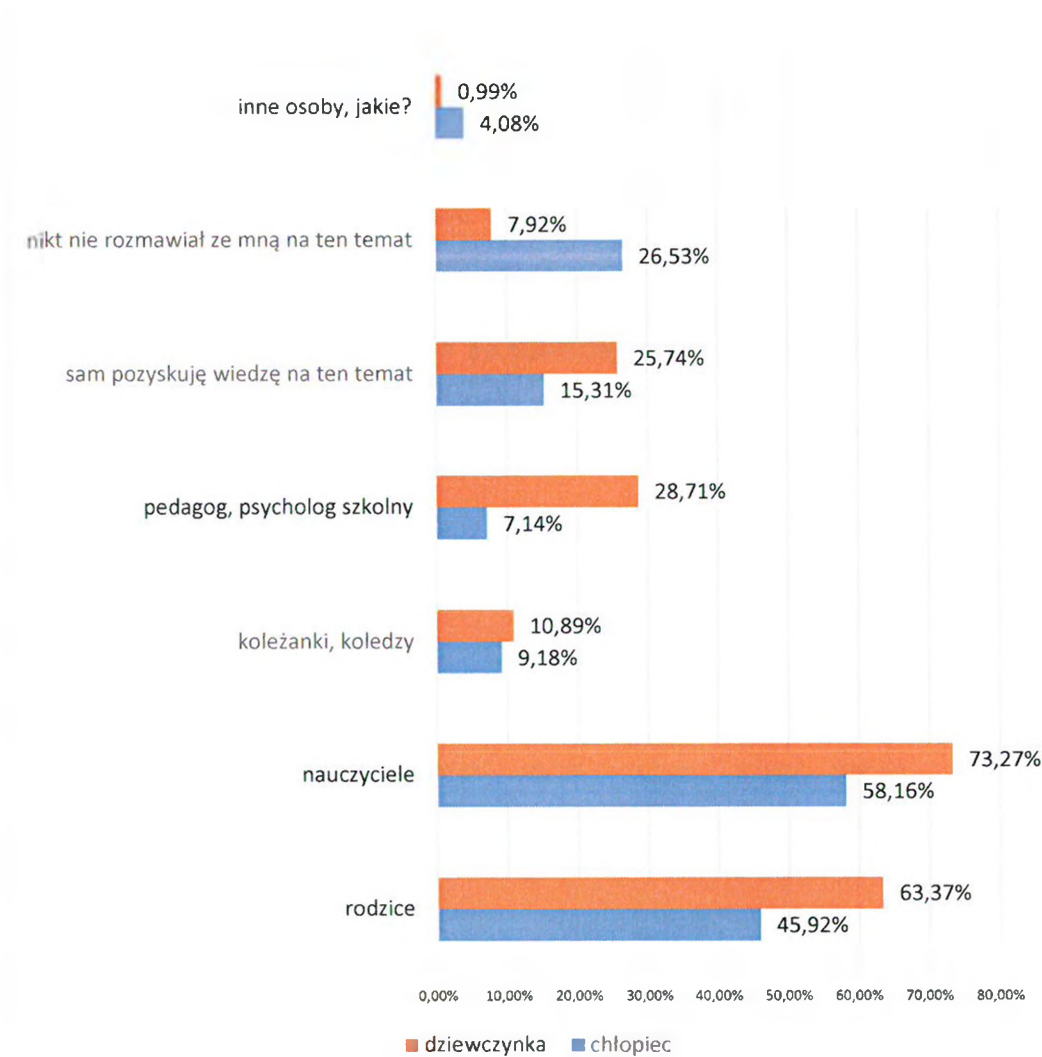
Wykres 90 Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, tytoniu, narkotyków, dopalaczy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ważną rzeczą w dzisiejszych czasach jest odpowiednie edukowanie młodzieży w temacie zagrożeń i konsekwencji płynących z zażywania środków psychoaktywnych, tytoniu, czy też alkoholu. Większość uczniów czerpie wiedzę ze środków masowego przekazu, jakimi są Internet i telewizja, gdzie informacje na powyższy temat znalazło 47,96% chłopców oraz 54,46% dziewcząt. Pokażna grupa ankietowanych, stanowiąca 35,71% chłopców i 30,69% dziewczynek, nie czerpie żadnych informacji na ten temat, może to oznaczać, że młodzi mieszkańcy nie są zainteresowani tym tematem. W odpowiedzi „z innych źródeł, jakich?” (4,08% chłopców, 1,98% dziewczynek) młodzi mieszkańcy wymienili: książki, telewizja, YouTube oraz filmy.

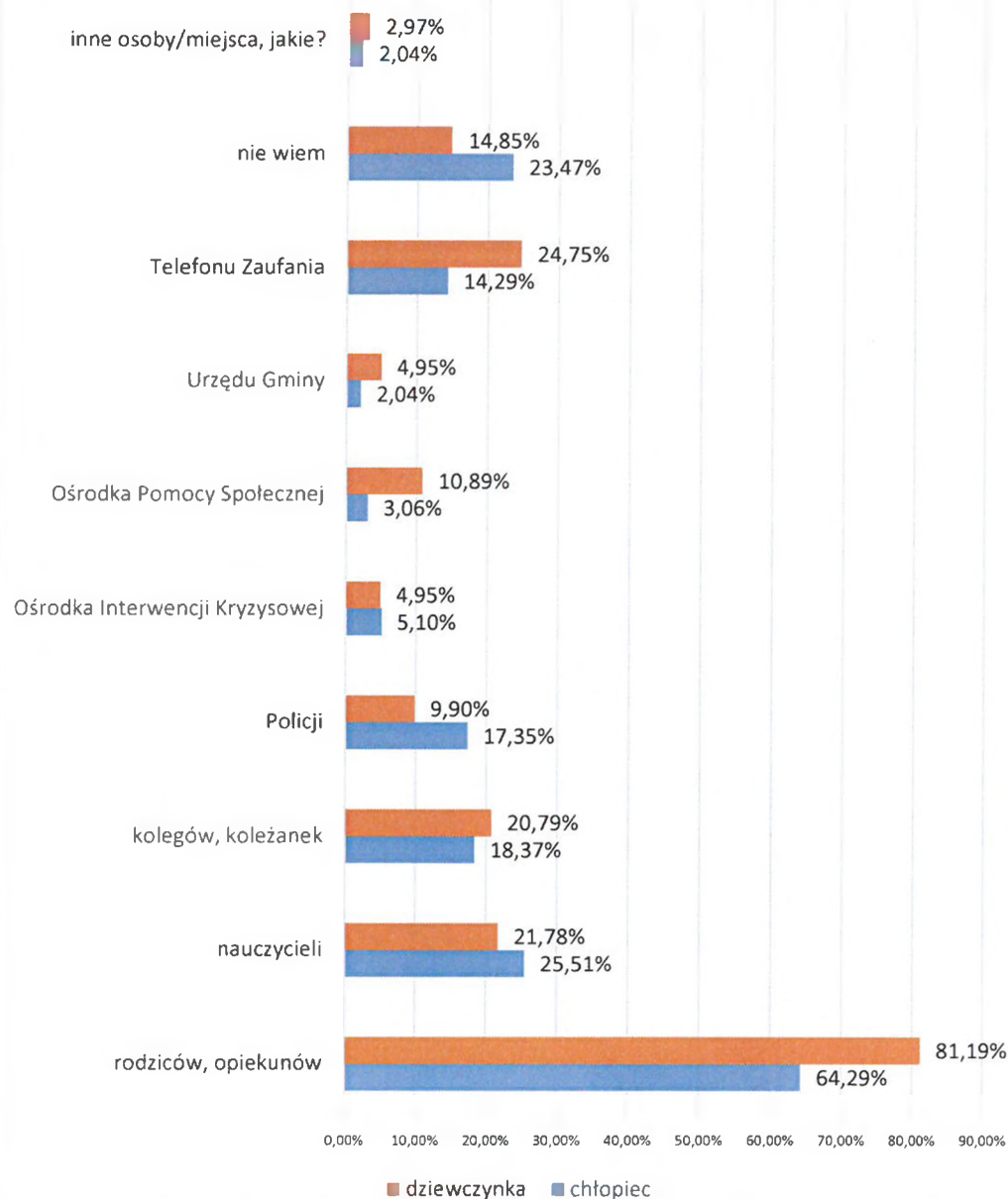
Wykres 91 Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Zdaniem uczniów to rodzice (45,92% chłopców, 73,27% dziewczynek) oraz nauczyciele (58,16% chłopców, 73,27% dziewczynek) najczęściej rozmawiają z młodzieżą na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności uczniowie wskazywali m.in. na: pedagoga, psychologa szkolnego (7,14% chłopców, 28,71% dziewczynek) lub koleżanki i kolegów (9,18% chłopców, 10,89% dziewczynek). Niepokojący jest fakt, że 15,31% uczniów i 25,74% dziewczynek samodzielnie pozyskuje wiedzę na ten temat oraz 26,53% chłopców i 7,92% dziewczynek uważa, że nikt z nim na ten temat nie rozmawiał. W odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (4,08% chłopców, 0,99% dziewczynek), młodzi mieszkańcy wskazywali na rodzeństwo.

Wykres 92 Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków, takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?

Kolejno, młodzi ankietowani najchętniej zwróciliby się z problemem dotyczącym uzależnienia od narkotyków, dopalaczy, tytoniu, czy alkoholu do ich rodziców i opiekunów (64,29% chłopców, 81,19% dziewczynek), zadzwoniliby na Telefon Zaufania (14,29% chłopców, 24,75% dziewczynek), czy też zwróciliby się do nauczycieli (25,51% chłopców, 21,78% dziewczynek). W odpowiedzi „inne osoby/miejsca, jakie?” (2,04% chłopców, 2,97% dziewczynek) badani uczniowie wskazywali na: przyjaciół oraz Boga.

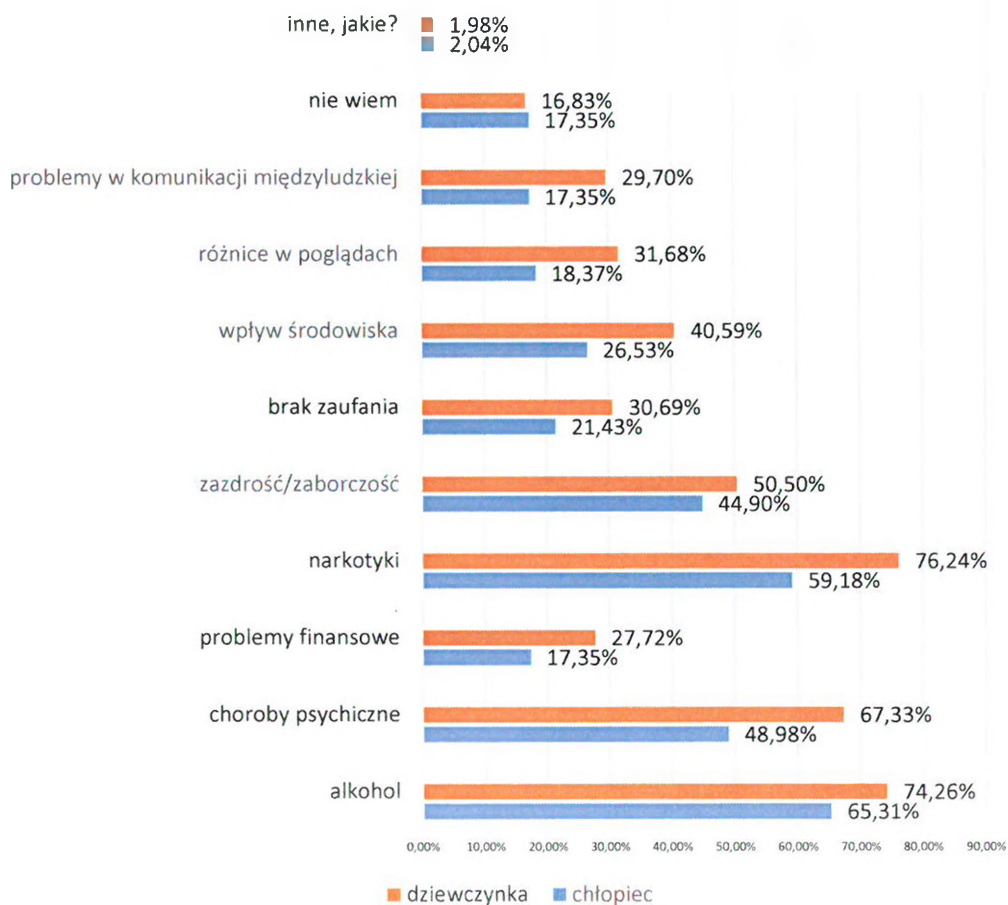

Wykres 93 Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, tytoniem, narkotykami lub dopalaczami? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Przemoc – jest to kolejny problem, który został poruszony w badaniu wśród młodych mieszkańców. O samej przemocy jesteśmy w stanie mówić, gdy zostaną spełnione pewne warunki takie jak: gdy jest to intencjonalne działanie lub zaniechania działania, jedna z osób ma wyraźną przewagę nad drugą (która staje się ofiarą przemocy), działanie sprawcy przemocy narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby, ofiara doznaje cierpienia, szkód psychicznych

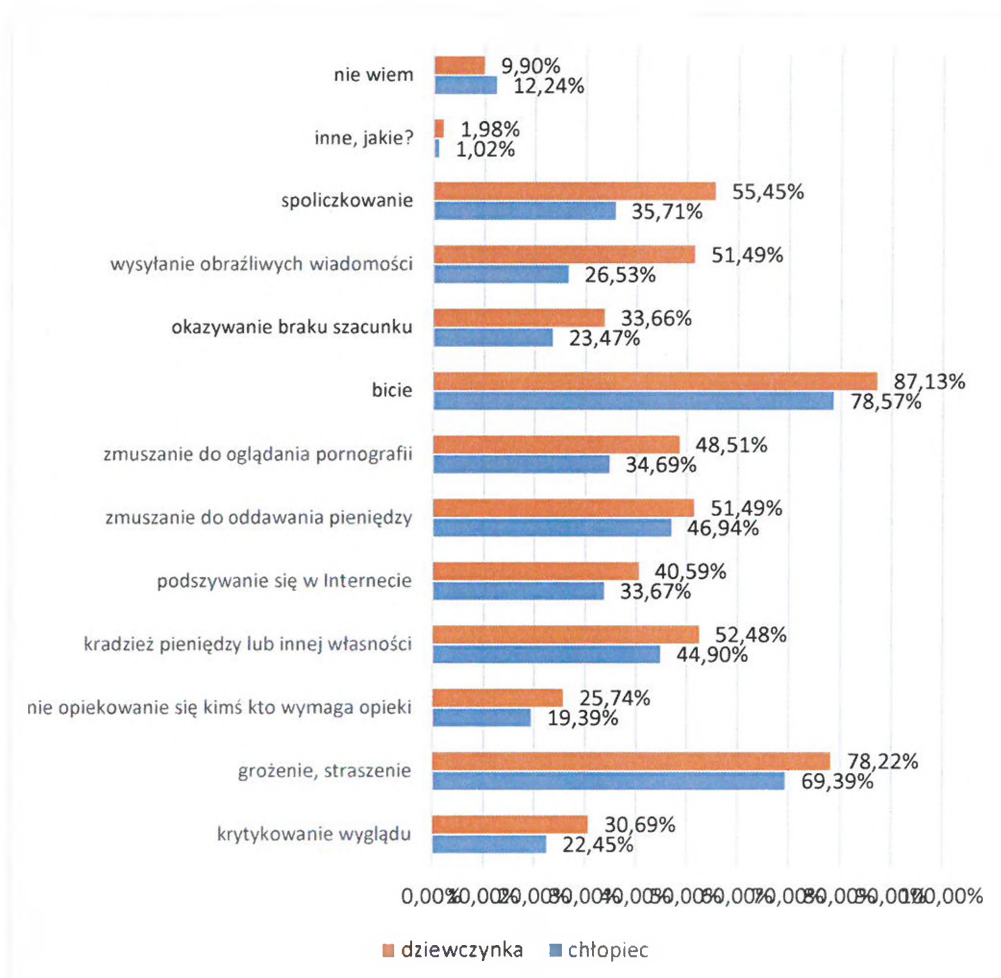
oraz często fizycznych. Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem mogą prowokować agresję oraz przemoc wśród młodzieży. Uczniowie uważają, że przemoc wynika głównie z nadużywania alkoholu (65,31% chłopców, 74,26% dziewczynek) i narkotyków (59,18% chłopców, 76,24% dziewczynek), ale także z: zaborczości (44,90% chłopców, 50,50% dziewczynek), wpływu środowiska (26,53% chłopców, 40,59% dziewczynek), czy też różnicach w poglądach (18,37% chłopców, 31,68% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (2,04% chłopców, 1,98% dziewczynek), uczniowie wskazywali na bycie mniejszością (np. narodową).

Wykres 94 Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują agresję/przemoc wśród młodzieży?

Ankietowanych poproszono również o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem mogą prowokować agresję oraz przemoc wśród młodzieży. Najczęściej było to: bicie (78,57% chłopców, 87,13% dziewczynek), grożenie i straszenie (69,39% chłopców, 78,22%

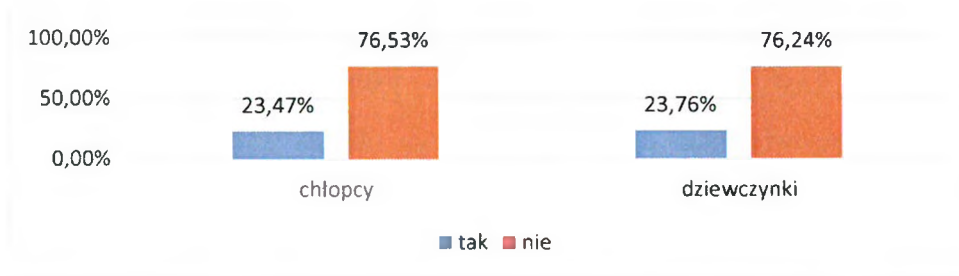
dziewczynek), czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (46,94% chłopców, 51,49% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (1,02% chłopców, 1,98% dziewczynek) młodzi mieszkańcy napisali: „słowa, wypowiedziane do poszkodowanego, obraźliwe słowa, które bolą bardziej niż uderzenie, przez to można wpaść w depresję i popełnić samobójstwo”.

Wykres 95 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

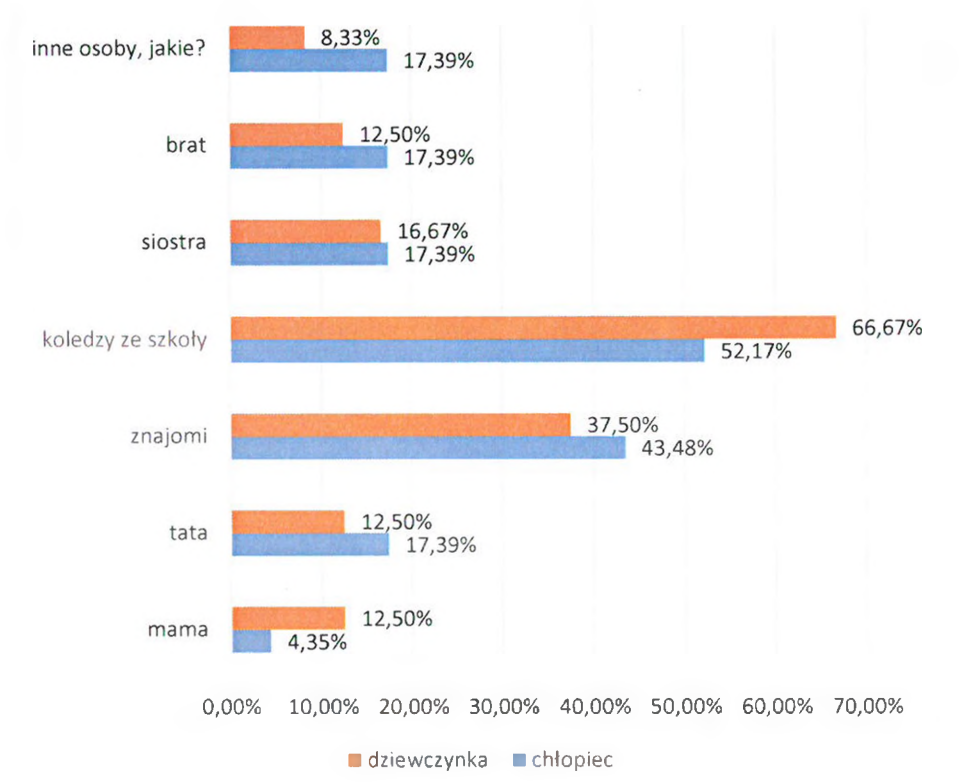
23,47% chłopców oraz 23,76% dziewczynek przyznało, iż doświadczyło kiedykolwiek przemocy¹⁹.

¹⁹ 24 dziewczynki, 23 chłopców.

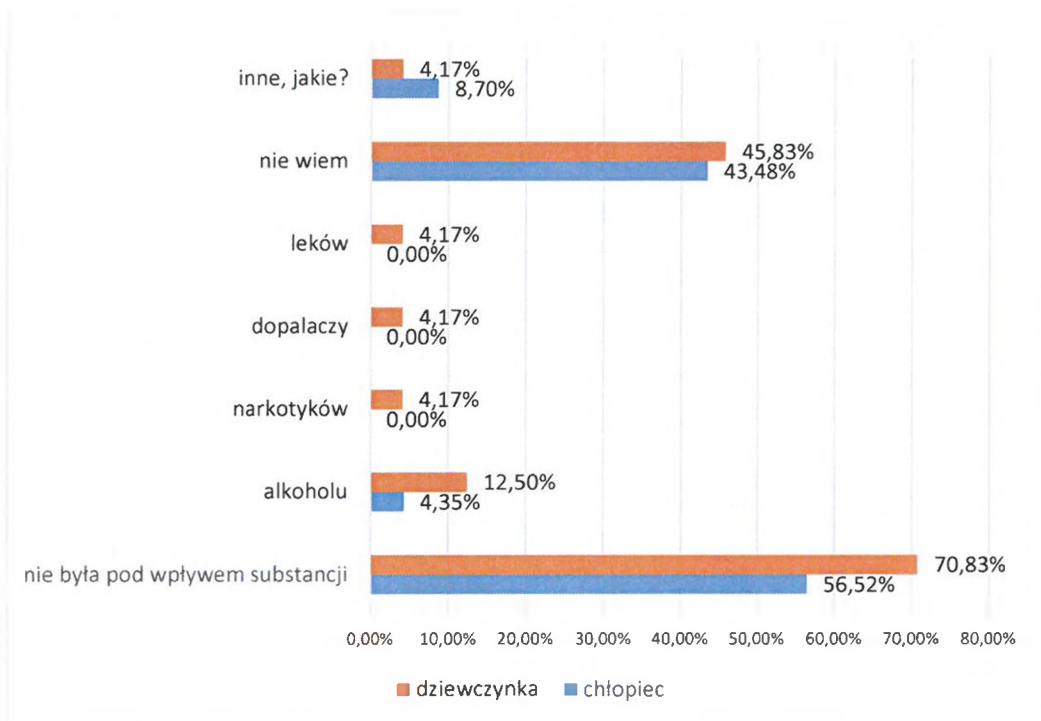
Wykres 96 Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Uczniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o wybranie, kto przeciwko nim zastosował ową przemoc. Wobec uczniów płci męskiej, przemoc najczęściej stosowali koledzy ze szkoły (52,17%) oraz znajomi (43,48%). Dziewczynki również przyznały, że najczęściej doznawały przemocy od szkolnych kolegów (66,67%), a także znajomych (37,50%). Młodzi mieszkańcy wymieniali również w odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (17,39% chłopców, 8,33% dziewczynek): osoby z Internetu oraz „pewien pan spod sklepu złapał mnie za rękę i nie chciał puścić póki nie dotarli do mnie rodzice. Na miejsce przyjechał policja dziękuję za taką troskę”.

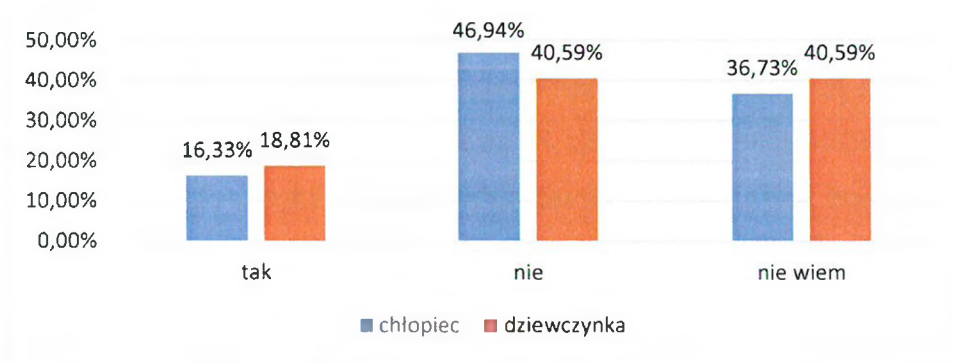
Wykres 97 Kto stosował wobec Ciebie przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo wszyscy respondenci zostali zapytani czy osoba, która stosowała wobec nich przemoc, była pod wpływem jakiejkolwiek substancji psychoaktywnej. Uczniowie (56,52%) oraz uczennice (70,83%) twierdzą w większości, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnej substancji oraz, że nie mają takich informacji (43,48% chłopców, 45,83% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (8,70% chłopców, 4,17% dziewczynek), młodzi mieszkańcy wskazywali na nerwy.

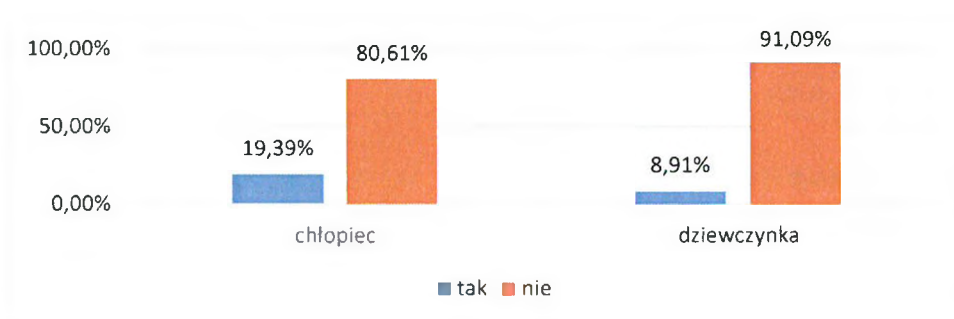
Wykres 98 Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem?

Młodym mieszkańcom zadano pytanie dotyczące tego, czy według nich w ich szkole występuje zjawisko przemocy między uczniami. 46,94% chłopców oraz 40,59% dziewcząt uważa, że takie sytuacje się nie zdarzają. 36,73% uczniów oraz 40,59% uczennic nie ma zdania na ten temat. Natomiast 16,33% chłopców oraz 18,81% dziewczynek uważa, że sytuacje przemocowe pomiędzy uczniami się zdarzają.

Wykres 99 Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

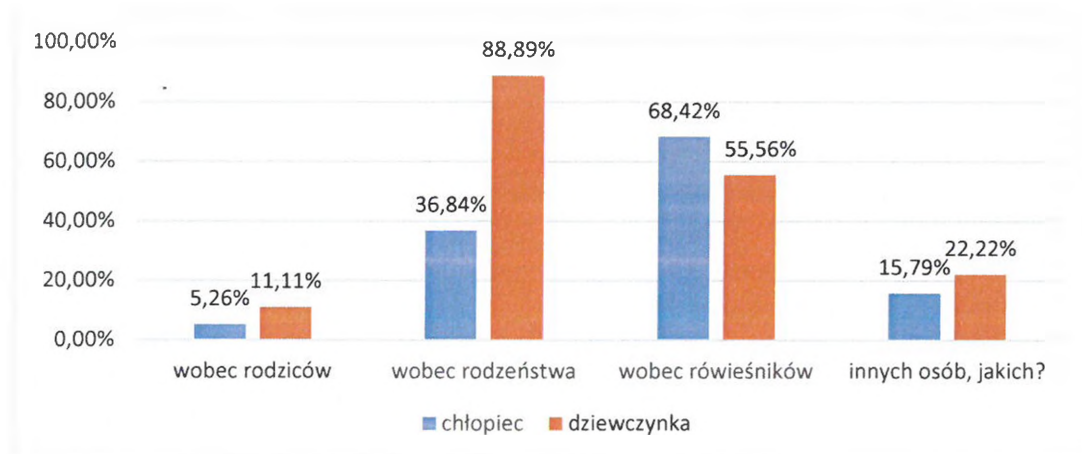
Ankietowani zostali poproszeni o przyznanie się do tego czy zdarzyło się im stosować przemoc wobec innych osób. 19,39% chłopców oraz 8,91% dziewczynek przyznało, że zdarzały się sytuacje, gdzie stosowali oni przemoc wobec innych²⁰. Pozostałe 80,61% chłopców oraz 91,09% dziewczynek twierdzi, że nigdy nie zastosowało przemocy wobec innych.

Wykres 100 Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

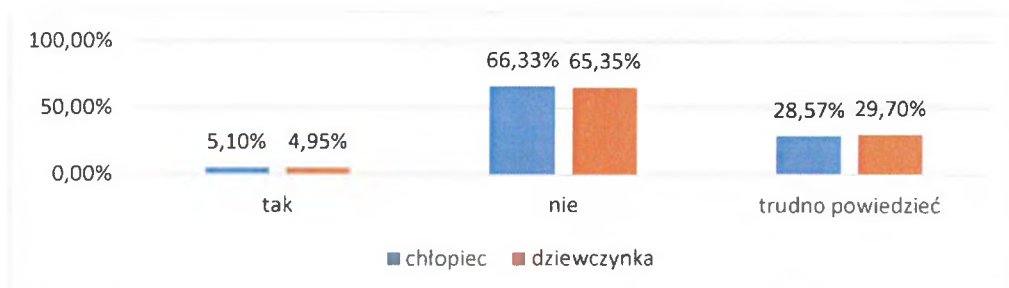
Uczniowie, którzy odpowiedzieli twierdząco na pytanie dotyczące tego, że stosowali przemoc wobec innych, odpowiadali również wobec kogo ją stosowali. Uczniowie (68,42%) oraz uczennice (55,56%) najczęściej przyznawali, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec rówieśników oraz rodzzeństwa (36,84% chłopców, 88,89% dziewczynek). W odpowiedzi „innych osób, jakich?” (15,79% chłopców, 22,22% dziewczynek) młodzi ankietowani napisali: „wobec kuzynostwa” oraz „pomyłka”.

²⁰ Łącznie 9 dziewczynek oraz 19 chłopców.

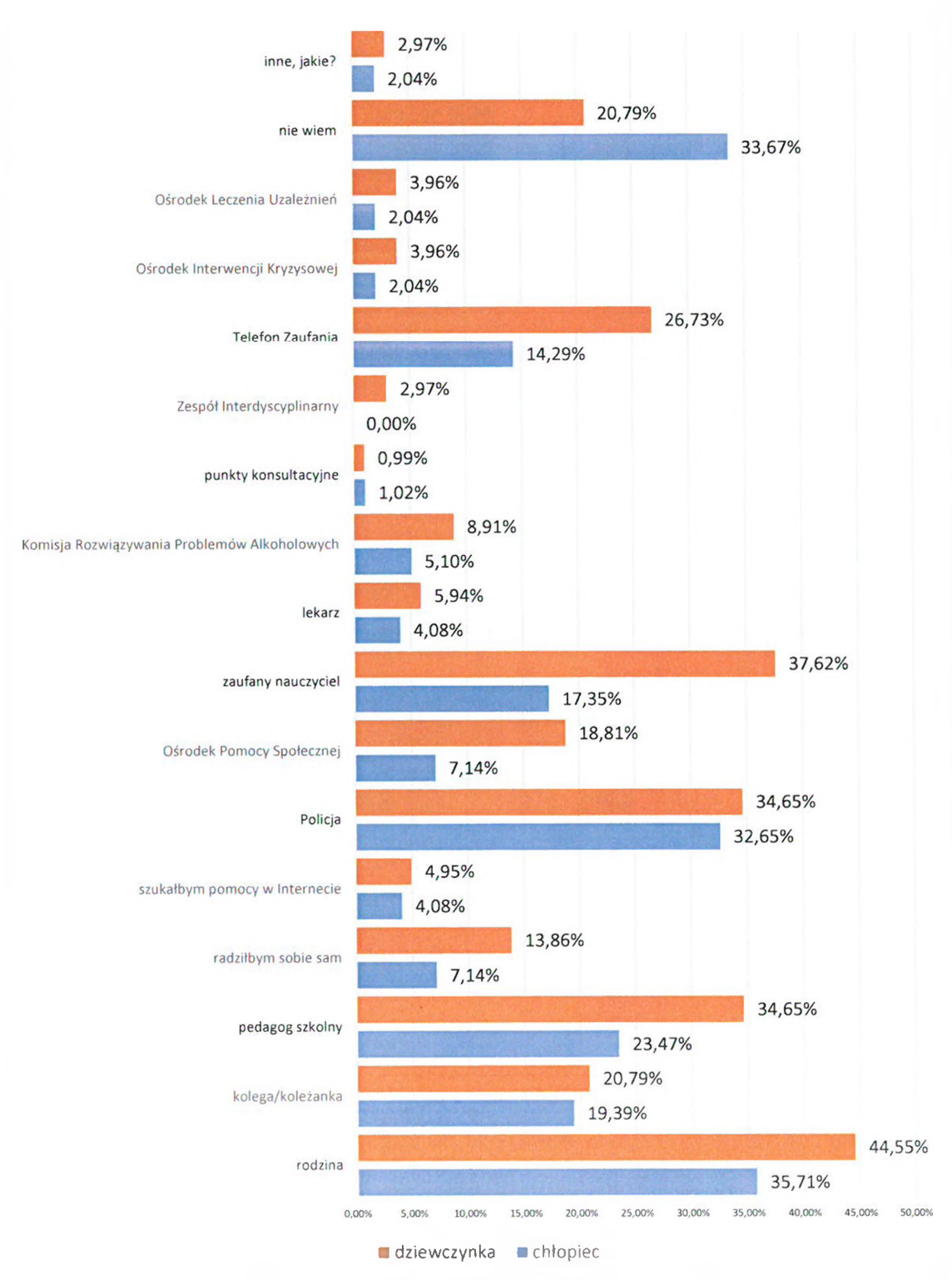
Wykres 101 Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

5,10% chłopców oraz 4,95% uczennic zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu. Pozostałe 66,33% chłopców i 65,35% dziewczynek nie zna takich osób.

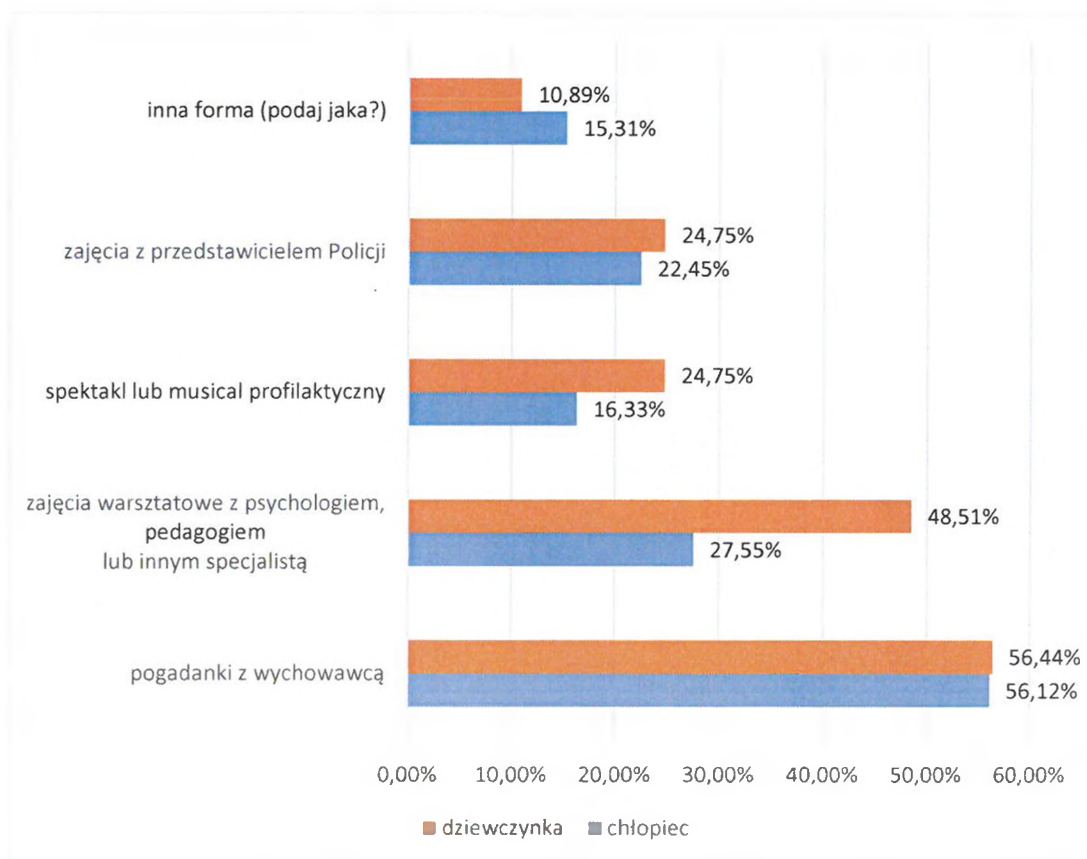
Wykres 102 Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie do kogo zgłosiliby się o pomoc, gdyby doświadczali przemocy. Najczęściej ankietowani wskazywali, że zgłosiliby się do: rodziny (35,71% chłopców, 44,55% dziewczynek), do pedagoga szkolnego (23,47% chłopców, 36,45% dziewczynek), czy też zaufanego nauczyciela (17,35% chłopców, 37,62% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (2,04% chłopców, 2,97% dziewczynek), młodzi mieszkańcy wskazywali na przyjaciół oraz psychologa.

Wykres 103 Do kogo zwrócił/a byś się o pomoc w przypadku, gdybyś był/a ofiarą przemocy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ostatnie w niniejszym rozdziale pytanie zadane młodym mieszkańcom gminy dotyczyło zajęć profilaktycznych jakie są według respondentów najciekawsze. Dla chłopców są to: pogadanki z wychowawcą (56,12%), zajęcia z pedagogiem, psychologiem lub innym specjalistą (27,55%), zajęcia z przedstawicielem Policji (22,45%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (16,33%). Dziewczynki również najczęściej wybierały pogadanki z wychowawcą (56,44%), zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (48,51%), spektakle lub musicale profilaktyczne (24,75%) oraz zajęcia z przedstawicielem Policji (24,75%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (15,31% chłopców, 10,89% dziewczynek), młodzi mieszkańcy nie wymienili nic konkretnego.

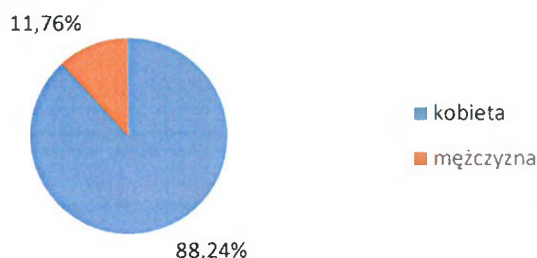
Wykres 104 Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

5. Badanie sprzedawców na terenie gminy Zarszyn

STRUKTURA BADANEJ GRUPY

W celu dokładniejszego zdiagnozowania problemu alkoholowego przeprowadzone zostało również badanie sprzedawców pracujących w punktach sprzedaży alkoholu. Ich wiedza jest niezwykle cenna ze względu na fakt, iż na co dzień spotykają się z osobami kupującymi napoje alkoholowe, w związku z tym są w stanie nie tylko ocenić skalę problemu alkoholowego w Gminie Zarszyn, ale również scharakteryzować grupę zagrożoną najbardziej problemem uzależnień alkoholowych. Kwestionariusz skierowanej do nich ankiety zawierał pytania dotyczące zarówno samego handlu trunkami i możliwych związanych z tym negatywnych konsekwencji, jak również innych problemów społecznych. W sumie respondenci udzielili odpowiedzi na 17 pytań jednokrotnego wyboru.

Najbardziej rozbudowany został blok poświęcony kwestiom dotyczącym alkoholu, a kwestionariusz kończył się metryczką z pytaniami o wiek, płeć oraz staż pracy w charakterze sprzedawcy napojów alkoholowych. W badaniu wzięło udział łącznie 17 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi było to 88,24% kobiet oraz 11,76% mężczyzn.

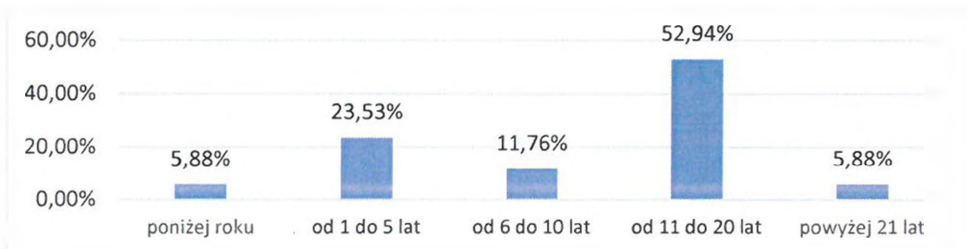
Wykres 105 Płeć.

Osoby ankietowane znajdowały się w przedziale wiekowym: od 41 do 60 lat (64,71%), od 26 do 40 lat (17,65%), w wieku powyżej 61 lat (11,76%) i do 25 roku życia (5,88%).

Wykres 106 Pana/i wiek mieści się w przedziale.

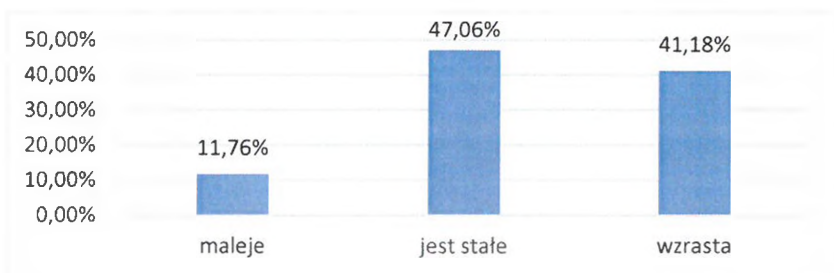
Sprzedawcy zostali zapytani również od ilu lat pracują w punkcie sprzedaży alkoholu, w którym zostali poddani ankiecie. Osoby te pracują najczęściej od 11 do 20 lat (52,94%), od 1 do 5 lat (23,53%) oraz od 6 do 10 lat (11,76%). Dodatkowo poniżej roku oraz powyżej 21 lat pracuje po 5,88% osób.

Wykres 107 Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu

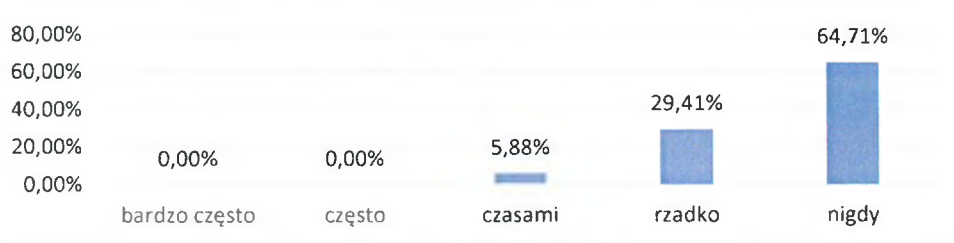
PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE ZARSZYN Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW ALKOHOLU

Opinie sprzedawców dotyczące spożycia alkoholu są podzielone, ponieważ według 41,18% ankietowanych, spożycie alkoholu na terenie gminy wzrasta, a 47,06% sprzedawców twierdzi, że jest ono stałe. Dodatkowo 11,76% badanych przyznaje, że spożycie alkoholu na terenie gminy maleje.

Wykres 108 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie.

Według 64,71% sprzedawców, alkohol w Gminie Zarszyn nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim. Jednak 29,41% uważa, że takie sytuacje zdarzają, ale rzadko, a 5,88% badanych wybrało odpowiedź „czasami”.

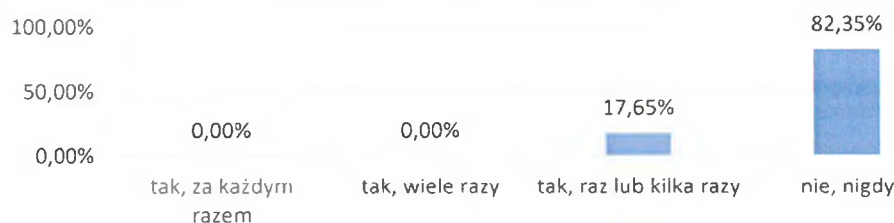
Wykres 109 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie?

Dodatkowo 41,18% osobom ankietowanym nie zdarzyło się, że osoba niepełnoletnia chciała zakupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. 47,06% badanych sprzedawców twierdzi, że taka sytuacja zdarzyła się raz lub kilka razy bądź wiele razy (11,76%).

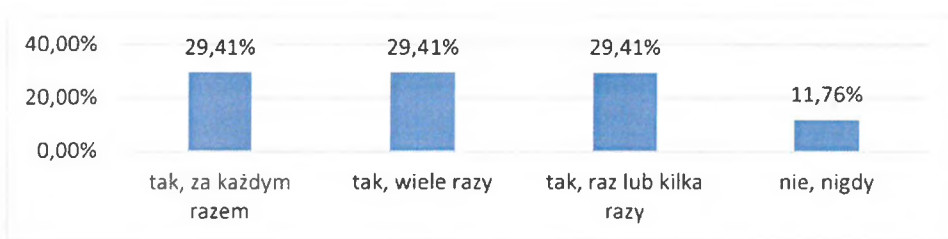
Wykres 110 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Poprzednie pytanie wymaga uzupełnienia, ponieważ fakt, że osoba niepełnoletnia chciała alkohol zakupić nie znaczy od razu, że ten trunek zdobyła. Dlatego w następnym pytaniu sprzedawcy zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi czy dokonali takiej sprzedaży. 82,35% sprzedawców zgodnie przyznało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej na terenie Gminy Zarszyn. Jednak 17,65% ankietowanych sprzedało alkohol raz lub kilka razy.

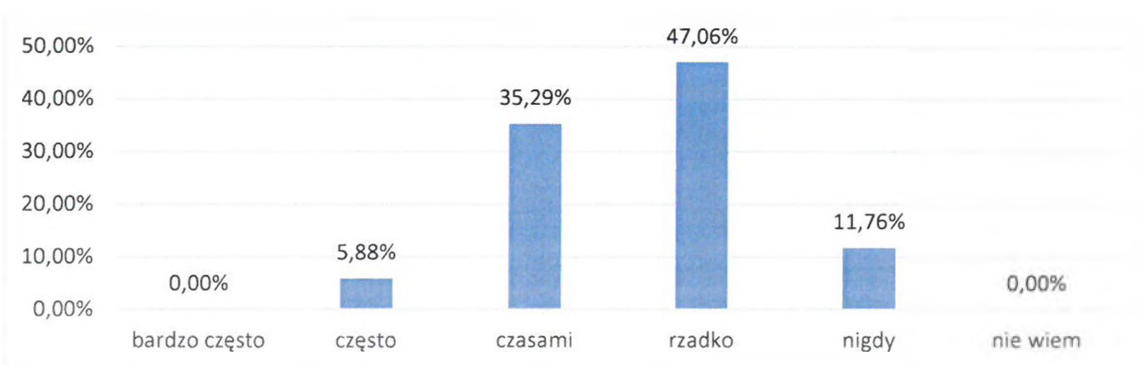
Wykres 111 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, sprzedawcy napojów alkoholowych mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że nie wszyscy sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie weryfikują wiek osoby wyglądającej na nieletnią za każdym razem (70,59%). Aż 11,76% respondentów nie pytało nigdy o potwierdzenie pełnoletniości, 29,41% badanych pytało o dowód osobisty wiele razy, a kolejne 29,41% raz lub kilka razy. Pozostałe 29,41% osób wybrało odpowiedź „tak, za każdym razem”.

Wykres 112 Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

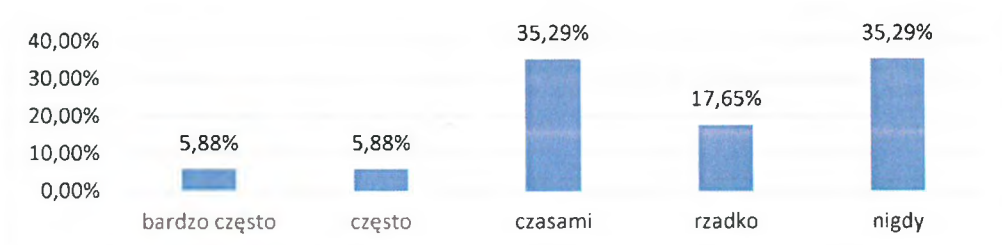
47,06% sprzedawców przyznaje, że w ich opinii rzadko zdarzają się sytuacje, gdzie zostaje złamane prawo o zakazie jazdy samochodem po wypiciu alkoholu, lub takie sytuacje nigdy nie mają miejsca (11,76%). Dodatkowo 35,29% badanych przyznaje, że czasami zdarza się, iż mieszkańcy prowadzą samochód pod wpływem alkoholu na terenie gminy.

Wykres 113 Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie?

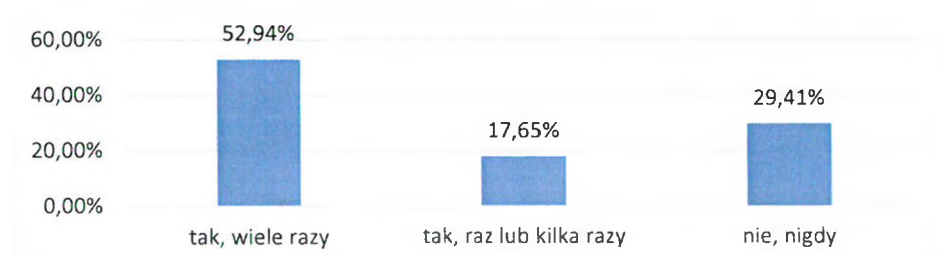
Sprzedawcy oceniali również czy na terenie Gminy Zarszyn zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym. 35,29% ankietowanych przyznało że, alkohol nie jest sprzedawany osobom nietrzeźwym oraz, że sprzedaje się go czasami (35,29%), lub rzadko

(17,65%). Pozostałe 5,88% ankietowanych przyznaje, że alkohol w ich miejscowości sprzedawany jest często lub bardzo często (po 5,88%).

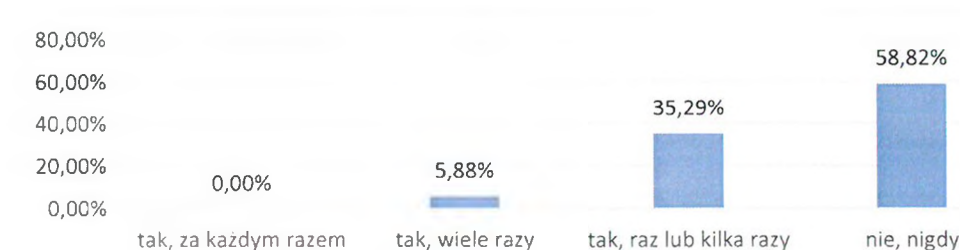
Wykres 114 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości?

Dodatkowo 17,65% osób przyznało, że raz lub kilka razy zdarzały się sytuacje, gdzie osoba nietrzeźwa chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Następnie 29,41% badanych osób nigdy nie spotkało się z taką sytuacją, a pozostałe 52,94% ankietowanych twierdzi, że wiele razy ktoś nietrzeźwy chciał zakupić alkohol w punkcie, w którym pracują.

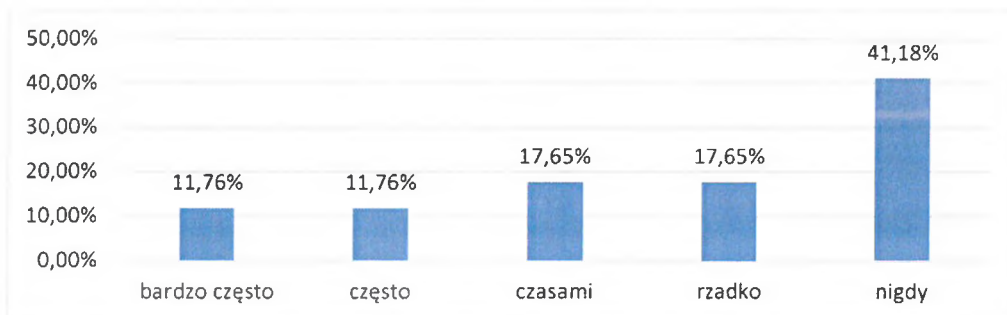
Wykres 115 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

58,82% respondentów twierdzi, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nietrzeźwej, jednak 41,17% sprzedawców dokonało sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej, w tym 35,29% odpowiedziało, iż zdarzyła się taka sytuacja raz lub kilka razy, następnie 5,88% badanych wybrało odpowiedź „tak, wiele razy”.

Wykres 116 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

Na pytanie jak często zdarzają się sytuacje, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży, 41,18% osób odpowiedziało, że nigdy takie sytuacje się nie zdarzają lub zdarzają się rzadko oraz czasami (po 17,65%). Pozostali badani wybrali odpowiedzi „bardzo często” oraz „często” (po 11,76%).

Wykres 117 Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości?

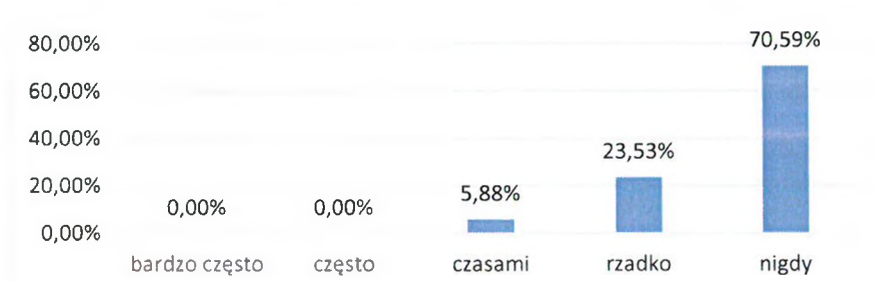
Dodatkowo 76,47% respondentów przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się wzywać policji z powodu zakłócania porządku przez osoby pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży lub w jego pobliżu, a 17,65% osób twierdzi, iż takie sytuacje zdarzają się rzadko lub czasami (5,88%).

Wykres 118 Jak często zdarza się Panu/i wzywać Policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

Następnie ankietowani zostali zapytani o sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim na terenie gminy. 70,59% respondentów przyznało, że w ich opinii takie sytuacje nie mają miejsca, jednak 29,41% badanych sprzedawców przyznaje, że na terenie Gminy Zarszyn

zdarzają się sytuacje sprzedaży wyrobów tytoniowych, w tym 23,53% twierdzi, iż takie sytuacje zdarzają się rzadko, a 5,88% respondentów wybrało odpowiedź „czasami”.

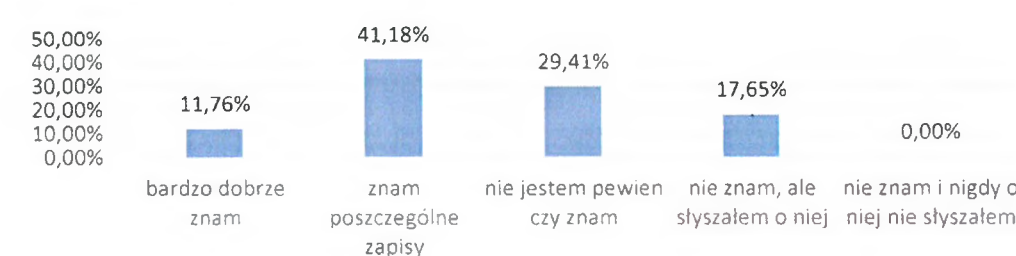
Wykres 119 Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i i gminie?

Kolejno 94,12% ankietowanych przyznało również, że nigdy nie zdarzyło im się sprzedać osobom niepełnoletnim papierosów w punkcie, w którym pracują. Jednak 5,88% sprzedawców wybrało odpowiedź „tak, raz lub kilka razy”.

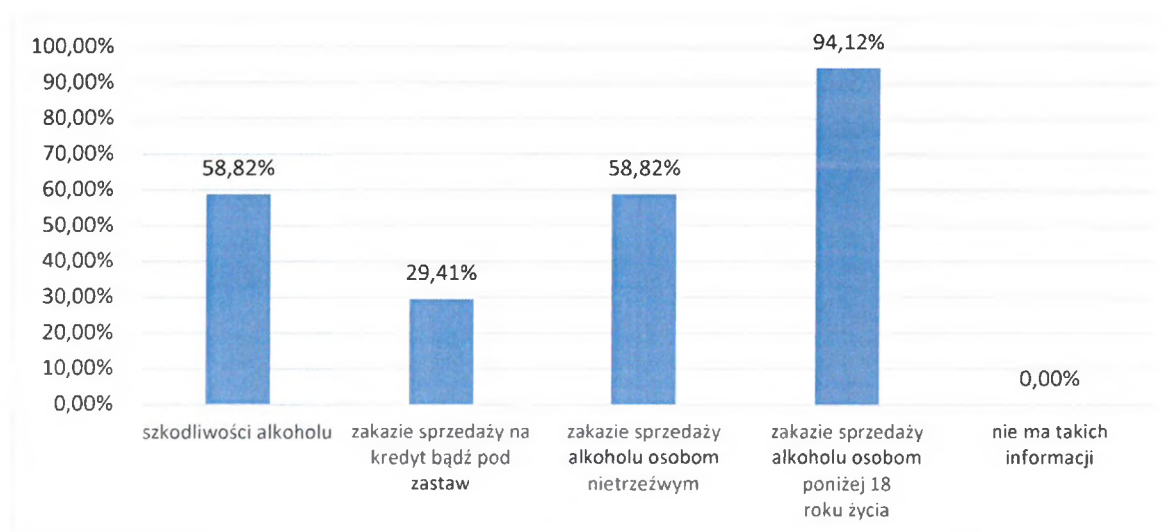
Wykres 120 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

Następnie sprzedawcy zostali poproszeni o przyznanie, czy znają ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 41,18% osób zna poszczególne zapisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości. 11,76% osób twierdzi, że zna całą ustawę bardzo dobrze, 29,41% sprzedawców twierdzi, że nie są pewni czy ją znają oraz 17,65% ankietowanych nie zna ustawy, ale słyszała o niej.

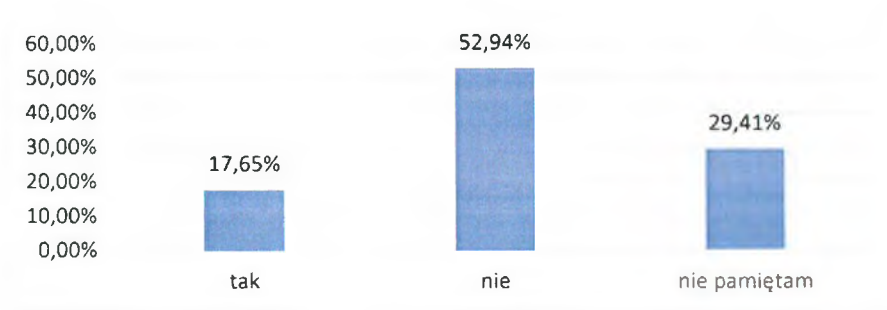
Wykres 121 Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j.Dz.U.2019.2277 ze zm.).

W nawiązaniu do ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, akt prawny zobowiązuje do umieszczania, w widocznych punktach sklepów, informacji na temat szkodliwości alkoholu oraz obligatoryjnie o zakazie sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia, sprzedaży na kredyt lub pod zastaw oraz zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym. Badanie ankietowe pokazało, że nie we wszystkich sklepach widnieją takie wiadomości. Sprzedawcy przyznają, że najczęściej w obsługiwanym przez nich punkcie widnieją takie informacje jak: zakaz sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia (94,12%), o szkodliwości alkoholu (58,82%), zakaz sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym (58,82%), a także zakaz sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw (29,41%).

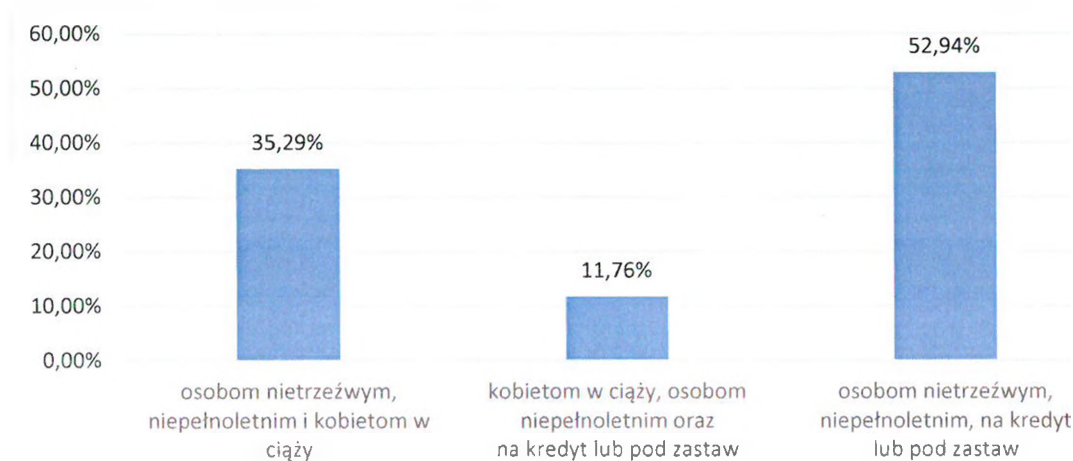
Wykres 122 Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat. (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Sprzedawcy przyznali również w 52,94%, że nie uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży. Natomiast 17,65% osób ankietowanych twierdzi, że brało udział w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Wykres 123 Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Na koniec respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń dotyczących ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz tego komu zabrania się sprzedaży alkoholu. 52,94% osób odpowiedziało poprawnie wskazując odpowiedź: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim, na kredyt lub pod zastaw”. Natomiast pozostali respondenci odpowiedzieli błędnie, wybierając odpowiedzi: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży” (35,29%) oraz „kobietom w ciąży, osobom nietrzeźwym oraz na kredyt i pod zastaw” (11,76%).

Wykres 124 Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

6. Wnioski i rekomendacje

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminę Zarszyn w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, sprzedawców alkoholu oraz dzieci i młodzieży szkolnej. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- zapoznanie się z problemami dorosłych mieszkańców Gminy Zarszyn w tym problemu przemocy,
- ujawnienie problemów z jakimi spotykają się na co dzień młodzi mieszkańcy – uczniowie z siedmiu szkół podstawowych z terenu Gminy Zarszyn.
- rozpoznanie czy sprzedawcy alkoholu, którzy pracują na terenie Gminy Zarszyn mają odpowiednią wiedzę dotyczącą odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu,
- sprawdzenie wśród wszystkich osób przebadanych jaka według nich jest dostępność narkotyków, dopalaczy, nikotyny, czy też alkoholu na terenie gminy,
- rozpoznanie, czy problem ubóstwa w gminie jest powszechny,
- poznanie problemów osób starszych, niepełnosprawnych, ubogich zamieszkujących Gminę Zarszyn.

Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Zarszyn wraz z rekomendacjami, co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Informacje zawarte w dokumencie diagnozy mogą zostać wykorzystane w przyszłości do prowadzenia dalszych pogłębionych badań wśród mieszkańców, uczniów szkoły podstawowej oraz sprzedawców napojów alkoholowych. W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje skierowane do mieszkańców Gminy Zarszyn, które powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)²¹ podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są,

²¹ World Health Organization, (2004). Mental Health Policy. Plans and Programs. Geneva.

więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Należy skupić się przede wszystkim na najmłodszych, by zapobiec i zredukować takie zachowania. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników ryzyka oraz czynnik chroniących²²:

Czynniki ryzyka:

- przemoc rówieśnicza,
- odrzucenie przez rówieśników,
- słaba więź ze szkołą,
- niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- niepowodzenia szkolne.

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych²³. Można je pogrupować w kilka kategorii:

- poczucie przynależności,
- pozytywny klimat szkoły,
- prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza,
- okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć,
- zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy”.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Są odpowiednim oddziaływaniem wśród młodszych mieszkańców gminy, czyli uczniów szkół. Najlepiej wdrażać czynniki chroniące poprzez organizowanie warsztatów profilaktycznych, gdzie wzmacniane są czynniki chroniące oraz osłabiane czynniki ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może

²² Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion, Canberra.

²³ Słownik terminów według PARPA, źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_termnow.pdf (dostęp: 21.07.2021).

przynieść pozytywne rezultaty, także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych. Nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży. Do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów szkół przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć:

- ✓ pozytywne nastawienie do nauczycieli,
- ✓ udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych,
- ✓ aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych,
- ✓ dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny.

Efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju. Program profilaktyczny powinno się również uwzględnić w działaniach związanych z profilaktyką uzależnień oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które będą skierowane do wszystkich mieszkańców Gminy Zarszyn. Powinien zawierać działania profilaktyczno - informacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Powinno zostać również uwzględnione realizowanie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowanej do osób uzależnionych, spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy lub korzystających z innych używek, jak również do ich rodzin, także osób zagrożonych przemocą oraz takich, przeciwko którym ta przemoc jest stosowana regularnie. W celu zapewnienia skuteczności, uwzględnione działania powinny być długofalowe, konsekwentne oraz wdrażane systematycznie na terenie Gminy Zarszyn.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej wśród **mieszkańców** Gminy Zarszyn powinny polegać na:

- ✓ Rozwoju pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni uzależnieniem od alkoholu oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom.
- ✓ Ankietowani mieszkańcy (łącznie 52,63%) deklarują, że ich **spożywanie alkoholu** w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu.²⁴ Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji, by wypełnili **test autodiagnozy**, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy będą mogli określić, czy np. są uzależnieni od spożywania alkoholu.
- ✓ Poleca się również szkolenie pracowników lecznictwa odwykowego, w zakresie doskonalenia zawodowego w tematyce o osobach uzależnionych od alkoholu. Szkolenia powinny odbywać się nie tylko wśród pracowników, lecz również kadra kierownicza powinna mieć wiedzę w zakresie reagowania i interwencji wobec mieszkańców uzależnionych lub stwarzających zagrożenie dla innych.
- ✓ W przypadku **prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu**, w sumie 7,89% mieszkańców przyznało, że kiedykolwiek taka sytuacja im się zdarzyła, a łącznie 44,00% badanych, było kiedykolwiek świadkami sytuacji, gdy ktoś prowadził samochód pod wpływem alkoholu. Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej. By uniknąć takich zdarzeń na terenie gminy rekomenduje się, aby Policja prowadziła szeroko zakrojone akcje prewencyjne, które będą związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu.
- ✓ Dodatkowo, warto rozpocząć cykl szkoleń eksperckich skierowanych do kierowców z zakresu bezpiecznej jazdy oraz organizować kampanie informacyjne dla mieszkańców w celu uświadomienia im o konsekwencjach związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju akcje plakatowe, konkursy, czy też akcje ulotkowe na terenie gminy.

²⁴ Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

- ✓ Łącznie 8,00% mieszkańców Gminy Zarszyn przyznało, że zażywało kiedykolwiek **narkotyki i substancje psychoaktywne**. Jest to mały procent w stosunku do pozostałej liczby mieszkańców, natomiast rekomenduje się prowadzenie warsztatów w ośrodkach pomocowych oraz innych organizacjach pomocowych dotyczących profilaktyki na temat uzależnień od narkotyków i substancji psychoaktywnych.
- ✓ Mieszkańcy przyznają, że najczęściej na temat alkoholu i substancji psychoaktywnych znajdują informacje w **Internecie i telewizji** (39,00%). Warto zwrócić na to uwagę i dostosować się do współczesnego życia mieszkańców – udostępniać kampanie na stronach internetowych bądź społecznościowych, a także działać w lokalnej telewizji.
- ✓ Rekomenduje się kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, czy też narkomanią.
- ✓ W przypadku **przemocy w rodzinie**, mieszkańcy przyznają, że zdarza się iż zostają oni osobą doświadczającą przemocy (22,00%). Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje służb wymiaru sprawiedliwości oraz warto skorzystać z kwestionariusza oceny ryzyka „SafeLives”, (RIC - Risk Identification Checklist – Kwestionariusz oceny ryzyka).
- ✓ Przedstawiciele *podmiotów biorących udział w procedurze „Niebieskiej Karty”* mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie www.niebieskalinia.pl. Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.
- ✓ Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
- ✓ Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych, ale też rodziny i bliskich).
- ✓ Rekomenduje się również przeprowadzenie warsztatów z różnych form samoobrony dla ofiar przemocy, zaś dla sprawców, należy zorganizować warsztaty z zachowań

asertywnych oraz z poprawnej komunikacji, w celu nauczenia ich kontroli nad własnym zachowaniem.

- ✓ W Gminie Zarszyn łącznie 93,00% badanych mieszkańców przyznało, że zna rodziny, które są dotknięte ubóstwem. Rekomenduje się stworzenie form **pomocy dla osób ubogich**: zasiłki i świadczenia, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- ✓ Także warto zaangażować szkołę oraz kadrę pedagogiczną w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- ✓ Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- ✓ Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- ✓ Badani mieszkańcy uważają, że największymi problemami z jakimi borykają się **osoby starsze** to: samotność (73,00%), choroby (54,00%), brak opieki ze strony rodziny (47,00%), czy też ubóstwo i niepełnosprawność (po 38,00%). Rekomenduje się zwiększenie materialnej pomocy dla osób starszych oraz upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- ✓ Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym, form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- ✓ Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.

- ✓ Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- ✓ W przypadku **sprzedawców** Gminy Zarszyn rekomenduje się przeprowadzenie szkolenia terenowego. 52,94% badanych sprzedawców przyznało, że nigdy nie uczestniczyło w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.
- ✓ Łącznie 47,05% ankietowanych sprzedawców uważa, że według **Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi**, osobami, którym zabrania się sprzedaży alkoholu są między innymi kobiety w ciąży. Jest to błędna odpowiedź, zatem rekomenduje się nakłanianie sprzedawców do czynnego uczestnictwa w szkoleniach organizowanych przez gminę oraz rekomendowana jest kontrola punktów sprzedaży po zorganizowanym szkoleniu.
- ✓ **41,17% ankietowanych sprzedawców przyznało, że sprzedało raz lub kilka razy alkohol osobie nietrzeźwej.** Rekomenduje się przeprowadzenie badania w postaci tajemniczego klienta w sklepach, w których jest sprzedawany alkohol na terenie gminy, by skontrolować, w których punktach obsługi istnieje taki problem.
- ✓ **Dodatkowo łącznie 41,17% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że raz lub kilka razy oraz nigdy nie pytają o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni.** Sprzedawcy powinni robić to za **każdym razem** więc tutaj również kontrola tajemniczego klienta mogłaby pomóc w określeniu, w którym punkcie sprzedaży występuje powyższy problem oraz, który ze sklepów powinno się częściej kontrolować.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy wśród **młodych mieszkańców (uczniów)** Gminy Zarszyn powinny polegać na:

- ✓ Dalszym podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytani o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne

niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.

- ✓ Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to placówce możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań. Rekomenduje się, aby rodzice również byli szkoleni w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu, tytoniu, czy też narkotyków wśród dzieci i młodzieży. Warto organizować pogadanki w szkołach dla opiekunów, gdzie będzie poruszana tematyka zachowań ryzykowanych wśród uczniów.
- ✓ Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością.
- ✓ Poleca się zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach.
- ✓ Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- ✓ W Gminie Zarszyn, uczniowie, którzy przyznali, że **spożywali kiedykolwiek alkohol** przyznali, że, po raz pierwszy spróbowali go we wczesnym wieku 8-10 lat (25,00% chłopców, 50,00% dziewczynek) oraz w wieku 11-13 lat (18,75% chłopców, 16,67% dziewczynek). Zachęca się zatem wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach. Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie www.programyrekomentowane.pl, są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).
- ✓ Uczniowie szkół oceniają również, że **zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe** (19,39% chłopców, 14,85% dziewczynek). Jest to sygnał dla Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu

tego rodzaju napojów. Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.

- ✓ Rekomenduje się zaszczepienie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF. Dodatkowo, poleca się rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.
- ✓ Rekomenduje się obserwacje młodzieży, w celu zidentyfikowania problemu **zażywania substancji psychoaktywnych** w szkole. Pomimo, że do zażywania narkotyków i dopalaczy przyznało się jedynie 3 uczniów, poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkoły – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.
- ✓ 23,47% chłopców oraz 23,76% dziewczynek, przyznaje, że doświadczyło kiedykolwiek **przemocy** ze strony innych osób. Rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy w przypadku, gdy zostaną ofiarą przemocy.
- ✓ Uczniowie, często w ankiecie wymieniają, że atrakcyjną formą działań profilaktycznych byłyby dla nich **zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą** (27,55% chłopców, 48,51% dziewczynek). Takie spotkania mają na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o tym, jakie zachowania są aktem przemocy i jakie niosą za sobą konsekwencje psychiczne oraz fizyczne, a także jakie konsekwencje niosą za sobą uzależnienia np. od narkotyków i alkoholu. Młodzi respondenci wskazywali również na **pogadanki z wychowawcą** (56,12% chłopców, 56,44% dziewczynek) warto zatem zwrócić na ten fakt uwagę, i zaangażować wychowawców klas w prowadzenie lekcji profilaktycznych.

Rekomenduje się skorzystanie z kwestionariusza **oceny ryzyka występowania przemocy** wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka. Powinno się go rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi.

VIII. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dobre funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej – zaangażowanie w pracę pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – duża wiedza i doświadczenie pracowników Ośrodka, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać – mobilność i elastyczność pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie Gminy Zarszyn. – szybka wymiana informacji pomiędzy instytucjami dotycząca naszych wspólnych klientów – dobra współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku – dobra współpraca z personelem Szpitala w Sanoku 	<ul style="list-style-type: none"> – bariery architektoniczne (budynek GOPS brak odpowiedniego pomieszczenia na stworzenie warunków do rozmów pracownika socjalnego i klienta) – dyskryminacja seniorów w dostępie do Dziennego Domu Senior+ w Zarszynie oraz Klubu Seniora w Odrzechowej z powodu braku komunikacji i transportu z poszczególnych miejscowości – duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej (bardzo duża ilość problemów klientów) – brak instytucji wspierających działanie systemu pomocy społecznej takich jak mieszkania chronione i mieszkania socjalne – brak dziennych placówek opieki dla osób z zaburzeniami psychicznymi – brak Ośrodka Interwencji Kryzysowej na terenie powiatu – brak asystenta osoby niepełnosprawnej

<ul style="list-style-type: none"> - dobra współpraca z Punktem Konsultacyjnym dla osób uzależnionych i współuzależnionych - wdrażanie systemu wolontariatu dla osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych 	<ul style="list-style-type: none"> - pojawiające się nowe problemy i kwestie społeczne związane z pracą pracowników - brak możliwości skorzystania przez pracowników ze wsparcia specjalistów z dziedziny prawa psychologii w udzielaniu pomocy i rozwiązywaniu problemów podopiecznych - brak psychologa i terapeutów wspierających rodziny doświadczające przemocy - zbyt mała ilość terapeutów i opiekunów z kwalifikacjami do opieki wytechnieniowej i specjalnych usług opiekuńczych dla osób starszych samotnych i niepełnosprawnych - brak chęci i działań ze strony osób dotkniętych przemocą i osób stosujących przemoc ze względu na małą społeczność lokalną (wstyd) - brak wystarczających środków na realizację zadań pomocowych - braki kadrowe - brak świetlic/ klubów które mogłyby zapewnić miejsca spotkań młodzieży - pomimo wzrostu wynagrodzeń świadczeń emerytalno-rentowych; wzrasta zagrożenie ubóstwem wskutek szybkiego wzrostu kosztów utrzymania(paliwo, żywność, leki, usługi, opłaty bieżące: gaz kanalizacja, energia elektryczna itp;)
---	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Działanie placówek pomocowych tj. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Wykwalifikowana kadra osób współpracujących z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi. - Współpraca ze szkołami w zakresie profilaktyki - działalność gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi 	<ul style="list-style-type: none"> - brak psychologów w szkołach do rozwiązywania wszystkich problemów- mała ilość godzin - utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania – ograniczona komunikacja na terenie gminy - słabo rozwinięty wolontariat - niedostateczne działania profilaktyczno – korekcyjne dla osób dorosłych - brak grup samopomocowych (np. AA, DDA)
<p><u>PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA</u> <u>PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII</u></p>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Działanie placówek pomocowych tj. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 	<ul style="list-style-type: none"> - brak psychologów w szkołach do rozwiązywania wszystkich problemów- mała ilość godzin

<ul style="list-style-type: none"> - Wykwalifikowana kadra osób współpracujących z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi. - Współpraca ze szkołami w zakresie profilaktyki - działalność gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi 	<ul style="list-style-type: none"> - utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania – ograniczona komunikacja na terenie gminy - słabo rozwinięty wolontariat - niedostateczne działania profilaktyczno-korekcyjne dla osób dorosłych - -brak grup samopomocowych (np. AA, DDA)
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania środków pomocowych unijnych lub rządowych. - zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywanie w miejscu publicznym -współpraca z instytucjami z sektora pozarządowego, parafiami i instytucjami kościelnymi -lepsze zrozumienie problemów przez samorządy 	<ul style="list-style-type: none"> - niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy, anaboliów itp. - brak pozytywnych wzorców w rodzinie - brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży - społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu, np. "piję tyle co inni", "piwo to nie alkohol" - rozbicie rodzin poprzez migracje zarobkowe, rozwody i rozluźnienie więzi rodzinnych

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA,
SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dobrze przygotowana kadra, stale podnosząca swoje kwalifikacje – baza materialna placówek oświatowych z dostępem do internetu – działająca Biblioteka Publiczna – dobra współpraca pomiędzy instytucjami oświatowymi i społecznymi działającymi na terenie gminy – prężnie działające organizacje pozarządowe – współpraca z instytucjami z sektora pozarządowego, parafiami i instytucjami kościelnymi 	<ul style="list-style-type: none"> – słabo rozwinięty wolontariat młodzieżowy – wysokie koszty utrzymania infrastruktury edukacyjnej, – migracja młodych do miast – brak rady pożytku publicznego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – walory przyrodnicze i turystyczne gminy – możliwość pozyskiwania środków finansowych z zewnątrz np. fundusze europejskie, programy ministerialne, na rozwój oświaty w gminie, zajęcia pozalekcyjne, na organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz seniorów, 	<ul style="list-style-type: none"> – niż demograficzny – brak środków finansowych na wkład własny do projektów

- udział w programach i projektach ogłaszanych przez np. Wojewodę, rządowych, unijnych- położenie geograficzne	

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

- realizacja poradnictwa psychologicznego
- wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez działalność asystenta osoby niepełnosprawnej
- rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych
- poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych, dostęp do edukacji zintegrowanej, szkoleń zawodowych oraz do zatrudnienia
- opracowanie programu ochrony zdrowia psychicznego
- rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia
- nasilenie ochrony uczniów przed przemocą, uzależnieniami, zachowaniami patologicznymi poprzez oferowanie dzieciom i młodzieży szerokiego wachlarza zajęć pozalekcyjnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych
- aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania.
- wspieranie inicjatyw organizacji klubów seniora
- rozbudowa placówek przedszkolnych na terenie gminy
- przeprowadzenie diagnozy zjawiska przemocy w gminie Zarszyn

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- stworzenie modelu współpracy pracownika socjalnego i konsultanta – psychologa, którego celem będzie podjęcie terapii przez osobę uzależnioną lub skierowanie jej na przymusowe leczenie
- tworzenie i funkcjonowanie grup wsparcia dla osób współuzależnionych
- wspieranie rozwoju leczenia odwykowego poprzez zakup dodatkowych programów profilaktycznych, terapeutycznych wychodzących poza kontrakt z NFZ (grupy wsparcia,

grupy terapeutyczne dla osób współuzależnionych i uzależnionych, DDA, treningi umiejętności zachowań.)

- podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemem alkoholowym
- okresowa diagnoza problemów uzależnień w ramach diagnozy problemów społecznych
- systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych poprzez badanie typu tajemniczy klient
- przygotowanie kampanii mającej na celu zwiększenie świadomości społecznej nt. szkodliwości alkoholu oraz tytoniu
- realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych - powinny dotyczyć wszelkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz ich rodziców i opiekunów
- opracowanie materiałów edukacyjnych - informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy oraz miejsc i ofert pomocy
- aktywizacja społeczności anonimowych alkoholików oraz dzieci anonimowych alkoholików mające na celu inicjowanie przez te środowiska w środowisku lokalnym mody na zdrowy tryb życia – bez używek
- współpraca mediów, rodziny, szkolnictwa, instytucji pomocy społecznej i służb porządkowych w celu włączenia działań zapobiegających patologiom w inne dziedziny funkcjonowania społeczności;
- podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym
- wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia
- podejmowanie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa osób starszych/niepełnosprawnych
- współpraca środowisk nauczycielskich w zakresie profilaktyki uzależnień

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania.
- wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego

- współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego
- wspieranie inicjatyw organizacji klubów seniora
- rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych
- realizacja projektów/działań informacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia
- wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie
- intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej
- i sportowej poprzez organizacje przedsięwzięć o charakterze pro-zdrowotnym
- promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy Zarszyn
- rozbudowa placówek przedszkolnych na terenie gminy

IX. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii misję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Za jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- gwarantuje profesjonalną pomoc społeczną;*
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną;*
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej.*

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Zarszyn jako gmina bezpieczna, przyjazna i otwarta dla mieszkańców, zapewniająca wysoki standard życia.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (częściowo zmodyfikowanych), z uwzględnieniem bieżących zmian. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.**
- III. Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych</u>		
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin</p> <p>2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych – rozszerzenie oferty placówek opiekuńczo-wychowawczych</p> <p>3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie</p> <p>4. Wspieranie rodzin wielodzietnych</p> <p>5. Wspieranie dzieci i młodzieży utalentowanej z rodzin zagrożonych wykluczeniem.</p>	<p>→ Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>→ Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin</p> <p>→ Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy zajmującymi się polityką społeczną i socjalną</p> <p>→ Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy</p> <p>→ Edukacja rodziców i dzieci w zakresie przeciwdziałania agresji</p> <p>→ Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży</p> <p>→ Tworzenie grup wsparcia dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,</p> <p>→ Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin ubogich i patologicznych</p> <p>→ Organizowanie dokształcania dla dzieci szczególnie zdolnych z rodzin ubogich</p> <p>→ Organizowanie dokształcania dla dzieci mających problemy z nauką</p> <p>→ Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci szczególnie zdolnych</p>	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p>1. Wójt</p> <p>2. Rada Gminy</p> <p>3. Urząd Gminy</p> <p>4. GOPS</p>

<p>6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną</p>	<p>→ Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego</p> <p>→ Wdrażanie programów terapeutycznych służących rozwojowi rodziny</p> <p>→ Tworzenie świetlic i klubów młodzieżowych realizujących program terapeutyczny</p> <p>→ Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną</p> <p>→ Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi</p> <p>→ Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem, a w szczególności zapewnienie odzieży i artykułów szkolnych</p> <p>→ Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin wielodzietnych</p> <p>→ Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych</p>	<p>5. Zespół Interdyscyplinarny</p> <p>6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>7. Placówki oświatowe</p>
---	--	--

Finansowanie – źródła własne (budżet gminny) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania.

Wskaźniki oceny realizacji Strategii:

- Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego;
- Wprowadzenie rozwiązań w zakresie komunikacji między instytucjami;
- Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla rodziców i dzieci w zakresie przeciwdziałania agresji;
- Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży;
- Liczba zawiązanych grup wsparcia dla rodzin (ew. ilość spotkań w ramach istniejących grup wsparcia);
- Liczba dzieci, którym zorganizowano wypoczynek;
- Liczba zajęć doszkalających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć);
- Liczba świetlic/klubów młodzieżowych;

- Liczba szkoleń dla pracowników pomocy społecznej;
- Skala udzielonej pomocy – ilość zapewnionej odzieży oraz artykułów szkolnych.

Cel Strategiczny nr II
Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

<u>Cele operacyjne”</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych</p> <p>2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>3. Aktywizacja i pomoc seniorom</p> <p>4. Wsparcie osób ubogich</p> <p>5. Przeciwdziałaniu zjawisku dziedziczenia</p>	<p>→ Szkolenia i warsztaty aktywizacyjne dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów.</p> <p>→ Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami.</p> <p>→ Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne.</p> <p>→ Minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia</p> <p>→ Wsparcie osób ubogich w zakresie mieszkalnictwa socjalnego</p> <p>→ Udostępnianie mieszkań socjalnych rodzinom wieloproblemowym</p> <p>→ Przyznanie świadczeń finansowych</p> <p>→ Utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych</p> <p>→ Utworzenie Świetlicy Terapeutycznej dla osób niepełnosprawnych</p> <p>→ Likwidacja barier w dostępności do obecnej oferty zajęć aktywizacyjnych przeznaczonej dla osób starszych</p> <p>→ Rozszerzenie programu dożywiania dzieci i młodzieży</p> <p>→ Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem</p>	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p style="text-align: center;">1. Wójt</p> <p style="text-align: center;">2. Rada Gminy</p> <p style="text-align: center;">3. Urząd Gminy</p> <p style="text-align: center;">4. GOPS</p> <p style="text-align: center;">5. Zespół Interdyscyplinarny</p> <p style="text-align: center;">6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>

<p>bezrobocia w rodzinach objętych pomocą społeczną</p> <p>6. Zminimalizowanie zjawisk patologii społecznych</p>	<p>→ Organizowanie i finansowanie wycieczek letniego i zimowego</p> <p>→ Organizowanie imprez rekreacyjno-integracyjnych dla mieszkańców gminy</p> <p>→ Rozszerzenie kadry Punktu Konsultacyjnego poprzez zatrudnienie osoby do pracy z osobami doświadczającymi przemocy</p> <p>→ Poradnictwo specjalistyczne: psychologiczne, prawne, terapeutyczne</p> <p>→ Tworzenie i realizacja programów aktywizacji młodzieży zagrożonej dziedziczeniem bezrobocia</p> <p>→ Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii</p> <p>→ Zaostrzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu</p> <p>→ Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych</p>	<p>7. Placówki oświatowe</p>
<p><u>Finansowanie</u> – źródła własne (budżet gminny) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania</p>		
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji Strategii:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów; – Liczba przydzielonych lokali socjalnych; – Ilość przyznanych świadczeń socjalnych (wraz z kwotą); – Utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych; – Utworzenie Świetlicy Terapeutycznej dla osób niepełnosprawnych; – Ilość wydanych dzieciom posiłków w ramach programu dożywiania; – Liczba dzieci, którym zorganizowano wycieczki letnie i/lub zimowe; – Liczba imprez/wydarzeń rekreacyjno-integracyjnych zorganizowanych w Gminie; – Liczba pracowników zatrudnionych w Punkcie Konsultacyjnym; – Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży alkoholu. 		

Cel Strategiczny nr III
Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej</p> <p>2. Promocja społeczeństwa obywatelskiego</p> <p>3. Rozwój inicjatyw aktywizujących życie lokalnej społeczności</p> <p>4. Wsparcie i aktywizacja osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorujących</p> <p>5. Ograniczenie zjawisk uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem problemu alkoholizmu</p> <p>6. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia.</p>	<p>→ Pobudzanie oddolnych inicjatyw</p> <p>→ Zorganizowanie i promowanie wolontariatu</p> <p>→ Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności</p> <p>→ Organizacja różnego rodzaju imprez integracyjnych</p> <p>→ Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie</p> <p>→ Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych pozarządowych</p> <p>→ Tworzenie projektów i programów promujących i wzmacniających wolontariat</p> <p>→ Promowanie osób starszych i niepełnosprawnych, jako pełnowartościowych członków społeczeństwa</p> <p>→ Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych</p> <p>→ Likwidacja barier architektonicznych</p> <p>→ Zaprojektowanie i wdrożenie kampanii o zasięgu lokalnym mającej na celu podniesienie</p>	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p>1. Wójt</p> <p>2. Rada Gminy</p> <p>3. Urząd Gminy</p> <p>4. GOPS</p> <p>5. Zespół Interdyscyplinarny</p> <p>6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>7. Placówki oświatowe</p>

<p>7. Wzrost wiedzy i świadomości ekologicznej.</p>	<p>świadomości o zagrożeniach nadmiernego spożywania alkoholu</p> <p>→ Stworzenie osobnej kampanii na temat szkodliwości alkoholu dedykowanej dla dzieci i młodzieży szkolnej</p> <p>→ Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i niepełnosprawnych</p> <p>→ Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych</p> <p>→ Promocja modelu zdrowego stylu życia</p> <p>→ Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych</p> <p>→ Monitorowanie problemu otyłości oraz wad postawy u dzieci i młodzieży</p> <p>→ Systematyczne prowadzenie profilaktyki zdrowotnej (m.in. w zakresie wykrywania chorób nowotworowych, realizacji obowiązku szczepień)</p> <p>→ Zwiększenie dostępności do lekarzy- specjalistów</p> <p>→ Zwiększenie dostępności do rehabilitacji</p>	
<p><u>Finansowanie</u> – źródła własne (budżet gminny) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania</p>		

Wskaźniki oceny realizacji Strategii:

- Liczba imprez/wydarzeń rekreacyjno-integrujących zorganizowanych w Gminie;
- Poziom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych;
- Liczba przeprowadzonych prac adaptacyjnych, celem likwidacji barier architektonicznych;
- Liczba stworzonych kampanii edukacyjnych dot. problematyki szkodliwości alkoholu;
- Liczba zapewnionych usług opiekuńczych;
- Skala dostępności do lekarzy-specjalistów na terenie Gminy;
- Skala dostępności do usług rehabilitacyjnych na terenie Gminy.

X. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zarszyn zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady i budżet Gminy przy pomocy Urzędu; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów

własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

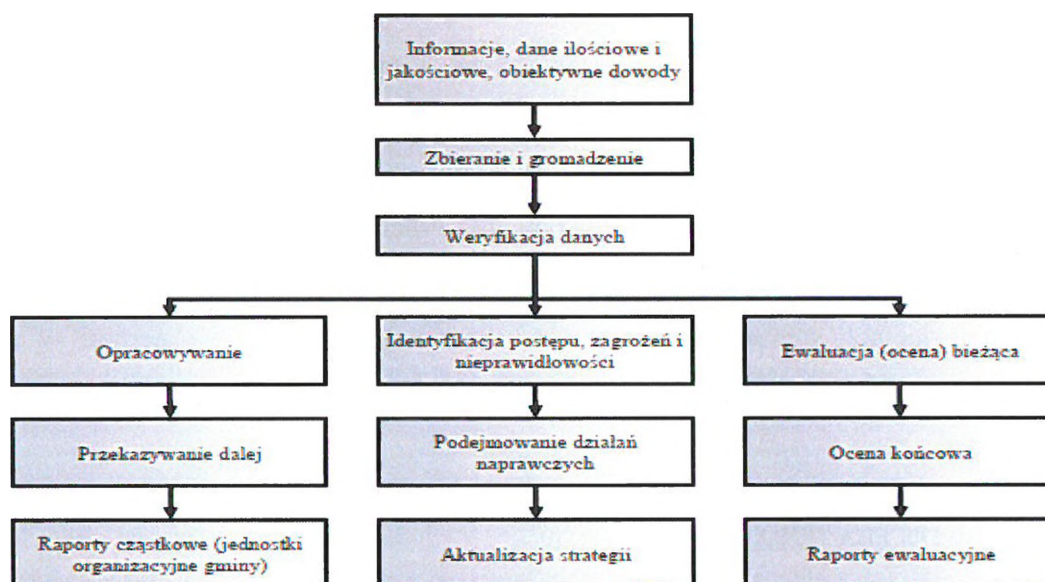
Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Zarszyn będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zarszyn, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przedstawia poniższy schemat.

Proces monitoringu i oceny Strategii

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne realizacji zadań opracowywane przez Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (powołany w ramach struktur GOPS). Raporty będą sporządzane do końca lutego roku następującego po roku sprawozdawczym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty cząstkowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty co dwa lata będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

Raporty przewodniczący Zespołu przekazuje Wójtowi, który następnie przedstawia Radzie informację o stanie wdrażania strategii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Wójt wspólnie z Zespołem ds. Wdrażania i Monitorowania podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne gminy.

AKTUALIZACJA STRATEGII

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co 2 lata. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów

Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu Strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.

PRZEWODNICZĄCY
mgr Janusz Konieczny

